

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Vliv korupce na ekonomický růst zvoleného souboru zemí

Bc. Eva Židová

**Diplomová práce
2016**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Eva Židová**
Osobní číslo: **E14965**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Vliv korupce na ekonomický růst zvoleného souboru zemí**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je provedení analýzy současného stavu korupce ve zvoleném souboru zemí a jejich komparace z hlediska míry zasažení korupcí. V práci bude rovněž ověřena platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst pomocí vhodných metod u zvoleného souboru zemí.

Osnova:

- Teoretická východiska korupce.
- Vymezení ekonomického růstu a způsobů jeho měření.
- Analýza vztahu ekonomického růstu a korupce ve vybraném vzorku zemí.
- Analýza pozitivních a negativních vlivů korupce na ekonomický růst u těchto zemí.
- Závěrečné shrnutí a vyhodnocení získaných poznatků.

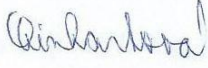
Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

CHMELÍK, J., TOMICA, Z. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6.

MAURO, P. a . The Persistence of Corruption and Slow Economic Growth: IMF Working Paper 02/213 [online]. Washington: International Monetary Fund, 2002. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2002/wp02213.pdf>
OECD (2015), Consequences of Corruption at the Sector Level and Implications for Economic Growth and Development, OECD Publishing, Paris. ISBN 978-92-64-23078-1.

RYSKA, P., PRŮŠA, J. Korupce: ekonomie vs. mýty. Vyd. 1. Praha: Institut Václava Klause, 2013, 102 s. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-87806-03-6.

VOLEJNÍKOVÁ, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 2007, 390 s. Cesta k finanční svobodě. ISBN 978-80-7259-055-1.
Transparency international. Dostupné z: <https://www.transparency.org/>

Vedoucí diplomové práce:
Ing. et Ing. Veronika Linhartová, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: 29. září 2015

Termín odevzdání diplomové práce: 29. dubna 2016

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2015

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. 4. 2016

Židová Eva

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda vyjádřila poděkování Ing. et Ing. Veronice Linhartové, Ph.D. za její odbornou pomoc, cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce.

ANOTACE

Diplomová práce je zaměřena na zkoumání vlivu korupce na ekonomický růst. Na základě rešerše výsledků teoretické literatury a empirických studií se snaží ověřit platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst na vzorku třiceti čtyř členských států Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj v období let 1999–2014. Prostřednictvím načerpaných informací z odborné literatury bude k tomuto účelu odvozen ekonometrický model, který bude podávat komplexní přehled o tom, jakým způsobem korupce působí ve zvoleném vzorku zemí na ekonomický růst.

KLÍČOVÁ SLOVA

Korupce, ekonomický růst, ekonometrická analýza, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

TITLE

The impact of corruption on economic growth in the selected sample of countries

ANNOTATION

This diploma thesis is focused on exploring the impact of corruption on economic growth. Based on the searches results of the theoretical literature and empirical studies, this thesis trying to check the validity of hypotheses about the negative impact of corruption on economic growth on a sample of thirty-four member states of the Organization for Economic Cooperation and Development in the period 1999-2014. Through information from the scholarly literature will for this purpose derived econometric model that will provide a comprehensive overview of how corruption affect economic growth in a selected sample of countries.

KEYWORDS

Corruption, economic growth, econometric analysis, The Organisation for Economic Cooperation and Development.

OBSAH

ÚVOD	10
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PROBLEMATIKY KORUPCE	11
1.1 DEFINICE KORUPCE	11
1.2 PŘÍČINY VZNIKU KORUPCE	13
1.3 PRÁVNÍ ASPEKTY KORUPCE	15
1.3.1 <i>Soukromoprávní úprava</i>	15
1.3.2 <i>Trestněprávní úprava</i>	16
1.4 FORMY A ZPŮSOBY PÁCHÁNÍ KORUPCE	18
1.5 ZPŮSOBY MĚŘENÍ KORUPCE	19
1.5.1 <i>Podle konstrukce indexu</i>	20
1.5.2 <i>Podle charakteru dat</i>	21
1.5.3 <i>Podle zdroje dat</i>	22
1.6 BOJ PROTI KORUPCI	22
1.6.1 <i>Prevence korupce</i>	22
1.6.2 <i>Nástroje pro účinný boj s korupcí</i>	23
1.6.3 <i>Organizace bojující s korupcí</i>	23
2 VYMEZENÍ EKONOMICKÉHO RŮSTU	26
2.1 CHARAKTERISTIKA EKONOMICKÉHO RŮSTU	26
2.2 HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT	27
2.2.1 <i>Nominální a reálný hrubý domácí produkt</i>	27
2.2.2 <i>Způsoby měření hrubého domácího produktu</i>	28
2.3 MĚŘENÍ EKONOMICKÉHO RŮSTU	30
2.4 EKONOMICKÉ CYKLY	30
2.4.1 <i>Fáze ekonomického cyklu</i>	32
2.4.2 <i>Mechanismus ekonomického cyklu</i>	34
3 KORUPCE A JEJÍ VLIV NA EKONOMICKÝ RŮST	36
3.1 ZÁVĚRY TEORETICKÉ LITERATURY	36
3.2 ZÁVĚRY EMPIRICKÝCH STUDIÍ	37
3.3 PŘENOSOVÉ KANÁLY	39
4 POUŽITÁ METODIKA	41
4.1 PODSTATA EKONOMETRICKÉ ANALÝZY	41
4.2 METODOLOGICKÝ POSTUP EKONOMETRICKÉ ANALÝZY	41
4.2.1 <i>Specifikace ekonometrického modelu</i>	42
4.2.2 <i>Data a kvantifikace ekonometrického modelu</i>	42
4.2.3 <i>Verifikace ekonometrického modelu</i>	45
4.2.4 <i>Aplikace</i>	47
4.3 OBLAST VYUŽITÍ EKONOMETRICKÝCH MODELŮ	47
5 ANALÝZA VZTAHU EKONOMICKÉHO RŮSTU A KORUPCE VE VYBRANÉM VZORKU ZEMÍ	48
5.1 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO SOUBORU ZEMÍ	48
5.2 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU KORUPCE VE ZVOLENÉM SOUBORU ZEMÍ	50
5.3 FORMULACE MODELU A SPECIFIKACE PROMĚNNÝCH	55
5.4 PROBLÉM STACIONARITY PROMĚNNÝCH	58
5.5 EKONOMETRICKÁ ANALÝZA KORUPCE A EKONOMICKÉHO RŮSTU	59
5.5.1 <i>Testování hypotézy o přímém vlivu korupce na ekonomický růst</i>	59
5.5.2 <i>Testování hypotézy o nepřímém vlivu korupce na ekonomický růst</i>	65
5.5.3 <i>Závěrečná shrnutí a vyhodnocení zjištěných poznatků</i>	68
ZÁVĚR	71
POUŽITÁ LITERATURA	73
SEZNAM PŘÍLOH	77

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Typologie indexů měření korupce - shrnutí	20
Tabulka 2: Charakteristika hospodářských cyklů podle délky jejich trvání.....	31
Tabulka 3: Žebříček členských zemí OECD dle Indexu vnímání korupce	51
Tabulka 4: Deskriptivní statistika.....	57
Tabulka 5: Testování stacionarity proměnných.....	58
Tabulka 6: Odhad parametrů všech vysvětlujících proměnných pomocí modelu s fixními efekty	61
Tabulka 7: Odhad parametrů všech proměnných pomocí modelu s náhodnými efekty	61
Tabulka 8: Odhad parametrů vybraných proměnných pomocí modelu s fixními efekty.....	62
Tabulka 9: Odhad parametrů modelu se zpožděním pomocí modelu s fixními efekty.....	63
Tabulka 10: Odhad parametrů modelu se zpožděním pomocí modelu s náhodnými efekty....	63
Tabulka 11: Odhad parametrů modelu pro proměnnou HOUSexp pomocí modelu s fixními efekty	66
Tabulka 12: Odhad parametrů modelu pro proměnnou INV pomocí modelu s fixními efekty.....	67
Tabulka 13: Odhad parametrů modelu proměnné NX pomocí modelu s fixními efekty	67
Tabulka 14: Reálný hrubý domácí produkt pro členské státy OECD v letech 1999 až 2014 (USD/obyvatele).....	- 78 -
Tabulka 15: CPI pro členské státy OECD v období let 1999 - 2014.....	- 80 -
Tabulka 16: Spotřeba domácností členských států OECD od roku 1999 do roku 2014 (miliony USD).....	- 82 -
Tabulka 17: Tvorba hrubého fixního kapitálu členských států OECD v období let 1999 až 2014 (miliony USD)	- 84 -
Tabulka 18: Vládní výdaje na konečnou spotřebu v členských státech OECD v období let 1999 - 2014.....	- 86 -
Tabulka 19: Čisté vývozy v jednotlivých zemích OECD v období let 1999 – 2014 (miliony USD).....	- 88 -
Tabulka 20: Počet zápisů do sekundárního vzdělávání v období let 1999 – 2014, obě pohlaví (v tis.).....	- 90 -
Tabulka 21: Index politické stability za období 2000 - 2014.....	- 92 -

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Čtyřfázový model ekonomického cyklu	32
Obrázek 2: Vnímání korupce ve světě za rok 2015.....	50

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

BPI	Index plátců úplatků
CPI	Index vnímání korupce
ČR	Česká republika
GOVexp	Vládní výdaje
HC	Lidský kapitál
HDP	Hrubý domácí produkt
HOUSexp	Spotřeba domácností
INV	Investice
NFPK	Nadační fond proti korupci
NX	Čisté vývozy
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OEEC	Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci
PS	Index politické stability
Sb.	Sbírka zákonů
TI	Transparency International

ÚVOD

Korupce je závažným problémem, se kterým se společnost potýká již od nepaměti. Není pouze problémem současné doby, ale všech režimů a historických období lidské společnosti. Korupce je fenomén, který se zřejmě vyvíjel a vyskytoval v různých podobách v průběhu celé historie lidstva. Je možné se s ním setkat ve všech státech světa, neboť má tendenci rozkvétat ve všech společenských režimech, včetně tradičních demokratických společností a vyspělých zemí.

V poslední době je korupce stále častějším diskusním tématem ve společnosti a stále častěji se s tímto výrazem setkáváme ve všech typech médií. Jde totiž o problém, který je trvalý a velmi rozšířený, ale přesto se ho nedaří příliš dobře a úspěšně řešit. Někdy je korupce označována za nemoc společnosti se zhoubnými účinky, která se vyznačuje výrazným nadnárodním charakterem a která neuznává hranice, státní suverenitu ani společenské systémy.

Odborná literatura uvádí, že korupce ovlivňuje ekonomickou situaci v zemi, především její ekonomický růst. Vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem je velmi nejednoznačný, neboť literatura ukazuje smíšené důkazy o vlivu korupce na ekonomický růst. Zatímco někteří autoři odborných studií považují korupci za hnací motor ekonomiky, jiní ji považují za hlavní překážku ekonomického růstu. Jednoznačně však převládá názor, že korupce je pomyslným „pískem v kolech“ jednotlivých ekonomik.

Cílem diplomové práce je provedení analýzy současného stavu korupce ve zvoleném souboru zemí a komparace těchto zemí z hlediska míry zasažení korupcí. V práci bude rovněž pomocí vhodných metod ověřena platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst v daném vzorku zemí. Jako zvolený soubor zemí bylo vybráno třicet čtyři členských států OECD.

Diplomová práce obsahuje rovněž teoretická východiska problematiky korupce, vymezení problematiky ekonomického růstu nebo rešerši závěrů zahraniční teoretické a empirické literatury, která se zabývala vztahem korupce a ekonomického růstu, a která je cenným zdrojem teoretických informací pro zpracování praktické analýzy.

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PROBLEMATIKY KORUPCE

Pod pojmem korupce si každý člen společnosti představuje něco jiného. Velká část společnosti chápe korupci spíše jako prosté synonymum úplatkářství, nicméně je možné se setkat i s definicemi, které ji takto nechápu. S ohledem na odlišné vnímání korupce nebyla přijata jednotná definice, ale existuje jich velmi mnoho. Pro analýzu jakéhokoliv jevu je však nezbytné si ho nejprve vymežit, a z toho důvodu bude náplní této kapitoly teoretické vymezení této problematiky.

1.1 Definice korupce

Samotný výraz „korupce“ je odvozen od latinského slova „rumpere“ (zlomit, rozlomit, přetřhnout). Výraz „corrumpere“ pak vyjadřuje následek nějakého nekalého jednání. Tento pojem se překládá do češtiny jako zmařit, oslabit, upláct. Opakem je pojem integrita (zásadovost), což představuje konání podle principů.[9]

Pokud se vynoří snahy o bližší popsání a analyzování korupce, vytrácí se univerzálnost tohoto pojmu, neboť je posuzována individuálně a obvykle zcela rozdílně. Bipolarizace názorů může vycházet ze sociálního prostředí, nýbrž i z regionálního a zejména státního území, ve kterém žije posuzovatel. Rozdílnost názorů může být ale ovlivněna i historickým faktorem. Příkladem může být vnímání korupce v České republice. Dříve si většina obyvatel spojovala pojem korupce pouze s úplatkářstvím. V současné době jsou za korupci považována i taková jednání, jako je například zneužívání pravomoci úřední osoby či zneužití informací a postavení při obchodním styku.

Jednotná definice korupce neexistuje hned ze dvou důvodů. Jednak může zahrnovat mnoho různých jevů, které je obtížné pojmenovat jednotně a jednak z důvodu, který byl zmíněn výše – je posuzována individuálně a závisí na tom, kdo se o její definování pokouší a z jakého úhlu pohledu na korupci nahlíží. Tyto důvody přispívají k tomu, že každá z definic může postrádat nějaký aspekt. Dosud neexistuje jediná definice, která by byla všeobecně přijímaná, a tudíž by byla uznávaná laickou i odbornou veřejností.

V literatuře je korupce nejčastěji definována jako jednání, při kterém je zneužita moc (často veřejná) v soukromý prospěch. Tato běžně používaná definice ale nezmiňuje hmotné obohacení, proto může zahrnovat i případy vzájemných protislužeb. Z toho důvodu je korupce nejčastěji chápána jako akt reciprocit – jedna služba je provedena výměnou za druhou, přičemž směna může zahrnovat peníze, ale také nemusí. Z uvedené definice by ale nemělo být vyvozováno, že se korupce týká pouze soukromých aktivit.[39] Existuje ještě obecnější

definice, kterou využívá Tanzi. Ta charakterizuje korupci jako „úmyslné nedodržení odtahitého vztahu a osobní nezainteresovanosti“.[35]

Nejznámější existující definice korupce, kterou pronesl Joseph S. Nye, definuje tento jev jako „chování, které se z důvodu dosahování soukromých (osobních, rodinných, úzce skupinových) finančních anebo statusových zisků odchyluje od formálních povinností vyplývajících z veřejné role anebo přestupuje normy proti výkonu určitého typu soukromého vlivu.“[26] Podobně charakterizuje korupci i Policie České republiky jako „zneužití postavení, které je spojeno s porušením principu nestrannosti při rozhodování. Je motivováno snahou po materiálním zisku nebo získání jiných výhod. Korupce je projevem chyby v rozhodovacím a řídicím procesu. Součástí korupčního vztahu je vždy ten, kdo rozhoduje, jeho moc odchýlovat se od stanovených pravidel, výměna takto vychýleného rozhodnutí za výhodu a nesprávnost, protiprávnost nebo amorálnost takového vztahu výměny. Schopnost instituce korupci potlačovat a bránit se jí je indikátorem kvality vnitřní kultury celého institucionálního systému jako takového a z ní vyplývajících norem chování v příslušných institucích.“[31]

Mezinárodní nezisková organizace Transparency International bojující proti korupci, ji charakterizuje jako „zneužití svěřené moci k osobnímu obohacení.“[41] Kromě Transparency International se v České republice zabývá bojem proti korupci Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí. Ta popisuje korupční jednání jako „vztah mezi dvěma subjekty, ať jednotlivci nebo institucemi, z nichž jeden nabízí a většinou i poskytuje druhému určitou formu odměny za poskytnutí či příslib neoprávněné výhody. Druhý pak očekává za tuto poskytnutou výhodu protislužbu, ať už materiální či nemateriální povahy. Korupce postihuje jak politiku, tak hospodářství i společnost.“[33]

Uvedená enumerace obsahuje často využívané definice, které se snaží vymezit pojem korupce. Vedle těchto definic existuje i celá řada dalších, které se liší podle uplatňovaného pohledu. Každá z nich specifikuje jiné subjekty korupčního jednání a také popisuje jinou formu i způsob odměny apod. Je tedy zřejmé, že se názory na tento jev liší nejen v jednotlivých společnostech, ale i v různých historických obdobích.

Pomocí zmíněných definic je možné vydedukovat několik základních znaků korupce, které platí ve veřejném i v soukromém sektoru. Podle Horníka a Žufanové těmito znaky jsou:

- vztah dvou stran (na jedné straně může být i více subjektů),
- jedna strana poruší své povinnosti (zneužití pravomoci),

- získání neoprávněného zvýhodnění od druhé strany pro sebe či někoho jiného,
- vlastní podnět nebo podnět jiné osoby,
- získání částečného neoprávněného zvýhodnění druhou stranou pro sebe či někoho jiného.[9]

Dále je z uvedených definic patrné, že korupce je častěji popisována jako problém, který se týká pouze veřejného sektoru. To je však omyl, protože se vyskytuje i v sektoru soukromém, kde dochází ke stejně závažným důsledkům jako v sektoru veřejném. Nicméně ve veřejném sektoru je korupci věnována větší pozornost, protože poškozují celou společnost a také v neposlední řadě ovlivňuje nakládání s veřejnými prostředky. Je vhodné podotknout, že účastníky korupčního vztahu jsou korumpovaný, korumpující a poškozený. Korumpující jsou osoby, které poskytují úplatek, korumpované jsou naopak ty osoby, které úplatek přijímají. Definice se o poškozené osobě nezmiňují, protože je těžko odhalitelná. V případě korupce ve veřejném sektoru může být v roli poškozené osoby celá společnost.[11]

Volejníková dále upozorňuje, že korupci nelze chápat jen v úzkém slova smyslu, tedy spojenou pouze s úplatkářstvím. V zemích západní Evropy, tak i u nás jsou do korupce zahrnovány i případy klientelismu, nepotismu a prodeje pozic.[45]

Pojem nepotismus je označován jako specifický typ střetu zájmů, při kterém osoba využívá svěřenou moc na získání výhod pro členy své rodiny a blízké přátele. Nepotismus je tedy formou protekce, při níž osoba prosadí na pracovní místo příbuzného na úkor kvalifikovaného kandidáta, a tím také posílí svou pozici. Klientelismus je velmi podobný nepotismu, s tím rozdílem, že osoba nezískává výhody pro své příbuzné, nýbrž pro své kamarády či spřízněné skupiny. O klientelismus se jedná v případě, kdy osoba pomůže získat veřejnou zakázku svému příbuznému či kamarádovi. Podstatou prodeje pozic je, že jedinec je v pozici, která mu umožňuje rozhodovat o personálních otázkách. Pracovní místa pak obsazuje pomocí úplatků, které získává od jednotlivých zájemců o tyto pozice.[45]

1.2 Příčiny vzniku korupce

Za základní příčinu vzniku korupce je považována lidská touha po zisku a osobním úspěchu. Pod tím si lze představit nevyhasínající touhu po materiálových statcích, po penězích, po úspěchu, kariéře apod. Touha po penězích a úspěchu je stabilním hnacím motorem každé společnosti ve světě, to ovšem neznamená, že v každém společenství je stejná míra korupce či rozsah korupčního jednání. To je ovlivňováno korupčním klimatem a samotnou kulturou společenství. V některých zemích je korupce nahodilým

jevem, naproti tomu jinde může být rozvinuta až do formy organizovaného zločinu, který prorůstá do mocenských struktur, politických stran a systému jako takového. Chmelík dále uvádí, že korupce je problémem jednotlivců, systému a institucí. To lze odůvodnit několika tvrzeními, které jsou současně faktory vytvářející korupční prostředí:

- **Monopolizující efekt**, kdy na trhu existuje několik firem, kontrolujících trh, přitom stát může mít zájem, aby určité služby vykonával určitý omezený počet těchto soukromých subjektů. Čím větší počet firem, které mohou tuto poptávku státu uspokojit, tím větší je korupční prostředí a předpoklad korupčního jednání s cílem získat státní zakázku. Na druhé straně čím je menší počet firem schopných splnit požadavek státu na zajišťování služeb, opět vzniká korupční prostředí, ovšem korupční praktiky mají jiný cíl než v předchozím případě. Práce jsou odváděny nekvalitně, služby a práce jsou přepláceny, za úplatu je tolerováno nedodržení termínů apod. S těmito praktikami se lze setkat například při stavbách dálnic.
- Dalším faktorem jsou **široké rozhodovací pravomoci** v rukou jednotlivců nebo organizací. Představitelé a úředníci využívají slabin systému v případech, kdy existuje málo mechanismů pro kontrolu a rovnováhu, nebo dokonce žádné.
- Třetím faktorem je **nedostatek transparentnosti**, která snižuje možnost kontroly osob s nadanou autoritou. Příčiny mohou být různé, typicky jde o osoby zavázané bankovním tajemstvím atd.
- Posledním faktorem je **asymetričnost, dysfunkce** právního, administrativního, politického, kulturního a ekonomického systému.[11]

Kromě touhy po zisku a osobním úspěchu uvádějí Chmelík a Tomica další nejrůznější příčiny vzniku korupce:

- sociální změna (například přechod od tradiční společnosti k moderní),
- deficity ve vývoji společnosti, přinášející rozdíl v příjmech, politickou mocí jako podmínkou pro získání bohatství, změnou morálních hodnot atd.,
- ekonomické faktory, spočívající ve vytvoření nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou,
- sociálně-psychologické příčiny, které vycházejí z individuálních nebo skupinových determinant,
- monopolní postavení státu, které vede k vytvoření „státních tříd“.[12]

Podle těchto autorů vzniká prostor pro korupci tehdy, pokud nejsou nastavena pravidla, nebo v nich jsou nedostatky a mezery, a také v případech, kdy jsou pravidla nejasná. Čím menší je tedy možnost, že nebude korupce potrestána a odhalena, tím větší budou odvahy dopouštět se korupčního jednání. Ale ani dokonalý formální rámec nemusí zabránit korupci, protože lidský faktor je ovlivňován postoji, zvyky, zkušenostmi, sdílenými hodnotami, které také ovlivňují korupční jednání. Z toho důvodu je korupce ze sociologického hlediska projevem deviantního chování, kdy nejsou dodržovány standardní pravidla hry. Podle tohoto přístupu jde o jakousi poruchu, která může mít několik motivů. Všeobecně platí, že jde především o získání výhod pro sebe, svoji rodinu, příbuzné či známé na úkor veřejnosti.[12]

1.3 Právní aspekty korupce

Postih korupčního jednání je nelehkou záležitostí. Právní řád České republiky totiž neobsahuje definici pojmu korupce jako takového, ale i přesto tento negativní jev upravuje. Problém je, že úprava postihu korupčního jednání není zakotvena na jednom místě, neboť v českém právním řádu je realizována prostřednictvím soukromoprávních a trestněprávních norem. Dalším důvodem, proč je postih korupce tak složitý, může být skutečnost, že oba účastníci korupčního jednání mohou být postihnuti, a proto ani jedna ze stran nemá zájem na odhalení této činnosti. Z toho vyplývá, že často nebývají k dispozici žádné důkazy, a tak je proces dokazování velmi složitý.[16]

1.3.1 Soukromoprávní úprava

Podle Chmelíka je protikorupční opatření v soukromém právu historickou zvláštností, protože již právní úprava z roku 1927 obsahovala zákon č. 111 proti nekalé soutěži, který v ustanovení § 12 upravoval podplácení jako nekalé jednání, proti kterému se soutěžitel mohl bránit soukromou žalobou, aby se pachatel nekalého jednání zdržel a nahradil škodu. Zvláštností této úpravy byla skutečnost, že zákon č. 111 proti nekalé soutěži obsahoval i trestně právní ochranu zakotvenou v hlavě druhého zákona, která nekalou soutěž charakterizovala jako přestupek nebo přečin, za který bylo možno například v případě přestupku nekalé reklamy podle § 25 možno uložit trest od 50 do 10 000 Kč nebo vězení v trvání od tří dnů do jednoho měsíce.[11]

I v současné době soukromoprávní úprava označuje podplácení za nekalý delikt, který je proti dobrým mravům v hospodářské soutěži. Od roku 1927 však tato právní úprava prošla několika změnami. Ještě v nedávné době se bylo možné setkat s právní úpravou nekalé soutěže v obchodním zákoníku, konkrétně v ustanovení § 44. Po vydání nového občanského

zákoníku (Zákon č. 89/2012 Sb., 2012), který nabyl účinnosti od 1. ledna roku 2014, byla ale tato právní úprava přesunuta právě do příslušných ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., nového občanského zákoníku. Podle § 2976 odst. 1 nového občanského zákoníku se nekalé soutěže dopustí ten, „*kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobným přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům.*“ Takto vymezená nekalá soutěž je zakázána. Ve druhém odstavci tohoto ustanovení jsou vyjmenovány postupy a jednání v hospodářské soutěži, které mají charakter nekalé soutěže, např:

- klamavá reklama,
- klamavé označování zboží a služeb,
- vyvolání nebezpeční záměny,
- parazitování na pověsti závodu, výrobku či služeb jiného soutěžitele,
- podplácení,
- zlehčování,
- porušení obchodního tajemství,
- ohrožování zdraví spotřebitelů.[47]

Řešením problému korupce se pak zabývá zejména § 2983, který se dotýká skutkové podstaty podplácení. Podle tohoto ustanovení jde o jednání, jímž „*soutěžitel osobě, která je členem statutárního nebo jiného orgánu jiného soutěžitele nebo je v pracovním poměru k jinému soutěžiteli, přímo nebo nepřímo nabídne, slíbí či poskytne jakýkoliv prospěch za tím účelem, aby jejím nekalým postupem docílil na úkor jiných soutěžitelů pro sebe nebo jiného soutěžitele přednost nebo jinou neoprávněnou výhodu v soutěži,*“ anebo uvedená osoba „*přímo či nepřímo žádá, dá si slíbit nebo přijme za stejným účelem jakýkoliv prospěch.*“[47]

Subjektem podplácení podle § 2983 je soutěžitel, který může být buď fyzickou osobou, nebo právnickou osobou. Naopak objektem podplácení musí být pouze osoba, která je k podniku soutěžitele v pracovním nebo jiném obdobném poměru.

1.3.2 Trestněprávní úprava

Jak již bylo uvedeno, ani v oblasti trestního práva není pojem korupce definován. Přesto je tento negativní společenský jev postihován i pomocí trestněprávních norem, konkrétně podle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. Nejvýznamnější jsou trestné činy

úplatkářství, které jsou v trestním zákoníku upraveny v rámci skupiny trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných. Trestní zákoník definuje tři samostatné formy, které jsou upraveny:

- § 331 Přijetí úplatku,
- § 332 Podplácení,
- § 333 Nepřímé úplatkářství.[31]

Objektem u těchto trestných činů je zájem na řádném, nestranném, nezištném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu, která by mohla být narušena korupčním jednáním. Všechny tři skutkové podstaty postihují jednání, při kterém byl nabízen, poskytován, přijímán či slibován úplatek. Za úplatek je považována jakákoli neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě. Jak již bylo uvedeno dříve, úplatkem nemusí být pouze finanční obohacení, neboť může mít i jinou podobu (protislužba).[16]

Vzhledem k tomu, že jsou trestné činy úplatkářství skutečně závažné, tak byly do výčtu trestných činů zařazeny i činy, kterých se mohou dopustit právnické osoby. Subjektem tohoto trestného činu tak mohou být fyzické i právnické osoby. Závažnost těchto trestných činů také dokládá výše trestu, kterou lze za konkrétní skutkové podstaty uložit. Například odnětím svobody až 12 let může být potrestán pachatel, který spáchá trestný čin podle §331 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch (tj. dosahující částky nejméně 5 mil. Kč), nebo spáchá-li takový čin jako úřední osoba v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch. [16]

Korupce je palčivým problémem zejména ve veřejném sektoru, protože dopadá na širokou masu daňových poplatníků, a tak trestní zákoník kromě výše vymezených trestných činů definuje i některé další podstaty trestných činů, které se korupčního jednání dotýkají. Ty jsou upraveny těmito paragrafy:

- § 329 Zneužití pravomoci úřední osoby,
- § 330 Maření úkolů úřední osoby z nedbalosti.
- § 180 Neoprávněné nakládání s osobními údaji,
- § 255 Zneužití informace a postavení v obchodním styku,
- § 256 Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě,

- § Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži,
- § Pletichy proti veřejné dražbě.[31]

1.4 Formy a způsoby páchání korupce

Korupci můžeme klasifikovat podle různých hledisek. Jedním možným hlediskem je intenzita, rozsah a závažnost korupčního jednání, podle kterého je korupce dělena na základní dvě formy:

- malá, neboli bagatelní korupce (drobné, náhodné úplatky ve službách, poskytované v souvislosti s méně významným rozhodováním orgánů státní správy a samosprávy například za účelem zrychlení procesů či odstranění administrativních bariér),
- velká korupce (závažná korupce se značně negativním dopadem na společnost, která je organizovaná a tudíž těžko odhalitelná, kdy se jedná například o zpronevěru veřejných zdrojů).[12]

Dalším podstatným hlediskem pro klasifikaci korupce je hledisko oblasti výskytu korupce, kdy jsou charakterizovány jednotliví aktéři korupce, charakter výhody či zdroj odměny:

- vnitřní korupce (vyskytuje se mezi zaměstnanci ve veřejné správě, cílem je zpravidla získání lepšího postavení),
- politická korupce (zahrnuje nepatřičné vztahy mezi veřejnou mocí a soukromým sektorem a rizika spojená s financováním politických stran),
- korupce ve státní správě (souvisí s nakládáním se státním majetkem a se státní správou – například korupce na úseku správy daní, úřadů práce),
- korupce v municipalitách (typická u volených představitelů samospráv, ale i starostů, členů obecních zastupitelstev a zaměstnanců úřadů),
- korupce ve veřejném sektoru (u oblastí, na kterých má veřejnost zvláštní zájem – například veřejné zdravotnictví, školství, policie),
- korupce v soukromém sektoru (úzce spojena s korupcí ve veřejném sektoru, často je považována za běžnou součást konkurenčního boje),
- korupce v médiích (nejedná se o tradiční prostředí, vyskytuje se v souvislosti se zvyšujícím se vlivem médií – například manipulace s informacemi k získání politické moci).[45]

Dále Volejníková uvádí i členění podle kritéria existence dohody mezi aktéry korupce na korupci přímou a nepřímou. Za významné pokládá i posuzování korupce z pohledu charakteru subjektů korupčního vztahu, kdy poskytovatelem i příjemcem může být jednak jednotlivec nebo skupina subjektů. S tímto členěním úzce souvisí i četnost korupčních vztahů, protože korupční vazby mohou probíhat náhodně, příležitostně nebo se může o vazby, které probíhají systematicky a soustavně, tedy recidivující vazby. Často je využíváno i hledisko původu aktérů korupce, kdy můžeme hovořit o korupci domácí či o korupci importované. Klasifikačních hledisek se v literatuře uvádí celá řada, proto tato kapitola obsahuje pouze základní přístupy ke klasifikaci jednotlivých korupčních forem.[45]

1.5 Způsoby měření korupce

Korupce je negativní společenský jev, který se nevyhýbá žádnému státu světa, avšak jejich míra zasažení korupcí se liší. Vzhledem k vysoké latenci je však korupční jednání velmi těžko měřitelné a zmapování přítomnosti korupce je v každé zemi velmi obtížné. Aby bylo snazší pochopit různé formy korupce, jejich příčiny i důsledky, a bylo tak i možné snáze nalézt efektivní prostředky boje s korupcí, je důležité najít účinný způsob měření a vyhodnocování tohoto jevu. V minulosti byly vyvíjeny snahy, jejichž cílem bylo objevit nové přístupy, jak korupci objektivně změřit. Bohužel se ale zjistilo, že převážnou většinu dat využitelných pro analýzu korupce nelze získat v podobě běžně dostupných statistických (tzv. tvrdých) dat. Postupem času se tedy došlo k závěru, že korupci objektivně měřit nelze, protože je často skryta, přičemž vyjde najevo až prostřednictvím skandálů, vyšetřování a probíhajících trestních stíhání. Studie uvádějí, že bývá zpravidla odhaleno a odsouzeno jen velmi mizivé procento korupčních trestných činů (odhad pro ČR činí 1%). To ovšem neznamená, že měření korupce nemá smysl, jen je to důvodem, proč se nevyhodnocuje úroveň korupce, nýbrž stupeň vnímání existence korupce. V rámci tohoto vyhodnocování míry korupce se používají metody, které můžeme rozdělit na kvalitativní a kvantitativní.[16], [45]

Kvalitativní metody využívají různých sociologických výzkumů, jejichž výsledkem není jednoznačný číselný ukazatel, ale pouze jisté kvalitativní tvrzení. U kvantitativních metod jsou naopak výstupy převedeny do formy indexů, které je pak možné srovnávat v čase, tak i mezi jednotlivými zeměmi. Z toho důvodu jsou kvantitativní metody významnější, protože vymezují různé indexy – jedinečné (unikátní) nebo kompozitní (složené).[16]

Nejde o jediné metody, pomocí kterých lze korupci měřit. Dále se rozlišují metody měření korupce podle charakteru dat na objektivní a subjektivní. V dalším případě se dělí podle zdroje dat na experty a místní respondenty. Vedle těchto kritérií dělení indexů měření korupce

je důležitým také předmět měření, který vyjadřuje, co vlastně konkrétní index měří. Může se jednat o korupci v jednotlivých sektorech, o obecné vnímání korupce nebo například administrativní korupci. Uvedená typologie indexů měření korupce je shrnuta v Tabulce 1.

Tabulka 1: Typologie indexů měření korupce - shrnutí

Konstrukce indexu	Jedinečné (unikátní)	Kompozitní
Charakter dat	Objektivní	Subjektivní
Zdroje dat	Experti	Místní respondenti
Předmět měření	Který aspekt korupce je měřen?	

Zdroj: Vlastní zpracování dle [38]

1.5.1 Podle konstrukce indexu

Kvantitativní metody vymezují různé indexy – jedinečné (unikátní) nebo kompozitní (složené). Kompozitní indexy jsou vytvořeny sloučením několika již existujících indikátorů, zatímco unikátní indexy jsou odvozeny z dat získaných zvláštním průzkumem sledujícím pouze daný účel. Nejznámějším kvantitativním ukazatelem je Index vnímání korupce (CPI), který zároveň patří mezi nejznámější zástupce kompozitních indexů. Příkladem jedinečného indexu pak může být Index plátců úplatků (BPI).[16]

Index vnímání korupce – CPI

Index vnímání korupce (Corruption Perception Index; CPI) je nejznámějším kompozitním ukazatelem, který již od roku 1995 každoročně publikuje společnost Transparency International. Je sestaven na základě několika průzkumů korupce. Prvním předpokladem sestavení zmíněného indexu je pro každou zemi určit zdroje, z nichž se hodnota indexu vypočte. Aby příslušný zdrojový ukazatel mohl být zahrnut, musí splnit několik kritérií - musí umožnit srovnání více zemí, musí měřit celkovou úroveň korupce a nesmí být starší než 3 roky. Do roku 2012 byly následně tyto hodnoty normalizovány na škálu od 0 do 10, kde vyšší číslo znamenalo nižší korupci. Hodnota CPI je vypočtena jako aritmetický průměr těchto normalizovaných hodnot pro každou zemi. V roce 2012 došlo ale ke změně této metodiky, neboť se organizace Transparency International neustále snaží zlepšovat výsledky svých výzkumných metod a nástrojů. Od roku 2012 se do výsledků zahrnují pouze údaje z příslušného roku, aby se lépe projevíly změny za daný rok. Nově jsou hodnoty prezentovány na škálu od 0 do 100.[38],[41]

Mezi výhody tohoto ukazatele můžeme řadit možnost zahrnout více informací a eliminaci jednostranných vychýlení výsledků. Tyto indexy však často trpí nesourodostí vstupních dat, protože pro různé země jsou dostupné různé vstupní indikátory. Králíček a Molín upozorňují,

že je třeba si uvědomit, že index CPI analyzuje pouze korupci v rámci veřejného sektoru, nikoli soukromého. Ukazuje tak vnímání korupce pouze mezi státními úředníky, veřejnými činiteli nebo politiky. Zásadní kritikou tohoto indexu je skutečnost, že je index založen na výzkumech veřejného mínění popisující subjektivní hodnocení. Objevují se i další kritiky, podle kterých je samotné hodnocení a řazení států podle indexů CPI problematické, neboť ne v každé zemi se za korupci považuje stejné jednání.[16],[38]

Dále autoři podotýkají, že nelze v rámci pořadí jednotlivých zemí z nejnižší hodnoty indexu učinit jednoznačný závěr, že se jedná o zemi, která je zasažená nejvíce korupcí, a to hned ze dvou důvodů:

- index CPI je zaměřen pouze na vnímání administrativní a politické korupce,
- mohou existovat země, jejichž index CPI není publikován v důsledku chybějících alespoň třech na sobě nezávislých zdrojů.[16]

I přes existující kritiky tohoto ukazatele bude autorka využívat v analytické části diplomové práce právě index CPI z důvodu snadné dostupnosti dat a délky časové řady, pro kterou je Index vnímání korupce publikován.

Index plátců úplatků - BPI

Index plátců úplatků (Bribe Payers Index; BPI) patří naopak mezi jedinečné indexy, který hodnotí přední exportní země podle toho, do jaké míry jsou mezinárodní společnosti se sídlem v těchto zemích náchylné k uplácení vysoce postavených veřejných činitelů. Jde o index sestavený společností Transparency International na základě dotazníkového šetření, které bylo provedeno k tomuto účelu. Prostřednictvím tohoto dotazníkového šetření byli dotazováni vrcholoví manažeři společností působících ve zkoumaných ekonomikách. Dotazník se jich tázal na to, za jak pravděpodobné považují, že v jim známých sektorech v zemi, ve které působí, budou společnosti z té které zahraniční země nabízet úplatky k získání či udržení obchodních pozic.[38]

1.5.2 Podle charakteru dat

Další rozlišení spočívá v tom, zda je korupce měřena subjektivně nebo objektivně. Častější bývají subjektivní způsoby měření, které jsou založeny na názorech respondentů a odrážejí spíše vnímání rozsahu dané formy korupce než míru zkoumané formy korupce. V tomto případě bývají zdrojem informací nejrůznější sociologická šetření.

Objektivní hodnocení jsou založeny na opak na tvrdých, objektivně měřitelných datech (například počet odhalených případů korupce). Takové indikátory pak mohou odrážet i jiné faktory než korupci, například schopnosti orgánů činných v trestných řízeních.[38]

1.5.3 Podle zdroje dat

Dále lze metody měření korupce rozdělit podle toho, zda jsou respondenty průzkumu experti, kteří hodnotí jednotlivé země zvenčí, nebo místní respondenti, nejčastěji domácí a zahraniční manažeři působící v dané zemi. Tyto osoby zpravidla znají lépe domácí prostředí, a umí tak lépe pojmenovat podoby korupce v jejich zemi.

Naopak výhodou vnějších expertů může být jejich objektivnější pohled při srovnávání jednotlivých zemí. Průzkumy mezi domácím obyvatelstvem mohou být totiž zkresleny přirozenou tendencí lidí stěžovat si na vše špatné, nebo naopak být pyšní na vše dobré. Dalším důvodem zkreslení průzkumu mezi místními respondenty může být rozdílné národnostní vnímání korupce.[38]

1.6 Boj proti korupci

Základním předpokladem boje proti korupci je vytvoření takových podmínek, které nebudou umožňovat a vytvářet předpoklady pro výskyt korupčního jednání. Důležité jsou nejen samotné nástroje pro účinný boj s korupcí, ale také prevence korupce. Významnou roli ve snaze potírat korupci hrají i organizace bojující s korupcí.

1.6.1 Prevence korupce

V kontextu trestního práva se prevencí rozumí předcházení trestným činům, která je prováděna především institucemi, rodinou, médií a veřejností. Cílem těchto aktivit je samozřejmě předcházet vzniku trestných činů, omezování příležitostí a podnětů k páchání trestných činů nebo působení na potenciální pachatele. Prevence se zaměřuje i na nápravu pachatele a působení na potenciální pachatele jejich zastrašením. Podobné je to i v případě prevence korupce, i když je směřována především k pachateli, a nikoli k oběti, protože úplatkářské trestné činy jsou označovány jako trestné činy bez přímé oběti. Preventivní opatření, která jsou zakotvená v trestněprávních normách, tvoří součást tzv. zákonné prevence. Právě ta umožňuje státu bojovat s korupcí, protože základem prevence v boji s korupcí je plná a vymahatelná odpovědnost za učiněná rozhodnutí, dále účinný systém kontroly a v neposlední řadě i ukládání spravedlivých sankcí za porušení norem.[9]

Úspěšný boj s korupcí závisí na vytvářených preventivních programech, systémových opatřeních a transparentních postupech v prostředcích korupcí nejvíce zasážených – tedy ve veřejné správě, ale i v podnikání. Prevence korupce si klade za cíl zabránit dalšímu korupčnímu jednání, což znamená snížit výskyt korupce na co nejmenší možnou míru. Může se zdát, že prevence není úspěšná, neboť uplatňování preventivních opatření má za následek vyšší počet odhalených úplatkářských trestných činů.[9]

1.6.2 Nástroje pro účinný boj s korupcí

Nástroje pro účinný boj s korupcí by měly vycházet z důkladných analýz, v nich jsou stanoveny příčiny a podmínky korupčního jednání, přičemž jednotlivá opatření by měla tvořit provázaný systém, který pamatuje na všechny korupčně rizikové faktory. Horník a Žufanová rozlišují tři typy těchto nástrojů:

- národní,
- mezinárodní,
- nadnárodní.[9]

Příkladem nástrojů pro boj s korupcí na národní úrovni jsou zpravidla národní programy pro boj s korupcí (protikorupční strategie vlády) nebo zřizování specializovaných útvarů v této oblasti. V České republice je programem proti korupci na národní úrovni aktuálně Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017, která navazuje na Strategii vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014 (Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí, 2014). Příkladem prostředků pro boj s korupcí na mezinárodní a nadnárodní úrovni je například uzavírání mezinárodních úmluv, přijímání akčních programů, pořádání mezinárodních konferencí, sdružování v mezinárodních organizacích či neformální spolupráce formou podpory výzkumu a analýz.[9],[33]

1.6.3 Organizace bojující s korupcí

Jak již bylo zmíněno, důležitou úlohu sehrávají i organizace, které se snaží s korupcí bojovat. Jedná se jednak o státní organizace, a jednak o neziskové nestátní organizace.

Státní organizace

V České republice se zabývá bojem proti korupci Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí, která je poradním orgánem vlády pro oblast boje s korupcí, jenž koordinuje a vyhodnocuje problematiku boje s korupcí (Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí, 2014). Na základě poznatků z této oblasti předkládá vládě návrhy na přijetí opatření

vedoucích ke snížení korupčního rizika v rámci činnosti veřejné správy a zvýšení její transparentnosti. Rada vlády byla zřízena usnesením vlády ze dne 30. července 2014 č. 429, nahradila tak dosavadní Vládní výbor pro koordinaci boje s korupcí. Členy jsou nejen ministři z různých resortů, ale například i nejvyšší státní zástupce, veřejná obhájkyň práv, ředitel Útvaru odhalování korupce a finanční kriminalistiky služby kriminální policie a vyšetřování, ale i zástupci nestátních neziskových organizací.[33]

V rámci Policie ČR je velmi významným Útvar odhalování korupce a finanční kriminalistiky služby kriminální policie a vyšetřování, který byl zřízen v roce 2003 nařízením Ministerstva vnitra č. 71/2001 (Policie ČR, 2015). Útvar má působnost na celém území České republiky, věnuje se prověřování a vyšetřování nejzávažnějších forem trestné činnosti. Dále se věnuje zajišťování výnosů z trestné činnosti a majetku pachatelů pro náhradu škod a případný trest propadnutí majetku nebo věci. Spolupracuje se zahraničními policejními složkami v oblasti společných vyšetřovacích týmů či v rámci mezinárodní právní pomoci.[31]

Svou úlohu na poli potírání korupce sehrávají i další státní instituce. Jednou z nich je Nejvyšší kontrolní úřad, který prostřednictvím svých auditů dohlíží mimo jiné na hospodaření s účty státního rozpočtu. Kontrolu hospodaření vykonává i Ministerstvo financí České republiky. Dodržování pravidel kontroluje také Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Za zmínění stojí i další subjekty, které se podílejí na protikorupční politice státu, jimiž jsou například Vojenská policie, Komise pro cenné papíry nebo Bankovní dohled České národní banky. Ač se jedná o subjekty, které by měly bojovat proti porušení právních norem, často jsou i u nich při kontrolních zjištěních shledávány nedostatky a dokonce i odhalovány případy porušení některých zákonných ustanovení.[30]

Neziskové nestátní organizace

Mezi nejznámější neziskové organizace, které vyvíjí aktivity v boji proti korupci, je možné řadit Transparency International, Nadační fond proti korupci nebo organizaci Růžový panter. První organizace působí na mezinárodní úrovni, druhá a třetí pouze na území České republiky. Existují však i další organizace, které se zabývají touto problematikou. Jejich aktivity jsou sice odlišné, ale i tak se všichni snaží dosáhnout stejného cíle.

Z neziskových nestátních organizací je bezesporu nejvýznamnější organizace Transparency International, která působí na mezinárodní úrovni. Tato organizace byla založena v roce 1993 a v současné době působí ve více než 100 zemích světa, kde monitoruje poměry každé země. Mimo monitorování korupce v jednotlivých zemích světa vytváří mezinárodní úmluvy proti korupci, stíhá zkorumpované osoby a zabavuje jejich nezákonně získané bohatství, nebo žene

společnost k odpovědnosti za své chování doma i v zahraničí. Transparency Internacional je politicky nestranná organizace, která klade velký důraz na svou nezávislost. Její činnost je financována z nezávislých, nikoliv státních zdrojů. Klade si za úkol zastavit korupci na všech úrovních a ve všech oblastech společnosti, přičemž si uznává základní hodnoty, jimiž jsou transparentnost, odpovědnost, integrita, solidarita, odvaha, spravedlnost a demokracie. Její pobočku je možné najít i v České republice, která zde funguje už od roku 1998.[41]

Na území České republiky dále působí nevládní nezisková organizace Růžový panter, která byla založena v roce 2002. Organizace monitoruje korupční prostor ve veřejné správě a zaměřuje se na vymáhání informací, které musí být ze zákona veřejné, problematiku státních a evropských dotací a analyzování kauz, které demonstrují selhání výkonu státní správy. Získané informace pak třídí, analyzuje a zveřejňuje ty, které souvisí s korupcí, střetem zájmů a organizovaným zločinem. Vzhledem k tomu, že je tato organizace nestátní, tak je financovaná především z darů veřejnosti či firem a částečně grantů. Odmítá být ale příjemcem státních grantů z důvodu střetu zájmů. Pracovníci organizace spolupracují s řadou odborníků z resortu policie, bankovníctví, žurnalistiky a justice nejen u nás, ale i v zahraničí.[34]

Další organizace působící na území České republiky je Nadační fond proti korupci, který byl zřízen v březnu 2011 a stanovil si za svůj hlavní cíl podporovat rozvoj etických hodnot v demokratické společnosti a odhalovat skrytou korupční činnost ve veřejné správě. Finančně i mediálně podporuje odvážlivce upozorňující na významné veřejné kauzy, kteří prozrazením citlivých skutečností riskují své zaměstnání i klidný život. NFPK usiluje o změnu jejich vnímání, protože podle představitelů této organizace jsou to lidé, kteří šetří peníze daňových poplatníků. I v tomto případě je organizace financovaná především z darů veřejnosti či firem.[24]

Média

V demokratické společnosti bývají média pokládána za důležitý prvek boje proti korupci, z toho důvodu jsou často označovány jako „hlídací pes demokracie“. Jejich role v boji proti korupci vyplývá ze dvou důležitých úloh ve společnosti. Zásadní úlohou médií je zajistit informovanost občanů, protože bez informovaných občanů by nebyla zajištěna demokracie. Jejich druhou úlohou je kontrolovat složky státní moci – moc zákonodárnou, výkonnou a soudní ve státě. Kontrolovat je, dohlížet na ně a zajišťovat, aby odváděly dobrou práci. A pokud takovou práci neodvádějí, zabezpečit, aby se o tom široká veřejnost dozvěděla. V případě, že by tedy média zjistila korupční jednání, měla by o tom informovat veřejnost, aby pak v následujících volbách občané věděli, jak se mají zachovat.[32]

2 VYMEZENÍ EKONOMICKÉHO RŮSTU

Na základě odborných studií bylo prokázáno, že korupce ovlivňuje ekonomickou situaci v jednotlivých zemích, především pak ekonomický růst. Ten však může být ovlivněn i dalšími činiteli. V rámci zhodnocení dopadu korupce na ekonomický růst, je důležité si nejprve vymezit teoretická východiska ekonomického růstu, která budou hrát zásadní roli při analýze vlivu korupce na ekonomický růst.

2.1 Charakteristika ekonomického růstu

Ekonomickým růstem se rozumí „*vzestup hospodářského potenciálu země, kde kterému dochází v souvislosti s kvantitativním zvyšováním potenciálního hrubého domácího produktu.*“ [44] Jiná definice charakterizuje ekonomický růst jako „*růst schopnosti země vyrábět zboží a poskytovat služby.*“ Pokud se tedy ekonomika nachází ve fázi ekonomického růstu, roste množství vyprodukovaných statků a poskytovaných služeb. V důsledku toho, dochází ke zvýšení reálného národního důchodu, což umožňuje vyšší spotřebu. Vyšší poptávka podněcuje firmy k tomu, aby zvyšovaly výrobu a poskytovaly ve větší míře služby. Při zvýšeném rozsahu produkce se používá větší objem používaných výrobních zdrojů nebo dochází k jejich lepšímu využití. Roste i zaměstnanost, protože práce je jedním z výrobních faktorů. Na druhou stranu, ale může ekonomický růst narazit i na různé překážky, kterými jsou například:

- nedostatečná infrastruktura pro efektivnější výrobu statků a poskytování služeb,
- chybějící technické znalosti,
- příliš rychlý růst populace,
- výrazné zadlužení země.[36]

Vedle pozitivních efektů s sebou ekonomický růst přináší i různé nevýhody. V zemi se mohou vyskytovat v důsledku většího objemu výroby negativní externality, mezi které můžeme řadit zvýšení hluku nebo znečištění životního prostředí. Vedle těchto vlivů je populace vystavena většímu stresu, starostem a mění se také dosavadní způsob života.[2]

K vyjádření a vyčíslení ekonomického růstu je možné využít několik ukazatelů, které jsou zpravidla tokovými veličinami, neboť měří produkci výrobků a služeb za časovou jednotku. Samozřejmě nelze počítat rozmanitý výstup ve fyzických jednotkách, proto i tyto ukazatele vyjadřují výstup ekonomiky v peněžních jednotkách. Jejich výpočet je složitý, protože

vyjadřují výkon milionů hospodářských subjektů. Nejpoužívanějšími ukazateli, které umožňují měřit výkonnost ekonomiky, jsou:

- hrubý domácí produkt (HDP) – Gross Domestic Product (GDP),
- hrubý národní produkt (HNP) – Gross National Product (GNP),
- čistý domácí produkt – Net Domestic Product (NDP),
- čistý národní produkt – Net National Product (NNP).[14]

2.2 Hrubý domácí produkt

Nejvýznamnějším a nejvyužívanějším ukazatelem ekonomického růstu je v současné době hrubý domácí produkt (HDP). Z toho důvodu bude autorka diplomové práce využívat údaje tohoto ukazatele. Nejčastěji je HDP definován jako „*souhrn hodnot finálních statků a služeb v určité ekonomice (tedy na daném území), vytvořených zpravidla za jeden kalendářní rok či čtvrtletí.*“ [37] Podobnou definici uvádí i Jurečka, podle které je HDP „*součtem peněžních hodnot finálních (konečných) výrobků a služeb, vyprodukovaných během jednoho roku výrobními faktory alokovanými (umístěnými) v dané zemi (bez ohledu na to, kdo tyto faktory vlastní).*“ V souvislosti s těmito definicemi je nutné rozlišovat finální statky a meziprodukty. Mezi finální statky můžeme řadit spotřební zboží, investiční statky a exportované zboží. Na rozdíl od toho jsou meziprodukty vstupy podniků, které je dále jednorázově spotřebovávají nebo dále zpracovávají. Rozlišení těchto dvou komodit určuje způsob jejich užití, nikoliv jejich fyzická podoba.[14]

Často se v literatuře můžeme setkat s definicí, která hrubý domácí produkt charakterizuje jako „*tok zboží a služeb, vyrobených v určité ekonomice za určité období.*“ V tomto případě zahrnuje HDP nejen statky a služby okamžité spotřeby, ale také dlouhodobé spotřeby. Hrubý domácí produkt je statistickým ukazatelem, takže zahrnuje statky a služby, které jsou obchodovány na trzích. Nezahrnuje tedy výrobky a služby, které si lidé vyrábějí pro vlastní spotřebu nebo které si navzájem poskytují. Dalším velmi významným faktem je, že zahrnuje pouze nově vyrobené statky.[8]

2.2.1 Nominální a reálný hrubý domácí produkt

Z výše uvedených definic vyplývá, že hrubý domácí produkt v podstatě představuje hodnotu produkce ekonomiky, kterou si lze představit jako součin množství jednotlivých statků a služeb a jejich ceny. Ceny se však mění. Může tedy nastat situace, kdy bude vypočítaný hrubý domácí produkt růst, přičemž množství produkce zůstává stejné nebo

dokonce klesá. Aby tedy bylo možné odlišit růst produkce od růstu cen, tak se v literatuře uvádí rozlišení mezi nominálním a reálným produktem.

Nominální HDP je vypočítán v běžných cenách, tedy v cenách, které převládají na trhu v době, za kterou je HDP počítán. Jak už bylo zmíněno, změny nominálního produktu odrážejí nejen změny ve vývoji vyrobeného zboží, ale i změny cen, a z toho důvodu jsou v tomto smyslu zkreslující. Za účelem zjištění změny skutečné produkce v ekonomice se využívá reálný produkt. Reálný HDP je vypočítán ve stálých cenách, což znamená, že tyto ceny jsou očištěny od změn. Stálými cenami rozumíme ceny základního, referenčního období (roku). V referenčním roce se stálé a běžné ceny shodují, tudíž se rovná i reálný produkt nominálnímu produktu. V ostatních letech reálný produkt vypočte buď tak, že se ocení jeho složky (výrobky a služby) stálými cenami, nebo tak, že se nominální produkt daného období defluje.[14]

První z uvedených možností výpočtu reálného HDP je ocenění složek produktu stálými cenami. Pro lepší pochopení dané problematiky lze uvést příklad, kde je jako výchozí období stanoven rok 2010. Hrubé domácí produkty vytvořené v dalších letech (2011, 2012 atd.) měříme v cenách roku 2010, protože tento rok je základním obdobím. Získané hodnoty reálného produktu jsou naměřeny ve stálých cenách a považujeme je tedy za reálné produkty. Druhou možností výpočtu reálného HDP je deflování, kterým se rozumí očištění produktu od inflačních vlivů. Jde tedy o převádění nominálních agregátů do reálných hodnot. Je to proces, v němž hledáme reálnou hodnotu nějaké peněžní veličiny, tím, že ji dělíme cenovým indexem, který odráží změny cenové hladiny. Výpočet lze provést pomocí vzorce, který se označuje jako deflátor HDP, a jak z předchozí charakteristiky vyplývá, lze použít i jako nástroj pro měření pohybu cenové hladiny. Výpočet lze charakterizovat vzorcem (1):

$$IPD = \frac{\textit{nominální HDP}}{\textit{reálný HDP}} \times 100 \quad (1)$$

kde IPD je deflátor HDP ve sledovaném období. [14]

2.2.2 Způsoby měření hrubého domácího produktu

K měření hrubého domácího produktu ekonomiky bývají používány tři metody, z nichž každá vychází z jiného hlediska:

- výdajová (spotřební) metoda,
- důchodová (nákladová) metoda,
- výrobní (odvětvová) metoda.[37]

Při použití výdajové metody, která je taktéž označována jako spotřební metoda, se sčítají výdaje na nákup finálních statků. Patří sem spotřební výdaje domácností (na nákup statků s krátkodobé spotřeby, na nákup statků dlouhodobé spotřeby a na služby), dále soukromé domácí investice firem (investice do fixního kapitálu, investice do zásoby) a domácností (výdaje na stavbu bytů a rodinných domů), vládní výdaje na nákup zboží a služeb a také čistý export (rozdíl exportu a importu). Strukturu hrubého domácího produktu lze pomocí této metody vyjádřit vzorcem (2):

$$HDP = C + I + G + NX \quad (2)$$

kde C je spotřeba domácností (consumption),

I jsou hrubé soukromé investice (investment),

G jsou výdaje vlády (státu) na nákup výrobků a služeb (government),

NX je čistý export (rozdíl mezi exportem X a importem M).[14]

Důchodová metoda, někdy také označovaná jako nákladová metoda, je založená na sčítání důchodů, které plynou majitelům výrobních faktorů, a to před jejich zdaněním. Jde o mzdy a platy, úroky získané domácnostmi a vládou, renty, důchody ze samozaměstnání a zisky firem (před zdaněním a před jejich rozdělením společníkům či akcionářům). Sečtením důchodů tímto způsobem získáme čistý domácí důchod. Pokud k němu navíc připočteme znehodnocení kapitálu (odpisy), získáme hrubý domácí důchod. Hrubý domácí důchod a HDP ale nejsou shodné veličiny. Důvodem jsou některé položky, které jsou zahrnuty do cen zboží, avšak nevstupují do plateb za služby výrobních faktorů. Jedná se zejména o nepřímé daně a subvence. Teprve pokud připočteme nepřímé daně a odečteme subvence od hrubého domácího důchodu, dostaneme hodnotu hrubého domácího produktu. Z uvedených vztahů lze dovodit následující vzorce (3):

$$\text{čistý domácí důchod} = \text{mzdy} + \text{úroky} + \text{zisky} + \text{renty} + \text{příjmy ze samozaměstnání}$$

$$\text{hrubý domácí důchod} = \text{čistý domácí důchod} + \text{amortizace}$$

$$\text{hrubý domácí produkt} = \text{hrubý domácí důchod} + \text{nepřímé daně} - \text{subvence}$$

$$\text{hrubý domácí produkt} = \text{čistý domácí důchod} + \text{amortizace} + \text{nepřímé daně} - \text{subvence} \quad (3)$$

Posledním způsobem, pomocí kterého lze zjistit hodnotu HDP, je výrobní metoda, která je založena na součtu přidaných hodnot v jednotlivých hospodářských odvětvích. Díky tomu, že sčítáme pouze hodnoty přidané, tedy v jednotlivých výrobních etapách nově vytvořené, vyhneme se dvojímu započítávání tzv. meziproductů, které by HDP zkreslovalo. V praxi

přidanou hodnotu zjišťujeme tak, že od příjmu z prodeje daného produktu odečteme náklady na zakoupení vstupů (surovin, materiálu, paliv, polotovarů, služeb) nezbytných k výrobě daného produktu. Sečteme-li všechny hodnoty přidané firmami v ekonomice, dostaneme hodnotu všech finálních produktů. Abychom získali hrubý domácí produkt, je třeba k součtu přidaných hodnot připočítat navíc znehodnocení kapitálu a nepřímé daně zmenšené o subvence.[14],[37]

2.3 Měření ekonomického růstu

Při výpočtu samotného ekonomického růstu či tempa ekonomického růstu se vychází z hrubého domácího produktu, konkrétně z reálného produktu ekonomiky¹. Ekonomický růst vyjadřuje zvýšení reálného produktu ekonomiky za určité období, zpravidla za jeden rok. Tento vztah lze charakterizovat vzorcem (4). Výsledkem je rozdíl mezi úrovní reálného produktu v daném roce a úrovní reálného produktu v roce předcházejícím.

$$\text{ekonomický růst} = Q_t - Q_{t-1} \quad (4)$$

kde Q_t je reálný produkt daného roku,

Q_{t-1} je reálný produkt předešlého roku.

Rychlost (tempo) ekonomického růstu je zpravidla vyjadřována v procentech jako změna reálného produktu ekonomiky, k níž došlo v průběhu jednoho roku. Výpočet se provádí pomocí vzorce (5):

$$\text{tempo ekonomického růstu} = \frac{Q_t - Q_{t-1}}{Q_{t-1}} \times 100 \quad (5)$$

Pokud je výsledná veličina záporná, pak hovoříme o negativním ekonomickém růstu, rovná-li se výsledek nule, hovoříme o nulovém růstu ekonomiky.[13]

2.4 Ekonomické cykly

Pro ekonomiku každé země by bylo ideální, kdyby docházelo k jejímu vyrovnanému a stabilnímu vývoji. K takto popsanému vývoji ale nedochází, naopak jsou pro vývoj ekonomiky typické tzv. hospodářské cykly, které znamenají střídání období hospodářského růstu (expanze) a hospodářského poklesu (kontrakce).[36] Z toho důvodu úzce souvisí problematika ekonomických cyklů s ekonomickým růstem, a proto bude stručně charakterizována i v této diplomové práci.

---

¹ Za ekonomický růst je sice považována změna potenciálního produktu, ale vzhledem k obtížnosti zjišťování přesných hodnot potenciálu ekonomiky se nahrazuje tato veličina hodnotami reálného produktu očištěnými od cyklických výkyvů.

Pro ekonomické (hospodářské) cykly jsou charakteristické výkyvy (fluktuační) v ekonomické aktivitě v podobě opakovaného kolísání reálného produktu, zaměstnanosti, investic, zisků a jiných veličin. Výkyvy hospodářského růstu jsou obecně nazývány jako cykly, které však nejsou pravidelné a v mnohém jsou nepředvídatelné. Při praktickém sledování hospodářských cyklů se pozornost soustředí obvykle pouze na výkyvy aktuálního reálného produktu. Po určité době se ekonomika opět navrácí ke své rovnováze, tedy stavu relativně vyrovnané agregátní poptávky a nabídky. Během cyklického vývoje ekonomiky se liší produkt potenciální (vyrovnaný) a skutečný. Rozdíl mezi těmito produkty nazýváme produkční mezerou (gap). Cílem hospodářské politiky státu je, aby tato mezera, ať už kladná či záporná, byla co nejmenší. Tomu mohou pomoci opatření v podobě vestavěných stabilizátorů.[36]

Hospodářské cykly se liší dle délky jejich trvání na cykly krátkodobí, střednědobé a dlouhodobé. Tabulka 2 obsahuje jejich charakteristiky.

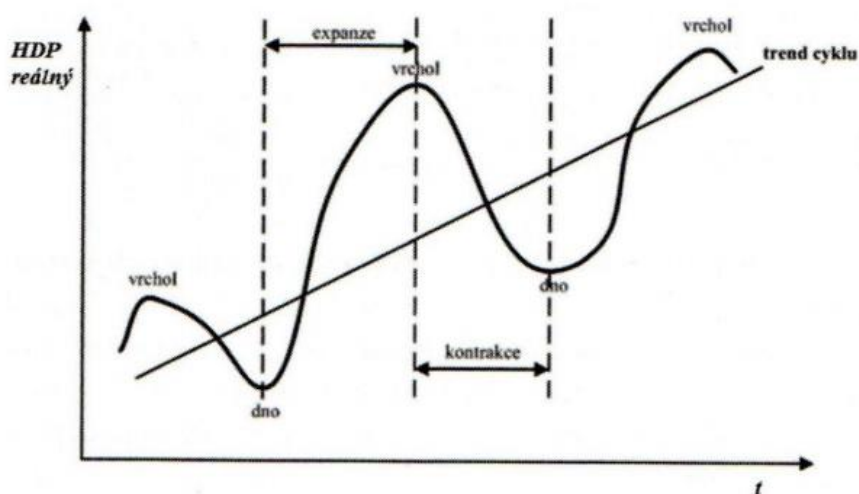
Tabulka 2: Charakteristika hospodářských cyklů podle délky jejich trvání

krátkodobý cyklus	střednědobý cyklus	dlouhodobý cyklus
krátkodobé kolísání reálného produktu v jednotlivých odvětvích v několikaměsíčních po sobě jdoucích obdobích	konjunkturální kolísání, konjunkturální cykly, hospodářské cykly, obchodní, průmyslové cykly	v důsledku událostí jako jsou například války, objevy nových nalezišť zlata nebo klimatické změny, rozšiřování světového trhu, přelomové investice do infrastruktury (výstavba železnic, rozvoje letecké dopravy), významných inovací (nové technologie a materiály)
vliv sezónních událostí (počasí v zemědělství a stavebnictví, cestovním ruchu, svátky), změny zásob	vliv investic do strojů a zařízení (obnova technického vybavení podniků)	
36 – 40 měsíců – Kitchinovy cykly	10 – 11 let – Juglarovy cykly	50 – 60 let – Kondratěvy, Kuznetsovy vlny

Zdroj: Vlastní zpracování dle [2]

2.4.1 Fáze ekonomického cyklu

Jak již bylo zmíněno v předchozím textu, v reálném ekonomickém světě dochází ve vývoji reálného produktu k nepřetržitým výkyvům. Neustále se střídají kratší či delší období růstu nebo poklesu produktu, případně jeho stagnace. Skutečný produkt dlouhodobě fluktuuje okolo trendu (potencionálního produktu). Podle počtu fází ekonomického cyklu se rozlišují jeho dva modely. Ve dvoufázovém modelu ekonomického cyklu je sledována pouze fáze expanze a kontrakce. Čtyřfázový model ekonomického cyklu je tvořen expanzí, vrcholem, kontrakcí (recesí) a dnem (sedlem). Právě tento model je znázorněn na Obrázku 1, který ukazuje vývoj tempa růstu HDP v čase.[2]

Obrázek 1: Čtyřfázový model ekonomického cyklu

Zdroj: [2]

Cyklický vývoj popisuje změny produktu v daném období oproti předchozímu období (minulému roku). Kladné přírůstky odpovídají expanzi, záporné naopak recesi. Nulové přírůstky jsou vykazovány v období stagnace.

Fáze expanze

Období expanze bývá někdy označováno jako konjunktura. V tomto období dochází k oživení a růstu ekonomické aktivity. Je pro ni charakteristický růst poptávky domácností po spotřebních statcích, firmy více vyrábějí, rostou jejich zisky. Aby mohly firmy zvýšit produkci, a tak mohli uspokojit zvyšující se poptávku po produkci, musí pořizovat více výrobních faktorů, včetně výrobního faktoru práce. Mezi znaky fáze expanze tedy patří:

- růst zisků firem a mezd,
- roste spotřeba statků a služeb,

- stát inkasuje více na daních a může více investovat,
- zvyšuje se produkce, roste reálný produkt,
- roste zaměstnanost, pracovní doba je stálá.

Za určitých podmínek může dojít k situaci, která je označována jako „přehřátí konjunktury“. Pokud je expanze stimulovaná růstem agregátní poptávky, je obvykle doprovázena růstem cenové hladiny (inflací). To je zvláště typické pro ekonomiku, kde je dosaženo tzv. plné zaměstnanosti, ekonomika operuje na úrovni potencionálního produktu.[2]

Fáze vrcholu

Na konci fáze expanze dochází k hornímu bodu obratu, tedy vrcholu. Představuje nejvyšší bod ekonomického růstu, po jeho dosažení ekonomika zpomaluje. Ve fázi vrcholu převyšuje agregátní nabídka agregátní poptávku. Firmy ještě ve velkém produkují zboží a služby, zatímco nabídka slábne. Pro toto období jsou charakteristické následující znaky:

- převis nabídky nad poptávkou,
- reálný produkt je obvykle vyšší než potenciální,
- výrobní faktory (dodatečné zdroje) firmy poptávají už i v zahraničí,
- vysoká zaměstnanost.

Tato fáze je spojena s reálným rizikem přehřátí ekonomiky, které přechází v ekonomickou krizi a jde o tak hluboký pokles ekonomiky, že dochází přímo k depresi.[2]

Fáze recese

Období recese, označované také jako kontrakce, nastává po fázi vrcholu. V tomto období výkon ekonomiky zpomaluje, reálný produkt po dobu minimálně dvou po sobě následujících čtvrtletí klesá. Poptávka zeslábla nebo zcela ustala, což dostává firmy do problémů. Mezi znaky fáze recese řadíme:

- odbytové potíže, zásoby firem rostou,
- pokles zisků firem,
- kratší pracovní doba, snižování počtu zaměstnanců,
- růst nezaměstnanosti, minimalizování nákladů firem,
- omezení investic firem,
- nejednoznačný vývoj cen statků a služeb,

- reálný produkt klesá směrem k potencionálnímu produktu,
- pokles přílivu zahraničního kapitálu.

Pokud je recese způsobená poklesem agregátní poptávky, je spojena s poklesem cenové hladiny (deflace) nebo poklesem míry inflace (dezinflace). V případě, že je recese způsobená růstem cen výrobních faktorů (například růst ceny ropy na světových trzích), tedy poklesem agregátní nabídky, je spojena s růstem cenové hladiny (inflací). Situace, kdy současně dochází k poklesu produktu a růstu míry inflace, se označuje jako stagflace. Pokud je recese dlouhodobá a hluboká, bývá označována jako deprese nebo krize.[2]

Fáze dna

Poslední fáze je označována jako dno (sedlo). Jedná se o nejnižší bod ekonomické aktivity, který je charakteristický následujícími znaky:

- reálný produkt je pod potencionálním produktem,
- skutečný produkt na svém minimu,
- ekonomika pod hranicí svých produkčních možností,
- firmy se snaží o inovace a zaujetí zákazníků,
- ceny stlačeny na svých minimech.

Po tomto bodu následuje oživení hospodářské činnosti. Firmy, které se udržely na trhu, zaměstnávají nové pracovníky, poptávka se začíná zvyšovat, lidé mají vyšší příjmy a mohou více spotřebovávat. Ekonomika se začíná znovu pomalu dostávat do fáze expanze.[2]

2.4.2 Mechanismus ekonomického cyklu

V ekonomikách dochází k neustálým výkyvům v ekonomické výkonnosti, bohužel však neexistuje žádná prakticky využitelná metoda, která by s dostatečnou přesností předpověděla krátkodobé výkyvy hrubého domácího produktu. Sekerka uvádí, že se ekonomové dosud zcela neshodli na tom, jaká je hlavní příčina vzniku hospodářských cyklů a jaká je jejich průměrná délka. S největší pravděpodobností působí několik příčin současně. Cyklické výkyvy ekonomického vývoje vznikají v důsledku nerovnoměrného vývoje agregátní nabídky a agregátní poptávky, ale i jednotlivých odvětví.[2],[36]

Příčina nesouladu může vzniknout jak na straně nabídky, tak i na straně poptávky. Na straně nabídky může být příčinou výkyvu například surovinový šok, který zvýší náklady výrobců, což vede ke snížení nabídky (nejprve v odvětví, kde je daná surovina nejvíce

používána, později se může šířit i do dalších odvětví). Na straně poptávky může být příčinou ekonomického poklesu například pesimismus spotřebitelů a snížení jejich důvěry ve vládu. To může mít za následek omezení větších výdajů domácností, a tím i snížení agregátní poptávky. Dalším důvodem může být specializace a koncentrace výroby, kdy roste podíl kapitálových statků fixního charakteru (stroje). Velké podniky s náročnými technologiemi tak zpravidla nemohou reagovat příliš pružně na změnu poptávky.[36]

Příčiny výše uvedených nesouladů mohou být interního nebo externího charakteru. Interní příčiny vzniku ekonomických cyklů vyplývají z podstaty tržního mechanismu (například v důsledku maximalizace úspor, nevhodných investic, nestability investičních výdajů, příliš velkých příjmů bohatých). V případě externích příčin se může jednat například o nové vynálezy, nedostatečné informace, politické příčiny, sluneční skvrny nebo hospodářskou politiku.[36]

Vysvětlení střídání jednotlivých fází ekonomického cyklu vychází v tradičním pojetí z kolísání agregátní poptávky nebo agregátní nabídky, tedy z jednotlivých nabídkových a poptávkových šoků. Existují však i další vysvětlení, které toto tradiční pojetí specifikují nebo naopak zobecňují.

3 KORUPCE A JEJÍ VLIV NA EKONOMICKÝ RŮST

Již desítky let je fenomén korupce předmětem řady teoretických i empirických studií, přičemž si tato problematika získává velkou pozornost i v současnosti. Odborná literatura předkládá smíšené důkazy o jejím vlivu na ekonomický růst. Z toho důvodu někteří autoři považují korupci za „hnací motor“ ekonomiky, ale jiní zastávají názor, že působí jako pomyslný „písek v kolech“. Je třeba zdůraznit, že druhý názor ve většině studií převládá. V následujících kapitolách bude poskytnut přehled o stávající teoretické a empirické literatuře, která se touto problematikou zabývá.

3.1 Závěry teoretické literatury

Autory teoretických prací je možné rozdělit do dvou skupin podle jejich vnímání vlivu korupce na ekonomický růst. První skupina autorů se domnívá, že korupce urychluje ekonomický růst, zatímco druhá skupina autorů věnuje pozornost pouze negativním dopadům tohoto jevu.

V 70. letech 20. století Leff a Huntington předložili jeden z nejvýznamnějších argumentů hovořících ve prospěch příznivého vlivu korupce na ekonomický růst. Podle nich má korupce schopnost urychlit zdlouhavé a neefektivní administrativní procesy, a z toho důvodu ji označili jako nezbytné „mazivo“ pro výkon státní správy. Podobně i další autoři tvrdili, že může zvýšit efektivitu veřejné správy, neboť ji vnímali jako nezbytnou odměnu za práci pro úředníky.[7]

Mnoho autorů však argumentovalo tím, že závisí také na prostředí, ve kterém se korupce odehrává a navíc zdůrazňovalo, že je nereálné domnívat se, že by úředníci veřejné správy vytvářeli průtahy v administrativních procesech jen za účelem získání úplatků. Například Myrdal (1968) tvrdil, že pokud by se povolila korupce za účelem urychlení administrativních postupů, mohlo by naopak docházet k ještě větším průtahům a dalším neefektivnostem s cílem přilákat větší množství úplatků či jejich vyšší částky.[4]

V této souvislosti Tanzi (1998) argumentoval, že firmy, které si mohou dovolit nabídnout nejvyšší částky úplatků, nejsou ekonomicky efektivní. Úplatky představují neefektivnost v tom smyslu, že jejich vymáhání zvyšuje počáteční náklady firmám a navíc peníze vynaložené na úplatky by mohly být využity efektivnějším způsobem. Dále zjistil, že existence takové platby může odklonit talentované jedince od produktivních činností k činnostem, jejichž cílem je získat co nejvyšší částky úplatků, přičemž v důsledku toho dojde

k nedostatečnému využití jejich lidského kapitálu a potažmo k poškození hospodářského růstu.[39]

Další argumenty pro negativní vliv korupce uvádějí Tanzi, Davoodi (1997) nebo Mauro (1998). Pokud jsou zahraniční i místní podniky nuceni uplácet za účelem vytvoření svého podnikání či za účelem setrvání v daném podnikání, tak korupce blokuje inovace a rozvoj těchto podniků, a tudíž oslabuje hospodářský růst. Kromě toho brání rozvoji tržního hospodářství a narušuje systém volných trhů, neboť zvyšuje míru nejistoty. V některých oblastech ohrožuje zásadní roli státu nebo ztěžuje vládní intervence. Vede také ke špatnému přerozdělování zdrojů, neboť se struktura veřejných výdajů často změní ve prospěch určitých odvětví, zejména těch, které mají ke korupci více zřejmých příležitostí.[4],[19],[40]

Pomocí rešerše teoretické literatury zabývající se vlivem korupce na ekonomický růst bylo zjištěno, že většina studií považuje korupci za překážku ekonomického růstu. Tento pohled je zpravidla potvrzen i empirickými výzkumy.

3.2 Závěry empirických studií

Největší expanze empirické literatury o vlivu korupce na ekonomický růst byla zaznamenána od poloviny devadesátých let, neboť začaly být dostupné nové a spolehlivější údaje o korupci. Většina předchozích empirických studií zjistila, že korupce může mít negativní dopad na ekonomický růst. Například Mauro (1995) na základě své empirické studie prokázal, že existuje negativní vztah mezi korupcí a investicemi, a tak došel k závěru, že prostřednictvím tohoto kanálu korupce snižuje ekonomický růst. Pomocí dat prokázal, že zvýšení korupce o jeden bod na škále od 0 do 10 povede k poklesu investic přibližně o 1 – 2,8 %. Výsledky své empirické studie interpretoval pomocí situace v Bangladéši a Uruguayi. Pokud by se zlepšila poctivost úřadů v Bangladéši na úroveň poctivosti úřadů Uruguaye, tak by se míra jeho investic zvýšila o téměř pět procentních bodů a jeho roční tempo růstu HDP by se zvýšilo o více než půl procentního bodu. Jeho tvrzení byla později potvrzena i dalšími empirickými studiemi, například autorů Keefer a Krack (1995), dále studiemi skupiny ekonomů Brunettiho, Kisunka a Webera (1997) nebo autorem Mo (2001).[4],[18]

Nicméně další autoři se rozhodli zkontrolovat robustnost negativního vlivu korupce na ekonomický růst prostřednictvím investic, přičemž někteří z nich došli k závěru, že účinek korupce na ekonomický růst není vždy zcela významný. Jiní argumentovali, že tento dopad je citlivý na začlenění dalších důležitých determinantů ekonomického růstu. Rock a Bonnet (2004) nakonec zjistili, že korupce sice snižuje investice a tím zpomaluje růst, ale jen

v rozvojových zemích. Naopak došli k závěru, že ve velkých východních asijských nově industrializovaných ekonomikách (Čína, Indonésie, Jižní Korea, Thajsko) má korupce na ekonomický růst velmi významný pozitivní vliv.[7]

Na předchozí empirické studie navázali Mo (2001), Pellegrini a Gerlagh (2004) a Pellegrini (2011). Poskytli důkazy o tom, že vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem se stává statisticky nevýznamný po kontrole dalších důležitých determinantů ekonomického růstu, jimiž jsou investice, lidský kapitál, obchodní otevřenost nebo politická stabilita. Na základě tohoto tvrzení Mo (2001) identifikoval distribuční cesty, jejichž prostřednictvím korupce snižuje ekonomický růst. Mo totiž objevil, že 53 % korupčních kanálů je vedeno následkem politické a společenské nestability. Korupce vytváří příležitosti pro zvýšení nerovností, takže vytváří psychologickou frustraci znevýhodněných, což má za následek snížený růst produktivity, investic a pracovních příležitostí. Za další distribuční cesty označil soukromé investice a lidský kapitál. V případě soukromých investic vycházel ze studie, kterou vytvořil Mauro (1995), podle které je korupce silně negativně spojena s podílem soukromých investic a tak snižuje míru hospodářského růstu. Mo tento negativní vliv potvrdil a soukromým investicím přisoudil 28 % celkového efektu. Dále uvedl, že korupce snižuje výnosy z produktivní činnosti, přičemž se na ni velmi významně podílí lidský kapitál. Z toho důvodu této poslední distribuční cestě přisoudil přibližně 10 %. Zbytek podle něho „řídí příroda“.[18],[22],[23],[29]

Novější empirické studie upozorňují, že vliv korupce na ekonomický růst nelze vysvětlit bez přihlédnutí k institucionálním rámcům jednotlivých zemí. Pomocí řady studií bylo dokázáno, že vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem je nelineární, což naznačuje, že dopady korupce by se mohly lišit napříč zeměmi podle kvality jejich institucionálního prostředí. Například autoři Aidt, Dutta a Senna (2008) odhalili, že v zemích s vysoce kvalitními institucemi má korupce velmi významný negativní vliv na hospodářský růst, zatímco v zemích s méně kvalitními institucemi žádný negativní vliv nepozorovali. Na studii těchto autorů navázali i Meon a Weill (2010), kteří podali důkaz o tom, že korupce je méně škodlivá v zemích, kde je institucionální rámec méně efektivní, což je v souladu se zjištěním předchozích autorů. Podle nich tak má korupce škodlivý vliv v ekonomikách s efektivními institucemi, zatímco země s neefektivním institucionálním rámcem mohou mít z korupce prospěch. Meon a Weill ale upozorňují, že země, ve kterých by nebyla korupce regulována, by se mohly ocitnout v pasti, protože by se mohla ještě více zhoršit efektivnost jejich institucí.[1],[4],[22]

Vztahem korupce, hospodářského růstu a veřejného sektoru se zabýval Mauro (2002). Ten na základě své empirické studie argumentoval, že větší pravděpodobnost nízkého hospodářského růstu a rozsáhlé korupce mají země, pro které je příznačná nízká produktivita a velký veřejný sektor. Tím potvrdil některé předešlé empirické důkazy o tom, že bohatší země mají tendenci být vnímány jako země s nižší korupcí, a naopak země s velkými veřejnými sektory jsou spojeny s větší korupcí.[20]

Závěrem lze konstatovat, že lze nalézt různé odborné studie s různými výsledky, ale převažují ty o negativním vlivu korupce na ekonomický růst. Významnost korupce jako faktoru ovlivňujícího ekonomický růst je velmi nejednoznačná. Některé studie prokázaly významný negativní vliv korupce na ekonomický růst, jiné odhalily, že tento efekt je statisticky zanedbatelný a upřednostňují jiné faktory jako proměnné mající vliv na ekonomický růst. Existují i takové odborné studie, které ukazují různé účinky v jednotlivých zemích s odlišným institucionálním rámcem.

3.3 Přenosové kanály

Při zkoumání vztahu mezi korupcí a ekonomickým růstem, došla řada autorů k závěru, že významný vliv korupce na ekonomický růst se má tendenci vytratit v případě začlenění dalších důležitých determinantů hospodářského růstu. To naznačuje, že významná část účinku, který poškozuje ekonomický růst je přenášena nepřímo přes hlavní determinanty hospodářského růstu. Z toho důvodu je tato kapitola věnována hlavním determinantům hospodářského růstu, které jsou také často označovány jako transformační nebo přenosové kanály.

Jednou z prvních studií, která se věnovala přenosovým kanálům, prostřednictvím kterých může korupce ovlivňovat ekonomický růst, vytvořil Mo (2001). Snažil se odhadnout jaké má korupce účinky a pomocí jakých distribučních cest může ovlivnit ekonomický růst. Zpočátku sice našel významný negativní vztah mezi korupcí a ekonomickým růstem, ale následně velikost tohoto účinku klesla a stala se statisticky nevýznamnou po začlenění ostatních determinantů ekonomického růstu, jimiž byly investice, lidský kapitál a politická nestabilita. Na základě tohoto zjištění došel k závěru, že mimo přímého účinku korupce na ekonomický růst pravděpodobně působí i nepřímo prostřednictvím investic, lidského kapitálu a politické nestability.[23]

Stejnou metodu rozkladu ve své empirické studii později aplikovali i autoři Pellegrini a Gerlagh (2004). Zachovali i stejné přenosové kanály, jež studoval Mo, jen definovali

obchodní otevřenost jako další přenosový kanál. Výsledky jejich studie ukázaly, že negativní vliv korupce na ekonomický růst prostřednictvím přenosových kanálů představuje 81 % celkového dopadu. Pellegrini toto tvrzení v roce 2011 přezkoumal a poskytl důkaz, že nepřímé dopady korupce na ekonomický růst činí jen 61 % z celkového účinku. Také ukázal, že nejdůležitějším kanálem, kterým korupce brzdí ekonomický růst, jsou investice. To podle něho představuje jednu třetinu celkového negativního účinku.[28],[29]

Na rozdíl od většiny předchozích studií, které přijaly metodiku vyvinutou autorem Mo, využil Dridi (2013) ekonometrickou analýzu založenou na systému simultánních rovnic. Sada sedmi rovnic vystihovala ekonomický růst, korupci a další determinanty růstu, za které Dridi považoval investice, lidský kapitál, politickou nestabilitu, inflaci a vládní výdaje. Jeho výsledky naznačily, že negativní efekt se přenáší především prostřednictvím lidského kapitálu a politické nestability, zatímco účinek kanálu investic se zdál být menší, než odpovídalo provedeným empirickým studiím autorů Mo (2001), Pellegrini a Gerhagh (2004) a Pellegrini (2011). Navíc i výsledky týkající se úlohy inflace jsou v rozporu s jinými empirickými studiemi. Dridi zjistil, že inflace je jedním z kanálů, pomocí kterého korupce nepříznivě ovlivňuje ekonomický růst, zatímco jiní autoři na základě svých empirických studií zastávají názor, že inflace má naopak prostřednictvím korupce pozitivní vliv na ekonomický růst. Dále Dridi zjistil, že má korupce negativní dopad na ekonomický růst přes kanál politické nestability a pozitivní vliv prostřednictvím snížení vládních výdajů, což odpovídá výsledkům empirických studií předchozích autorů. Na závěr lze konstatovat, že korupce je spojená s ekonomickým růstem negativně.[4],[23],[28],[29]

Podle zmíněných empirických studií působí korupce na ekonomický růst negativním způsobem přímo, ale také nepřímo pomocí přenosových kanálů. Jako nejdůležitější přenosové kanály se přitom jeví investice, lidský kapitál a také politická nestabilita. Opačným případem jsou vládní výdaje. Autoři však nedošli ke shodě v případě inflace, podle některých působí negativně, podle jiných naopak pozitivně.

4 POUŽITÁ METODIKA

Platnost hypotézy byla ověřena pomocí ekonometrické analýzy na vzorku třiceti čtyř členských států OECD za období let 1999 – 2014, tedy na panelovém souboru dat. Obsahem této kapitoly diplomové práce tak bude popis použité metodiky a jejich teoretických východisek.

4.1 Podstata ekonometrické analýzy

Ekonometrii lze vymezit jako disciplínu, která se zabývá zkoumáním kvantitativních zákonitostí ekonomických jevů pomocí matematických a statistických metod. V podstatě jde o specifický způsob, při kterém se ověřují závěry ekonomické teorie, formulované pomocí matematických výrazových prostředků, na konkrétních číselných údajích, tj. statistických datech. Ekonometrie přispívá k odhalení a poznávání významných ekonomických vztahů a závislostí.[15]

Je třeba respektovat, že výsledky praktické ekonometrické analýzy zahrnují více či méně faktor nejistoty a na tomto základě nelze vyslovovat určité závěry s úplnou jistotou. Obvykle je nejistota explicitně obsažena v ekonometrickém modelu ve formě tzv. náhodných složek (chyb), vyskytujících se v modelovaných ekonometrických vztazích. Na rozdíl od ekonomické teorie a matematické ekonomie, které předpokládají, že vztahy mezi různými ekonomickými veličinami platí přesně, ekonometrie respektuje jejich stochastický (pravděpodobnostní) charakter.[10]

4.2 Metodologický postup ekonometrické analýzy

Ekonometrická analýza je proces vytváření a aplikace ekonometrického modelu pro analyzování ekonomických vztahů a procesů. Prakticky se jedná o proces modelování ekonomické reality, při kterém se postupuje ve čtyřech základních fázích:

- specifikace,
- kvantifikace,
- verifikace,
- aplikace.[6]

4.2.1 Specifikace ekonometrického modelu

Specifikace obsahuje výběr vhodného typu modelu, určení proměnných veličin v modelu, konstrukci rovnic modelu a také určení očekávaných hodnot parametrů modelu. Základem pro specifikaci ekonometrického modelu je formulace základní hypotézy neboli ekonomického modelu, který je adekvátním zjednodušením daného problému, jehož výsledkem je deterministický ekonomicko-matematický model. Po vhodné statistické specifikaci stochastických vlivů zahrnutých do modelu, se stává ekonometrickým modelem.[6],[10]

Při specifikaci ekonometrického modelu se v první řadě určí závislé a nezávislé proměnné, které budou použity při zkoumání. V teorii regrese se vysvětlovaná proměnná nazývá závislou proměnnou a vysvětlující proměnná se nazývá nezávislou proměnnou. Vhodné je zmínit, že v dynamických ekonometrických modelech se mohou vyskytovat zpožděné vysvětlující proměnné, které vyjadřují působení této proměnné v některém období nebo v několika z předcházejících období, než je uvedena vysvětlovaná proměnná. Do modelu se obvykle zařazují jen nejdůležitější vysvětlující proměnné a vliv všech nepodstatných činitelů se shrnuje spolu s působením dalších faktorů do tzv. náhodných složek. Následovně jsou stanovena předpokládaná znaménka a očekávané hodnoty odhadnutých parametrů modelu. To se určuje na základě postulátů ekonomické teorie či z informací jiných kvantitativních analýz a studií.[10],[15]

V posledním kroku se zvolí vhodný matematický a analytický tvar modelu, popřípadě jeho jednotlivé rovnice. Ekonomická teorie však obvykle nedává přesný návod, pokud jde o analytický tvar zkoumaných závislostí či informaci o počtu rovnic modelu. Při volbě matematického tvaru se rozhodujeme mezi třemi typy modelů: jednorovnicovým modelem, vícerovnicovým modelem nebo simultánním modelem. Simultánní model je tvořen soustavou simultánně závislých rovnic. Simultánní závislost spočívá v tom, že proměnné vystupují současně ve funkci vysvětlovaných proměnných i vysvětlujících proměnných.[15]

4.2.2 Data a kvantifikace ekonometrického modelu

Kvantifikace modelu znamená odhad numerických hodnot parametrů na základě napozorovaných dat. Proces kvantifikace předpokládá na jedné straně dostupnost vhodných dat a na druhé straně použití vhodných metod pro odhad parametrů modelu. Statistická data mohou být různého druhu: časové řady, průřezová data nebo panelová data.[6]

Údaje časových řad poskytují informace o numerických hodnotách proměnných, jejichž hodnoty se získávají v různých časových okamžicích. Mohou se lišit podle toho, s jakou frekvencí jsou získávána, ale obvykle se využívají data roční. Průřezová data nemají časový rozměr, ale jsou vztažena ke specifickým jednotkám. Těmito jednotkami mohou být firmy, lidé či státy. Oproti časovým řadám nezáleží na tom, v jakém pořadí byla data získána. Specifickým druhem dat jsou panelová data, která jsou kombinací průřezových dat s údaji časových řad.[25]

Důležitou roli při práci s průřezovými daty a také při práci s panelovými daty, neboť jsou kombinací průřezové a časové dimenze, hraje stacionarita proměnných. Všechny proměnné totiž musí být relativně stabilní okolo střední hodnoty a rozptylu v čase, jinak by mohlo dojít ke zkreslení odhadů regresního modelu ve smyslu zdánlivé regrese. Testování se provádí pomocí Dieckey Fullerova testu jednotkového kořene (ADF test). Nulová hypotéza říká, že je proměnná nestacionární, pokud je p-hodnota menší nebo rovna hladině významnosti. V případě, že proměnná není stacionární, je třeba jí stacionarizovat. U proměnných, které jsou vyjádřeny v jiných než procentuálních jednotkách, se provádí logaritmizace a testuje se znovu. Pokud je proměnná stále nestacionární, provádí se přidání diference. U procentuálních hodnot se přidává diference rovnou.[25]

V dalším kroku se volí konkrétní odhadové techniky, kdy je nutno přihlížet k charakteru ekonometrického modelu, k optimálním vlastnostem poskytovaných odhadů, k účelu, pro který je odhadnutý model určen, k náročnosti použité metody na kvalitu a kvantitu dat a k její robustnosti, ale i k dostupnosti adekvátního softwaru a k časové a nákladové náročnosti výpočtů.[10]

Na základě odhadnutých parametrů ekonometrického modelu, tj. jak odhadů regresních koeficientů, tak odhadů stochastických parametrů rozdělení náhodných složek, a pomocí napozorovaných hodnot vysvětlujících proměnných se stanoví teoretické hodnoty všech vysvětlovaných proměnných, čímž se dospěje k hledanému řešení ekonometrického modelu. Je zapotřebí si uvědomit, že vysvětlení závislých proměnných je neúplné a zároveň podmíněné hodnotami těch proměnných, které nebyly pro zjednodušení do modelu zahrnuty.[15]

Nástrojem, který umožňuje kvantifikovat neznámé parametry ekonometrického modelu, je vícenásobná regresní analýza. Nejznámějším odhadovým postupem při určení numerických hodnot parametrů jednorovnicového lineárního regresního modelu z jednoho výběru pozorování všech jeho měřitelných proměnných je technika nejmenších čtverců. Zde by bylo

vhodné doplnit, že regrese je nejdůležitějším nástrojem využívaným v aplikované ekonomii pro analýzu a pochopení vztahu mezi dvěma a více proměnnými.[15],[25]

V této diplomové práci byla provedena analýza panelových dat. Vzhledem k jejich specifické povaze bylo třeba využít nástroje, které jsou vhodné právě pro práci s uvedeným typem dat. Odhad parametrů panelových dat je možné provádět třemi způsoby: pomocí spojeného regresního modelu (Pooled Regression), modelu s fixními efekty (Fixed Effects Model) nebo modelu s náhodnými vlivy (Random Effects Model).[17]

Spojený regresní model je v literatuře označován také pojmem souhrnný model a jeho vzorec (11) vypadá následovně (pro jednu vysvětlující proměnnou):

$$Y_{it} = \alpha + \beta X_{it} + \epsilon_{it} \quad (11)$$

Nejedná se tedy o nic jiného než o standardní regresní model, kde Y_{it} je vysvětlovaná proměnná, X_{it} je vysvětlující proměnná a písmena α , β označujeme koeficienty, respektive parametry modelu. Písmeno ϵ_{it} označuje náhodnou složku. Jak názvy napovídají, lze předpokládat, že vysvětlující proměnná bude vysvětlovat (ovlivňovat) závisle proměnnou, a koeficient β bude měřit vliv proměnné X na Y . Pro většinu panelových dat je tento souhrnný model zcela nevhodný.[25]

Model s fixními efekty se využívá k modelování individuálních vlivů umělé proměnné. Tato regrese má velkou spoustu vysvětlujících proměnných, ale stále jde o regresní model. Z toho důvodu i zde platí veškerá fakta týkající se regresního modelu a také výše uvedená regresní rovnice (12):

$$Y_{it} = \alpha_N D_{it}^{(N)} + \beta X_{it} + \epsilon_{it} \quad (12)$$

Na rozdíl od předchozího modelu tento model předpokládá různorodost průřezových jednotek v absolutních členech, a proto je potřeba pro model fixních vlivů je vytvořit N různých umělých proměnných, které se značí jako $D^{(j)}$, kde $j = 1, \dots, N$. [17],[25]

Model s náhodnými efekty nevyužívá umělé proměnné, ale předpokládá, že individuální vlivy jsou náhodné veličiny. Model náhodných vlivů lze zapsat podobně jako model individuálních vlivů pomocí vzorce (13) a (14):

$$Y_{it} = \alpha + \beta X_{it} + \epsilon_{it} \quad (13)$$

kde však

$$\epsilon_{it} = v_i + u_{it}. \quad (14)$$

Model s náhodnými efekty lze zapsat jako regresní model, nicméně náhodná složka regrese má jinou podobu. Jde o složenou náhodnou složku, která vznikla spojením náhodné složky konkrétního pozorování v průřezové jednotce a náhodné složky, která je specifická pro průřezovou jednotku.[17],[25]

Formální doporučení o vhodnosti jednotlivých testů podávají testy panelové diagnostiky, mezi nejdůležitější patří Hausmanův test, který nám doporučí odhadnout model pomocí fixních efektů či modelu s náhodnými efekty. Pokud v programu Gretl zvolíme testy panelové diagnostiky, výstupem bude komplexní zpráva, která nám poskytne doporučení o vhodnosti jednotlivých testů.[25]

4.2.3 Verifikace ekonometrického modelu

Odhadnutý ekonometrický model je třeba před jeho aplikací nejprve verifikovat, tj. ověřit a vyhodnotit, zda jsou všechny získané odhady parametrů především v souladu s apriorními omezeními výchozí ekonomické hypotézy. Součástí verifikace model je kromě rozhodnutí o jeho reálnosti i posouzení statistické významnosti odhadnutých parametrů a testování platnosti aprioritních hypotéz, týkajících se určitých vlastností proměnných a parametrů modelu, jeho analytického i matematického tvaru i použitých dat. K tomu se využívají aprioritní ekonomická kritéria, statistické testy a také ekonometrická kritéria.[10]

Ekonomická verifikace modelu na základě ekonomických kritérií je nezbytnou podmínkou ekonomické interpretace odhadnutého modelu. Týká se především ověření teoreticky předpokládaných znamének a ověření numerických hodnot odhadnutých parametrů. Pokud jsou odhadnuté parametry v souladu s teoretickými ekonomickými předpoklady, lze model pokládat za adekvátní pro popis daného problému. V opačném případě, je model zapotřebí specifikovat odlišným způsobem či přezkoumat oprávněnost teoretických východisek. Častou příčinou také bývají nevhodná statistická data, použitá k jeho odhadu. V případě, že jsou znaménka nebo numerické hodnoty odhadnutých parametrů v rozporu s teoretickými ekonomickými kritérii, odmítneme tyto odhadnuté hodnoty i přesto, že jsou statisticky významné a model vykazuje značný stupeň shody s napozorovanými daty.[6],[10]

Ekonometrická kritéria verifikace slouží k ověřování splnění předpokladů potřebných k aplikaci konkrétních ekonometrických metod a technik. Spočívají tedy v prověřování statistických testů, kdy pomocí ekonometrických kritérií ověřujeme platnost i oprávněnost použití statistických kritérií. Nejsou-li dodrženy předpoklady požadované pro aplikaci určité odhadové techniky, pak odhady parametrů ztrácejí požadované vlastnosti a statistické testy ztrácejí svoji platnost, neboť poskytují nereálné závěry, pokud jde o statistickou významnost

odhadnutých parametrů. Mezi klasické předpoklady pro každé z $i = 1, \dots, N$ pozorování závisle proměnné Y_i patří:

- a) $E(Y_i) = \beta X_i$.
- b) $var(Y_i) = \sigma^2$.
- c) $cov(Y_i; Y_j) = 0$ pro $i \neq j$.
- d) Y_i má normální rozdělení.
- e) X_i je pevně dáno, není to tedy náhodná veličina.[25]

První předpoklad znamená, že Y_i leží na regresní přímce. Samozřejmě je spíše neobvyklé, aby Y_i leželo přímo na regresní přímce, nicméně tento předpoklad říká, že v průměru tomu tak je. Některá pozorování budou ležet nad přímkou, některá nad přímkou, v průměru však regresní přímku tvořit budou. Druhý předpoklad je nazýván předpokladem o homoskedasticitě, tzn. konstantním rozptylu. Jeho porušení odpovídá situaci, kdy nastává případ tzv. heteroskedasticity, tj. rozdílného rozptylu.[25]

Třetí předpoklad představuje vzájemnou nekorelovanost pozorování. Tento předpoklad je většinou splněn pro průřezová data, zatímco v případě časových řad tento předpoklad často splněn nebývá. V případě, že jsou data korelována, hovoříme o autokorelaci. Čtvrtý předpoklad říká, že Y_i pochází z normálního rozdělení. Poslední předpoklad je ten, že je vysvětlující proměnná pevně daná, což znamená, že se nejedná o náhodnou veličinu.[25]

Klasické předpoklady byly v tomto případě prezentovány v kontextu požadovaných vlastností od Y_i . V ekonometrii je však obvyklý způsob uvažování předpokladů v kontextu chyby regrese, tj. náhodných složek. Ekvivalentně tak lze vyjádřit klasické předpoklady i pro náhodnou složku ϵ_i následovně:

- a) $E(\epsilon_i) = 0$. Nulová střední hodnota náhodných složek.
- b) $var(\epsilon_i) = E(\epsilon_i^2) = \sigma^2$. Konstantní rozptyl chyb (homoskedasticita).
- c) $cov(\epsilon_i; \epsilon_j) = 0$ pro $i \neq j$. Náhodné složky jsou nekorelovány.
- d) ϵ_i je normálně rozdělené.
- e) X_i je pevně dáno, není to tedy náhodná veličina.[25]

4.2.4 Aplikace

Konečnou fází celého procesu ekonometrické analýzy je aplikace. Jde o praktické využití verifikovaného modelu pro analýzu vývoje nebo chování zkoumaného systému v období pozorování, prognózování vývoje endogenních proměnných mimo rámec pozorování nebo výběr nejlepší varianty ekonomických nástrojů řízení.[6]

4.3 Oblast využití ekonometrických modelů

Možností uplatnění ekonometrického modelu je celá řada. Může být aplikována v případě ekonomických hypotéz na mikroúrovni, tak při zkoumání vztahů mezi ekonomickými proměnnými jako jsou poptávka, příjmy a ceny nebo spotřeba a důchody na mikroúrovni.[10]

Za hlavní cíle praktické ekonometrie lze pokládat aplikaci odhadnutého ekonometrického modelu při kvantitativní analýze zkoumaného problému v období, z něhož jsou k dispozici data. Například pomocí simulace ex post je možné experimentálně posoudit, s jakou přesností odhadnutý model popisuje změny a reakce vysvětlovaných proměnných při měnících se hodnotách vysvětlujících faktorů. Dále se také využívá k prognózování budoucích hodnot vysvětlovaných proměnných pro dané hodnoty vysvětlujících proměnných mimo interval pozorování, neboli pro aplikaci modelu ex ante. Předpokladem ovšem je znalost očekávaných hodnot vysvětlujících proměnných v období predikce. Navíc obecně neplatí, že odhadnutý model, který vyhovuje všem kritériím verifikace v období pozorování, je automaticky vhodný pro předpověď. V neposlední řadě je možné využít výstupy ekonometrie pro volbu optimální hospodářské politiky, která spočívá ve výběru nejlepší varianty ekonomických nástrojů řízení. Lze například zjistit, jaké volit úrovně či konfigurace základních nástrojů měnové, fiskální nebo sociální politiky.[10]

5 ANALÝZA VZTAHU EKONOMICKÉHO RŮSTU A KORUPCE VE VYBRANÉM VZORKU ZEMÍ

Jak již bylo zmíněno v úvodu, cílem této diplomové práce je provést analýzu současného stavu korupce ve zvoleném souboru zemí, a rovněž ověřit platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst v daném vzorku zemí. Analýza byla provedena na skupině členských států OECD v časovém rozmezí let 1999 - 2014. V diplomové práci byla použita ekonometrická analýza, která vychází ze zahraničních empirických studií zabývajících se vztahem korupce a ekonomického růstu. Na základě těchto empirických studií bylo zjištěno několik přenosových kanálů, prostřednictvím nichž korupce působí na ekonomický růst. Mezi tyto přenosové kanály lze řadit investice, lidský kapitál, politickou nestabilitu, vládní výdaje a obchodní otevřenost. Případný vliv zjištěných faktorů bude v rámci diplomové práce ověřen pro zvolený soubor zemí.

5.1 Charakteristika zkoumaného souboru zemí

Zvoleným souborem zemí pro potřeby této diplomové práce jsou členské státy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), která na základě svých analýz zdůrazňuje, že korupce je závažnou překážkou hospodářského růstu. Podle ní existuje nejen přímá vazba mezi korupcí a ekonomickým růstem, ale i nepřímá, kdy má korupce významné negativní dopady na celou řadu klíčových přenosových kanálů. I když jsou ekonomiky jednotlivých členských států rozdílné, OECD se snaží dosáhnout jejich co nejvyššího a trvale udržitelného ekonomického růstu, čehož se mimo jiné snaží dosáhnout i pomocí protikorupčních úmluv a dalších opatření. Příkladem může být Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, která vstoupila v platnost již v roce 1999. Tato úmluva byla přijata členskými státy OECD a také sedmi nečlenskými státy OECD. Je zaměřena na podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích a vyžaduje zavedení odpovědnosti. Na rozdíl od většiny ostatních úmluv je sledována její realizace. Za tímto účelem byla vytvořena pracovní skupina, která hodnotí provádění úmluvy a doporučuje zlepšení.[3],[27]

Organizace OECD byla založena v roce 1961 jako nástupce Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci (OEEC) na základě dohod mezi vládami průmyslově vyspělých demokratických zemí a od svého vzniku hraje důležitou roli v koordinaci jejich hospodářské a sociální politiky. Členské země OECD respektují shodné principy, kterými jsou tržní systém hospodářství, pluralitní demokracie a dodržování lidských práv.[21]

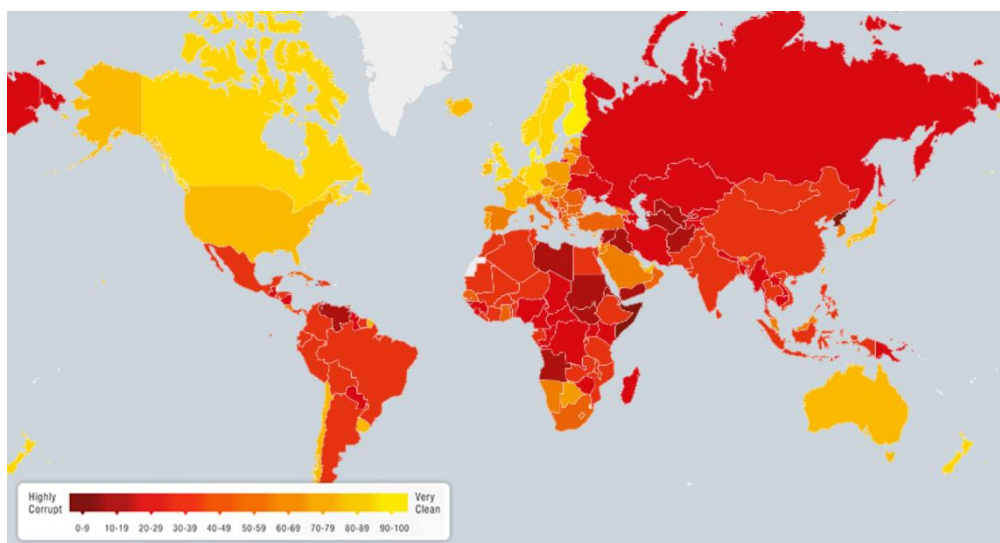
Organizace poskytuje prostor, kde jednotlivé vlády mohou porovnávat zkušenosti z realizace vládní politiky, hledat odpovědi na společné problémy, formulovat vhodná řešení a koordinovat domácí a zahraniční politiku. OECD pomáhá vládám při rozvoji prosperity a v boji proti chudobě cestou hospodářského růstu, finanční stability, obchodu a investic, rozvoje technologií, inovacemi, podnikatelskou činností a rozvojem spolupráce. Mimo jiné je OECD jedním z nejrozsáhlejších a nejspolehlivějších světových zdrojů srovnatelných statistických, hospodářských a sociálních údajů. Databáze OECD pokrývají rozmanité oblasti od národních účtů, ekonomických ukazatelů, obchodu, zaměstnanosti, přes migraci, vzdělání, energie, zdravotnictví až po životní prostředí.[27]

V současné době má OECD 34 členských států, mezi které patří nejvyspělejší země světa, ale také rozvíjející se země. Jde o následující členské země:

- Austrálie,
- Belgie,
- Česká republika,
- Dánsko,
- Estonsko,
- Finsko,
- Francie,
- Chile,
- Irsko,
- Island,
- Itálie,
- Izrael,
- Japonsko,
- Kanada,
- Korea,
- Lucembursko,
- Maďarsko,
- Mexiko,
- Německo,
- Nizozemí,
- Norsko
- Nový Zéland,
- Polsko,
- Portugalsko,
- Rakousko,
- Řecko
- Slovenská republika,
- Slovinsko,
- Španělsko,
- Švédsko,
- Švýcarsko,
- Turecko,
- Spojené království,
- Spojené státy.[27]

5.2 Analýza současného stavu korupce ve zvoleném souboru zemí

Problematikou korupce se zabývají nejen státy s nižší životní úrovní a ekonomickou silou, ale také země ekonomicky velmi vyspělé. Tyto závěry vyplývají z průzkumů organizace Transparency International, která každoročně zveřejňuje Index vnímání korupce (CPI). Přehled o vnímání korupce napříč celým světem za rok 2015 poskytuje mapa vyobrazená na Obrázku 2. Země s nejnižší mírou korupce jsou znázorněny žlutou barvou. S postupným růstem vnímání korupce se tato barva mění přes oranžovou až na tmavě červenou. Ta je charakteristická pro země s vysokou mírou korupce.

Obrázek 2: Vnímání korupce ve světě za rok 2015

Zdroj: [41]

Z obrázku je patrné, že vnímání korupce v členských zemích OECD je výrazně nižší než v jiných zemích světa. Nejvíce jsou zasaženy korupcí africké země, podobně jako asijské země a dobře se v žebříčcích vnímání korupce neumísťují ani státy ležící v Jižní Americe.

Výsledky Indexu vnímání korupce pro země OECD pro rok 2015 jsou uvedeny v Tabulce 3. Pro každou zemi je uvedeno pořadí umístění v žebříčku, do kterého se ve zmíněném roce řadilo 168 zemí celého světa. Tabulka ukazuje, že míra korupce podle CPI je v jednotlivých státech velmi rozdílná, za uvedené období se pohybovala v rozmezí 91 až 35.

Tabulka 3: Žebříček členských zemí OECD dle Indexu vnímání korupce

	2015	Pořadí
Dánsko	91	1
Finsko	90	2
Švédsko	89	3
Nový Zéland	88	4
Norsko	87	5
Nizozemsko	87	5
Švýcarsko	86	7
Kanada	83	9
Velká Británie	81	10
Lucembursko	81	10
Německo	81	10
Island	79	13
Austrálie	79	13
Belgie	77	15
USA	76	16
Rakousko	76	16
Irsko	75	18
Japonsko	75	18
Francie	70	23
Chile	70	23
Estonsko	70	23
Portugalsko	63	28
Polsko	62	30
Izrael	61	32
Slovinsko	60	35
Španělsko	58	36
Jižní Korea	56	37
Česká republika	56	37
Slovensko	51	50
Maďarsko	51	50
Řecko	46	58
Itálie	44	61
Turecko	42	66
Mexiko	35	95

Zdroj: Vlastní zpracování dle [41]

Mezi země OECD s nejnižší mírou korupce ve veřejném sektoru se dlouhodobě řadí Nový Zéland a severské státy Evropy. O něco vyšší vnímání korupce je typické pro země západní Evropy. Naopak mezi zeměmi OECD si stojí v této oblasti hůře státy střední Evropy a zcela

nejhůře státy jižní Evropy. Všechny tyto země se však nacházejí v horní polovině tohoto celosvětového žebříčku. Jedinou výjimkou je Mexiko, ve kterém je vnímání korupce oproti ostatním zemím OECD velmi vysoké.

Severské státy Evropy jsou považovány za „čisté“, pokud jde o korupci, ačkoli je pro ně charakteristický relativně velký veřejný sektor. Důvodů může být hned několik. Mediální obraz většinou prezentuje tyto země jako státy, kde zajišťují efektivní veřejný sektor morálně silní úředníci a politici. Ovšem obyvatelé těchto zemí tak optimističtí nejsou. Podle nich se sice v zemi nevyskytuje klasická byrokratická korupce, ale zároveň upozorňují na masivní politickou korupci.[35]

Dalším důvodem jejich přední pozice může být velmi silné postavení soudnictví, donucovacích orgánů prosazujících právo, jakož i aktivní, dobře financované a respektované kontrolní instituce, jejichž základem je silně zakořeněná transparentnost a odpovědnostní mechanismy. Například funkce ombudsmána existuje ve Švédsku již od roku 1809, zatímco první Svoboda tiskového zákona vešla v platnost už v roce 1766. Oproti tomu v Dánsku a Norsku vstoupily takové zákony v platnost až roku 1970, ale i tak mají dlouhou historii. I tyto země mají stále co zlepšovat. Čas od času se totiž objevují zprávy o velkých korupčních kauzách, které se řeší právě v těchto severských zemích.[41]

Minimální riziko korupce je vnímáno i na Novém Zélandu, kde se stejně jako v severských státech Evropy vyskytují transparentní instituce, které důsledně a účinně prosazují zákony týkající se omezení korupce. Za severskými státy a Novým Zélandem následují další poměrně silní aktéři, kteří mají celkově stabilní systémy, ale postrádají soudržný přístup k boji proti korupčním rizikům, které zůstávají v systému. Jedná se o země jako je Švýcarsko či Německo. Dalším poměrně silným státem v této oblasti je Kanada, ve které jsou jasně stanovena pravidla, transparentní a spolehlivé instituce, jakož i účinné vyšetřování a trestání korupce.[41],[42]

Nižší vnímání korupce je charakteristické i pro státy západní Evropy, mezi nimiž si udržuje přední pozici především Nizozemí. Navzdory ojedinělým případům korupce, je pro tyto země charakteristická transparentní a efektivní veřejná správa s vysokými etickými standardy. Jde o země, které mají silný právní rámec pro boj proti korupci, jakož i efektivní a nezávislé organizace zabývající se touto problematikou. I když se zdá, že těmto zemím nelze nic vytknout, není tomu tak. Například Nizozemí je kritizováno organizací OECD za nedostatečné vyšetřování a stíhání korupčních činností navzdory zvýšenému úsilí v boji proti korupci a jeho přední pozici mezi západními státy Evropy.[42]

Poměrně silnou pozici zastávají i USA, Austrálie či Japonsko. V USA je nutné vypořádat se s byrokracií, která plyne z decentralizované struktury země. Americká vláda ale aktivně a účinně vynucuje zavedenou protikorupční legislativu. Austrálie je známá dobře fungujícím a nezávislým soudnictvím, přičemž je označována jako nejlepší země na světě pokud jde o vymáhání smluv.[42]

V oblasti vnímání korupce si nestojí moc dobře státy střední Evropy. Mezi tyto státy je možné zařadit Polsko, Slovinsko, Slovensko, Maďarsko nebo Českou republiku. Korupce je v těchto zemích zastoupena v politické i podnikatelské sféře. Jsou zde hojně rozšířeny případy nepotismu, klientelismu a střetů zájmů. Mnoho veřejných činitelů je zkorumpovaných, korupční skandály vyvolávají politickou nestabilitu a případné pády vlád, jako například ve Slovinsku. Některé zdroje uvádějí, že v Maďarsku je neoficiální platba nutná k vyřešení některých administrativních postupů. Oproti tomu například Slovensko má poškozený soudní systém, neboť je neefektivní a dochází k zastrašování soudců, což vede k oslabování úrovně jeho důvěryhodnosti. Ačkoli v těchto zemích existuje protikorupční legislativa, řada veřejných činitelů se do korupce zapojuje beztrestně, neboť tyto státy vykazují značné mezery v jejím prosazování. Evropská komise těmto státům doporučuje, aby doladily protikorupční politiku a vyvinuly další úsilí, zejména pokud jde o kontrolní mechanismy, financování politických stran nebo střet zájmů mezi veřejnými činiteli.[5],[42]

Česká republika dosáhla velmi výrazného zlepšení, ve srovnání se zeměmi Evropské unie jde však stále o podprůměrný výsledek. Příčiny zlepšení České republiky vidí TI zejména v důslednějším přístupu státních orgánů k vyšetřování a trestání korupce. Příčinou ale může být také přijímání právních norem, které mohou v dlouhodobém horizontu míru korupce snížit. TI hodnotí kladně především přijetí služebního zákona a zákona o zveřejňování smluv. Zákon o státní službě nabyl účinnosti od 1. ledna 2015, mimo jiné by mělo být prostřednictvím něho dosaženo profesionality, transparentnosti, dále by měl být pomocí této normy omezen klientelismus a korupce ve správních úřadech. To by měla provázet zvýšená výkonnost a nezávislost státní správy. Například na obsazení volného služebního místa se musí konat výběrové řízení, kdy předpoklady a požadavky žadatele o přijetí do služebního poměru jsou stanoveny primárně zákonem. Tato právní norma také například upravuje hodnocení státních zaměstnanců a stanoví jasná pravidla jejich odměňování. Zákon o zveřejňování smluv bude účinný od 1. července 2016 a má zavést povinnost zveřejňovat smlouvy nad 50 000 Kč v centrálním registru, jenž by měl spadat pod resort Ministerstva vnitra. Hlavním cílem nové úpravy je zabránit korupci zvýšením transparentnosti při nakládání s veřejnými prostředky a veřejným majetkem. Sankcí za nezveřejnění smlouvy

bude její neúčinnost a následná neplatnost. K pokračování pozitivního trendu je podle ní zapotřebí schválit zákon o financování politických stran nebo zákon o prokazování původu majetku. Ze zpráv Transparency International vyplývá, že je v ČR nejsilněji pocíťována zkorumpovanost politických stran.[24],[41]

Ve srovnání s ostatními zeměmi střední Evropy je o něco nižší riziko korupce vnímáno v Rakousku, i když se uvádí, že je v zemi rozšířena především neefektivní byrokracie a případy protekcionismu. Rakousko zvýšilo úsilí v oblasti prevence a stíhání korupce, což pravděpodobně zapříčinilo také výrazně nižší vnímání korupce v zemi. Vláda Rakouska nedávno zahájila reformní kroky, jejichž cílem je minimalizace setkání mezi úředníky veřejné správy a občany, čímž chce snížit riziko korupce.[5],[42]

V žebříčku si nestojí dobře ani většina zemí jižní Evropy – jedná se především o země jako je Řecko, Itálie, Portugalsko nebo Španělsko. Tyto země vykazují vážné nedostatky ve veřejném sektoru, kde jsou hluboce zakořeněné problémy neefektivnosti. Navíc je v těchto zemích zanedbána prevence v boji proti korupci, která není dostatečně kontrolována a ani sankcionována. I v případě států jižní Evropy Evropská komise doporučuje, aby se zaměřili na kontrolní mechanismy, legislativu týkající se financování politických stran a problematiku střetu zájmů.[5],[41]

Zcela nejhorší situace v oblasti korupce ze všech zemí OECD panuje v Mexiku. Korupce je rozšířena v oblasti soudnictví i policie. Policie je vnímána jako vysoce zkorumpovaná, nekompetentní a nespolehlivá, přičemž se uvádí, že je často zapojena i do únosů a vydírání. Organizované skupiny zločinců také využívají citlivosti soudců, aby prosadily své zájmy. Spolupráce mezi policií, soudci a zločineckými skupinami je rozsáhlá, což vede k velmi slabému prosazování práva, a proto zde nejsou účinně uplatněny ani protikorupční zákony. Mexický právní rámec sice zaručuje svobodu projevu a tisku, ale v praxi tato práva respektována nejsou. Reportéři čelí fyzickému násilí, věznění, vraždám a únosům od skupin organizovaného zločinu, či korupci ze strany veřejných činitelů.[42]

Mnoho lidí předpokládá, že se korupce vyskytuje zejména v rozvojových zemích. O tom vypovídá i Index vnímání korupce, který označuje za nejvíce zkorumpované africké země. To je také důvodem, proč v mnoha vyspělých zemích není prevence korupce politickou prioritou. Z toho důvodu má většina zemí nejen v Evropě značné deficity ve svých protikorupčních strategiích. Jedná se i o země, ve kterých je vnímána korupce velmi nízká. Byť jsou protikorupční předpisy přítomné v každé zemi, jsou nejednotné a nedokonalé. Navíc dochází k selhání při jejich provádění a prosazování. Na základě toho lze doporučit vládám

jednotlivých zemí, aby se zaměřily na zákony a předpisy týkající se korupce a uvedly je do praxe.

5.3 Formulace modelu a specifikace proměnných

Jak již bylo v předchozím textu zmíněno, hypotéza o negativním vlivu korupce na ekonomický růst byla ověřena na vzorku členských zemí OECD pomocí ekonometrického modelu. Specifikace tohoto modelu byla odvozena z empirických prací autorů, kteří se zabývali identifikací přenosových kanálů, prostřednictvím nichž korupce ovlivňuje ekonomický růst. Model konkrétně vychází ze studií autorů Mo (2001), Pellegrini a Gerlagh (2004), Pellegrini (2011), Dridi (2013), jež byly charakterizovány v předchozí kapitole. Základním předpokladem pro odhad modelu je skutečnost, že korupce neovlivňuje ekonomický růst pouze přímo, ale i nepřímo pomocí přenosových kanálů. Na základě zmíněných empirických studií za tyto přenosové kanály autorka diplomové práce pokládá investice, lidský kapitál, politickou nestabilitu, vládní výdaje a obchodní otevřenost. Kromě těchto přenosových kanálů a zároveň determinantů ekonomického růstu byla do modelu zařazena i spotřeba domácností, jakožto jedna ze základních složek determinující hrubý domácí produkt.

Model byl zkonstruován pomocí vzorce (6) v následujícím tvaru:

$$GDP_{it} = \beta_0 + \beta_1 CPI_{it} + \beta_2 HOUSexp_{it} + \beta_3 INV_{it} + \beta_4 GOVexp_{it} + \beta_5 NX_{it} + \beta_6 HC_{it} + \beta_7 PS_{it} \quad (6)$$

kde i značí příslušný stát v rozmezí $1, \dots, n$,

t značí příslušný rok v rozmezí $1, \dots, t$,

GDP je hrubý domácí produkt,

CPI značí Index vnímání korupce,

$HOUSexp$ představuje spotřebu domácností,

INV jsou investice,

$GOVexp$ představuje vládní výdaje,

NX je bilance zahraničního obchodu,

HC značí lidský kapitál,

PS značí politickou stabilitu.

Platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst byla testována za pomoci sestaveného ekonometrického modelu s využitím metody fixních efektů a metody

s náhodnými vlivy pro kontrolní modely v programu Gretl² na souboru 34 členských zemí OECD v letech 1999 – 2014. Selektce proměnných byla determinována již dříve představenými studii zahraničních autorů, přičemž model navazuje na jejich empirickou práci. Jako zdroje dat byly použity databáze OECD, The World Bank a Transparency international. Získaný dataset je součástí diplomové práce a je uveden v Příloze A.

Vysvětlovanou proměnnou v analýze je hrubý domácí produkt (*GDP*). Vstupní data pochází z databáze OECD. Vzhledem k tomu, že uvedená databáze poskytuje pouze informace o nominálním hrubém domácím produktu, byly tyto údaje pro potřeby této analýzy přepočítány na reálný hrubý domácí produkt pomocí deflátoru HDP, který poskytuje The World Bank. Pro účel srovnatelnosti napříč mezi jednotlivými státy je hrubý domácí produkt vyjádřen v USD na obyvatele.

Index vnímání korupce (*CPI*) představuje pro tuto diplomovou práci stěžejní vysvětlující proměnnou. Zdrojem dat je databáze Transparency International. Ta však jistě není jedinou vysvětlující proměnnou, která bude ovlivňovat hrubý domácí produkt, a z toho důvodu jsou do modelu zahrnuty i další determinanty hospodářského růstu. Z hypotézy, která mluví o negativním vlivu korupce na ekonomický růst, vyplývá, že pokud vnímání korupce roste, ekonomický růst klesá. Pokud ale vnímání korupce roste, index CPI klesá, a z toho důvodu se u koeficientu očekává kladné znaménko.

HOUSexp vyjadřuje výdaje na spotřebu domácností. Tato proměnná zahrnuje výdaje na konečnou spotřebu vynaložené tuzemskými domácnostmi na uspokojení svých každodenních potřeb. Pro potřeby této analýzy je spotřeba domácností vyjádřena v milionech USD a zdrojem dat je databáze OECD. I v tomto případě se předpokládá pozitivní směr působení na HDP, tzn. kladné znaménko.

Proměnná *INV* je zastoupena ukazatelem Tvorba hrubého fixního kapitálu, který poskytuje The World Bank. Data tohoto ukazatele jsou vyjádřena v milionech USD. Stejně jako u předchozích vysvětlujících proměnných předpokládáme i u této proměnné pozitivní směr působení na HDP.

GOVexp reprezentuje vládní výdaje jednotlivých států na konečnou spotřebu. Zahrnuje všechny běžné vládní výdaje na nákup zboží a služeb. I tento ukazatel je pro potřeby této analýzy vyjádřen v milionech USD a jeho zdrojem je databáze The World Bank. Vzhledem ke skutečnosti, že vládní výdaje jsou jednou ze složek HDP, stejně jako spotřeba domácností

---

² Jde o volně dostupný program, který se využívá pro odhad ekonometrických modelů. Dostupný je na této webové adrese: <http://gretl.sourceforge.net/>.

a investice, lze předpokládat, že s poklesem vládních výdajů poklesne i HDP. Z toho důvodu i zde očekáváme u koeficientu kladné znaménko.

Přenosový kanál obchodní otevřenost je reprezentován proměnnou *NX*, která představuje čistý vývoz a je vyjádřena v milionech dolarů. Zdrojem dat je databáze OECD. Stejně jako předchozí proměnné je *NX* součástí HDP, takže i v tomto případě lze předpokládat pozitivní směr působení na HDP.

Index politické stability (*PS*), který je založen na několika dalších ukazatelích z různých zdrojů. *PS* odráží pravděpodobnost nesprávného převodu vládní moci, ozbrojeného konfliktu, násilné demonstrace, sociálních nepokojů, mezinárodního napětí, terorismu nebo etnických, náboženských či regionálních konfliktů. Index politické stability nabývá hodnot od 2,5 do -2,5, přičemž nejvyšší hodnota značí silnou politickou stabilitu. Data poskytuje databáze The World Bank. Lze předpokládat, že se zvýšením politické stability vzroste i HDP, to znamená, že i v tomto případě lze u koeficientu očekávat kladné znaménko.[46]

Jako poslední vysvětlující proměnná byla zvolena proměnná lidský kapitál (*HC*). Tato proměnná byla vyjádřena pomocí ukazatele, který zveřejňuje The World Bank a udává počet zápisů do sekundárního vzdělávání v tisících. Lze předpokládat, že s rostoucím počtem zápisů do sekundárního vzdělávání, roste i kvalita lidského kapitálu ve společnosti, což by mělo působit příznivě na ekonomický růst, tudíž lze i v tomto případě předpokládat pozitivní směr působení na HDP.

Podrobnosti o jednotlivých proměnných poskytuje deskriptivní statistika obsažená v Tabulce 4.

Tabulka 4: Deskriptivní statistika

	Průměr	Medián	Minimum	Maximum
GDP	33 801,58	33 255,93	1 415,49	89 693,85
CPI³	6,97	7,30	3,00	10,00
HOUSexp	681 353,10	176 010,50	4 668,00	11 543
INV	236 228,09	70 658,26	1 491,43	3 201 496,10
GOVexp	196 732,46	64 173,19	1 086,75	2 544 149,80
NX	- 6 518,97	3 196,50	- 863 485,00	255 976,00
HC	2 573,90	610,14	21,89	24 731,03
PS	0,72	0,90	- 1,62	1,67

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

³ Hodnoty indexu CPI v období let 2012 – 2014 byly převedeny na škálu od 0 do 10.

5.4 Problém stacionarity proměnných

Analýza pracuje s panelovými daty, které jsou kombinací průřezových a časových řad, a tak bylo třeba na samém počátku otestovat stacionaritu všech proměnných. Koncept stacionarity či nestacionarity se týká absence či přítomnosti trendu. Pro potřeby této analýzy bylo důležité, aby všechny proměnné byly relativně stabilní okolo střední hodnoty a rozptylu v čase, jinak by mohlo dojít ke zkreslení odhadů regresního modelu ve smyslu zdánlivé regrese. Stacionarita byla otestována pomocí Dieckey Fullerova testu jednotkového kořene, který se pro testování stacionarity používá. Výsledky testování jsou obsaženy v následující Tabulce 5.[25]

Tabulka 5: Testování stacionarity proměnných

Proměnná	Jednotka	Stacionarita/Nestacionarita
GDP	mil. USD	Nestacionární
GDP_Growth	% růstu	Stacionární
HOUSexp	mil. USD	Nestacionární
HOUSexp_Growth	% růstu	Stacionární
INV	mil. USD	Nestacionární
INV_Growth	% růstu	Stacionární
GOVexp	mil. USD	Nestacionární
GOVexp_Growth	% růstu	Stacionární
NX (záporné hodnoty)	mil. USD	Nestacionární
d_NX	absolutní změna	Stacionární
HC (chybějící hodnoty)	počet v tis.	
HC_Growth	% růstu	Stacionární
PS (záporné hodnoty)	index	
d_PS	absolutní změna	Stacionární
CPI	index	Stacionární
CPI_Growth	% růstu	Stacionární

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

Jak je z tabulky zřejmé, většina proměnných byla nestacionárních, a z toho důvodu je bylo zapotřebí stacionarizovat. U nestacionárních proměnných, které byly vyjádřeny v peněžních jednotkách, byla provedena logaritimizace, pokud nestacionarita proměnné přetrvávala, následovalo přidání diference (absolutní změny). Následně byly tyto proměnné převedeny na procentní změny. U proměnných, které vykazovaly nestacionaritu ale byly vyjádřeny v jiných než peněžních jednotkách, byla provedena pouze diference, a tím byla vyjádřena jejich absolutní změna růstu. Pomocí těchto operací tak byla většina proměnných vyjádřena v růstovém tvaru (absolutní nebo procentní změny). Za účelem zjednodušení interpretace

výsledků regresních modelů, byly do růstového tvaru převedeny i zbývající proměnné. Po otestování stacionarity a korektury proměnných byl model upraven do následujícího tvaru (7):

$$GDP\_Growth_{it} = \beta_0 + \beta_1 CPI\_Growth_{it} + \beta_2 HOUSexp\_Growth_{it} + \beta_3 INV\_Growth_{it} + \beta_4 GOVexp\_Growth_{it} + \beta_5 d\_NX_{it} + \beta_6 HC\_Growth_{it} + \beta_7 d\_PS_{it} \quad (7)$$

5.5 Ekonometrická analýza korupce a ekonomického růstu

Řada ekonomických analýz pracuje s daty, které mají časovou dimenzi a zároveň i průřezovou jednotku. Ta jsou označována jako panelová data a jsou použita i v této analýze. Analýza panelových dat vyžaduje práci s vhodnými nástroji pro tento typ dat, mezi klíčové lze řadit model s fixními efekty a model s náhodnými efekty. V některých případech se můžeme setkat s využitím klasického regresního modelu, který je ovšem pro většinu panelových dat zcela nevhodný. Formální doporučení o vhodnosti uvedených nástrojů podávají testy panelové diagnostiky.[25]

Pro analýzu korupce a ekonomického růstu s využitím výše zmíněných proměnných testy panelové diagnostiky ve dvou případech doporučily použití modelu s fixními efekty, zatímco jeden z testů doporučil model s náhodnými efekty. Testy však jednoznačně zamítly použití klasického regresního modelu, který pravděpodobně není vhodný z důvodu velkého souboru relativně rozdílných zemí. S ohledem na výsledky testů panelové diagnostiky byly v analýze provedeny odhady parametrů pomocí modelu s fixními efekty, přičemž pro kontrolní modely byl zvolen model s náhodnými efekty. Přestože byl zvolen odhad metodou fixních efektů, tak se výsledky obdržené odhadem za pomocí metody náhodných efektů výrazně nelišily. Veškeré odhady byly provedeny v ekonometrickém programu Gretl.

5.5.1 Testování hypotézy o přímém vlivu korupce na ekonomický růst

Jak již bylo zmíněno dříve, empirické studie zahraničních autorů zjistily, že korupce neovlivňuje ekonomický růst pouze přímo, ale také nepřímo pomocí přenosových kanálů. První část analýzy tak ověřuje platnost hypotézy o přímém negativním vlivu korupce na ekonomický růst. V případě, že se pomocí analýzy prokáže také pozitivní vliv některého determinantu (s výjimkou CPI) na ekonomický růst, tak v další části bude ověřena hypotéza o nepřímém negativním vlivu korupce na ekonomický růst.

Statistická a ekonometrická verifikace

Tato kapitola je věnována zjištění, zda jsou analyzované modely statisticky významné a zda v nich byly splněny Gauss-Markovy předpoklady.

Významnost jednotlivých modelů byla otestována pomocí F-testu. Ve všech případech vyšla p-hodnota nižší než hladina významnosti, a proto bylo možné přijmout hypotézu o statistické významnosti modelu jako celku v případě všech použitých modelů.

Prvním tzv. klasickým předpokladem regresního modelu je, že náhodné složky mají ve všech výběrech identické rozdělení s nulovou střední hodnotou. Tento předpoklad byl otestován pomocí testů normality reziduí. Ve většině výše uvedených modelů vyšla p-hodnota nižší než hladina významnosti 0,05, takže byla zamítnuta hypotéza o normálním rozdělení náhodných složek. Vzhledem k tomu, že tento základní předpoklad nebyl splněn, je nutné podotknout, že výsledky analýzy nelze zobecňovat na širší populaci (například na jiné státy) či na jiná časová období.

Aby byly Gauss-Markovy předpoklady splněny, musí být rozptyl náhodné složky modelu homoskedastický, tedy musí být konečný a konstantní. Dalším předpokladem je, že by náhodná složka měla mít charakter nekorelovaných náhodných veličin. Oba tyto předpoklady byly ošetřeny za pomoci odhadu s robustními standardními chybami (HAC), která řeší důsledky autokorelace a heteroskedasticity. Z toho důvodu nejsou ekonometrické odhady postihnuty důsledky autokorelace a heteroskedasticity.

Jedním z klasických požadavků pro odhad parametrů lineárního regresního modelu pomocí MNČ, je lineární nezávislost všech sloupců matice X. To znamená, že vysvětlující proměnné nejsou zatíženy vysokou kolinearitou či multikolinearitou. Multikolinearita byla testována pomocí VIF testu, kdy žádná hodnota nepřesáhla hodnotu 10, takže lze konstatovat, že kolinearita je v těchto modelech únosná.

Odhad parametrů modelu

Odhad parametrů podle modelu zkonstruovaného výše byl proveden pomocí modelu s fixními efekty. Výsledky tohoto modelu jsou obsaženy v Tabulce 6.

Tabulka 6: Odhad parametrů všech vysvětlujících proměnných pomocí modelu s fixními efekty

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	-1.59284	0.307671	-5.1771	<0.0001	***
CPI_Growth	-0.0103355	0.0333384	-0.3100	0.7568	
HOUSexp_Growth	0.734814	0.0543707	13.5149	<0.0001	***
INV_Growth	0.0790306	0.0243012	3.2521	0.0013	***
GOVexp_Growth	-0.101885	0.0293375	-3.4729	0.0006	***
d_NX	1.66184e-05	9.63153e-06	1.7254	0.0855	*
HC_Growth	-0.00151059	0.00317462	-0.4758	0.6345	
d_PS	1.2073	0.719827	1.6772	0.0945	

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

Jak je z tabulky zřejmé, ne všechny proměnné vykazují u koeficientu kladné znaménko, jak se při specifikaci proměnných předpokládalo. Z toho důvodu bylo vhodné ověřit jejich směr působení pomocí kontrolního modelu, čili modelu s náhodnými efekty, jehož výsledky jsou uvedeny v Tabulce 7.

Tabulka 7: Odhad parametrů všech proměnných pomocí modelu s náhodnými efekty

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	-1.46401	0.3388	-4.3212	<0.0001	***
CPI_Growth	-0.00668878	0.0283968	-0.2355	0.8139	
HOUSexp_Growth	0.706392	0.046333	15.2460	<0.0001	***
INV_Growth	0.0819105	0.0162161	5.0512	<0.0001	***
GOVexp_Growth	-0.103805	0.022513	-4.6109	<0.0001	***
d_NX	1.76904e-05	5.65864e-06	3.1263	0.0019	***
HC_Growth	-0.0014381	0.00401431	-0.3582	0.7204	
d_PS	1.38518	0.848509	1.6325	0.1035	

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

Model s náhodnými efekty však výsledky předchozího modelu jen potvrdil. Koeficient determinace v případě prvního modelu činil 0,71 a v případě druhého 0,51. Prvně uvedený model tak vysvětluje 71 % variability a druhý 51 % variability vysvětlované proměnné *GDP*. Oba modely byly shledány jako statisticky významné na pětiprocentní hladině významnosti (s p-hodnotami $3,07e^{-61}$ a $1,34e^{-47}$).

Pro tuto diplomovou práci byla nejpodstatnější proměnná *CPI*, u které se však nepodařilo prokázat statistickou významnost a také naznačovala opačný směr působení, než se při specifikaci proměnných předpokládalo. Podle těchto výsledků by měla mít korupce pozitivní vliv na ekonomický růst, i když statisticky zanedbatelný. Záporné znaménko se dále objevilo u koeficientu pro proměnnou *GOVexp*, která se jevila jako statisticky významná.

V modelech se bohužel nepodařilo prokázat statistickou významnost u proměnných *HC* a *PS*, i když proměnná *PS* naznačovala pozitivní směr působení, zatímco proměnná *HC* negativní směr působení na ekonomický růst. Z důvodů značných diferencí mezi předpoklady a výsledky této analýzy byl otestován model, z něhož byly odebrány statisticky nevýznamné proměnné (s výjimkou proměnné *CPI*). Výsledky testování pomocí modelu s fixními efekty jsou uvedeny v Tabulce 8.

Tabulka 8: Odhad parametrů vybraných proměnných pomocí modelu s fixními efekty

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	-1.82541	0.266414	-6.852	<0.0001	***
CPI_Growth	0.0589403	0.0253376	2.326	0.0204	**
HOUSexp_Growth	0.706239	0.0493138	14.32	<0.0001	***
INV_Growth	0.0956146	0.0185622	5.151	<0.0001	***
GOVexp_Growth	-0.0982657	0.0245518	-4.002	<0.0001	***
d_NX	1.38665e-05	6.94496e-06	1.997	0.0464	**

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

Tento model vysvětluje 60 % variability vysvětlované proměnné *GDP* ($R^2 = 0,60$). Model byl shledán jako statisticky významný na pětiprocentní hladině významnosti (p-hodnota $8,46e^{-72}$).

Po postupném odstranění statisticky nevýznamných proměnných *PS* a *HC*, došlo u proměnné *CPI* ke změně směru působení na ekonomický růst. Po detailnějším prozkoumání bylo zjištěno, že proměnná *CPI* vykazuje záporné znaménko pouze v případě, kdy je do modelu začleněna proměnná *PS*. To může být způsobeno existující závislostí mezi Indexem politické stability a Indexem vnímání korupce. V méně stabilních zemích roste i vnímání korupce, a proto je možné, že jsou obě proměnné spolu zkorelované, ačkoli diagnostická kontrola modelu neprokázala porušení Gauss-Markových předpokladů. Navíc po odstranění těchto proměnných statistická významnost proměnné *CPI* vzrostla a stala se statisticky významnou, což je v souladu s tvrzeními některých zahraničních autorů. Ti tvrdili, že vliv korupce na ekonomický růst se stává statisticky méně významný po začlenění dalších determinantů ekonomického růstu.

U koeficientů ostatních proměnných nenastaly výrazné změny, a tak lze konstatovat, že vládní výdaje skutečně ovlivňují ekonomický růst v tomto souboru zemí negativním směrem, zatímco ostatní proměnné působí tak, jak se při specifikaci proměnných předpokládalo.

Vzhledem ke skutečnosti, že v předchozích modelech byla zjištěna nízká statistická významnost proměnné *CPI* a její nejednoznačné působení na vysvětlovanou proměnnou, tak byla ověřena možnost jejího působení s časovým zpožděním na vysvětlovanou proměnnou. Je důležité podotknout, že zpoždění bylo přidáno pouze u proměnné *CPI*, a nikoli u ostatních základních složek determinujících HDP, protože autorka diplomové práce nepředpokládá, že by tyto složky ovlivňovaly vysvětlovanou proměnnou s časovým zpožděním. Hypotéza byla ověřena pomocí modelu s fixními efekty a jako kontrolní model byl zvolen model s náhodnými efekty. Do modelu nebyly zařazeny proměnné, u kterých se v předchozích modelech nepodařilo prokázat statistickou významnost (*PS*, *HC*). Výstupy obou modelů jsou uvedeny v Tabulkách 9 a 10.

Tabulka 9: Odhad parametrů modelu se zpožděním pomocí modelu s fixními efekty

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	-1.97784	0.246638	-8.019	<0.0001	***
CPI_Growth_1	0.0479353	0.0231518	2.070	0.0390	*
HOUSexp_Growth	0.784001	0.0483374	16.22	<0.0001	***
INV_Growth	0.0984342	0.0172087	5.720	<0.0001	***
GOVexp_Growth	-0.115576	0.0236606	-4.885	<0.0001	***
d_NX	1.37049e-05	6.53950e-06	2.096	0.0367	*

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

Tabulka 10: Odhad parametrů modelu se zpožděním pomocí modelu s náhodnými efekty

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	-1.89811	0.412839	-4.5977	<0.0001	***
CPI_Growth_1	0.0470692	0.023217	2.0274	0.0432	**
HOUSexp_Growth	0.767422	0.0482409	15.9081	<0.0001	***
INV_Growth	0.100882	0.0172679	5.8422	<0.0001	***
GOVexp_Growth	-0.117876	0.0237536	-4.9625	<0.0001	***
d_NX	1.44532e-05	6.56151e-06	2.2027	0.0281	**

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

První z uvedených modelů vysvětluje 64 % variability ($R^2 = 0,64$) a druhý 41 % variability ($R^2 = 0,41$) vysvětlované proměnné *GDP*. Oba modely byly shledány jako statisticky významné na pětiprocentní hladině významnosti (s p-hodnotami $1,25e^{-76}$ a $2,56e^{-51}$).

Výsledky obou těchto modelů ukazují, že proměnná *CPI* je statisticky významná, protože vykazuje kladné znaménko, což je v souladu s počátečními předpoklady. To naznačuje, že korupce nepůsobí negativně na ekonomický růst jen bezprostředně, ale také s časovým zpožděním.

Výsledky provedené analýzy, testující přímý negativní vliv korupce na ekonomický růst lze shrnout do několika odstavců. Základní složky, ze kterých se HDP skládá, vyšly s kladným znaménkem, jak se při specifikaci proměnných předpokládalo. Stejně tak se potvrdila i jejich statistická významnost. Výjimkou z těchto základních složek HDP byla pouze proměnná *GOVexp*, která představovala vládní výdaje, ačkoliv v modelech vyšla jako statisticky významná.

Ani některé další determinanty ekonomického růstu se nechovaly v souladu s počátečními předpoklady. Podle výsledků předchozích modelů ovlivňuje negativně ekonomický růst i proměnná *HC*, která představuje lidský kapitál. Zmíněná proměnná však vyšla jako statisticky nevýznamná, takže její vliv na ekonomický růst byl velmi zanedbatelný. Statistickou významnost se nepodařilo prokázat ani u proměnné *PS*, která představovala politickou stabilitu, i když naznačovala pozitivní směr působení na ekonomický růst. Obě proměnné tak byly z většiny modelů odstraněny, protože jejich vliv na vysvětlovanou proměnnou byl statisticky zanedbatelný.

Problematickou se jevila i proměnná *CPI*, která představovala Index vnímání korupce. Při zařazení všech proměnných do modelu vykazovala nejen záporné znaménko, ale i statistickou nevýznamnost. Po postupném odstranění statisticky nevýznamných proměnných *PS* a *HC* se záporné znaménko změnilo na kladné a stala se statisticky významnou. Po detailnější analýze bylo zjištěno, že se negativní znaménko objevovalo jen v případě začlenění proměnné *PS* do modelu. V ostatních případech vykazovala proměnná *CPI* kladné znaménko, což je v souladu s hypotézou o negativním vlivu korupce na ekonomický růst. Tato proměnná vykazovala statistickou významnost i po přidání zpoždění o 1 rok, z čehož plyne, že korupce může na ekonomický růst působit i s časovým zpožděním.

Závěrem lze konstatovat, že se podařilo prokázat přímý negativní vliv korupce na ekonomický růst.

5.5.2 Testování hypotézy o nepřímém vlivu korupce na ekonomický růst

V předchozích modelech se podařilo prokázat pozitivní vliv proměnných *HOUSexp*, *INV*, *NX* a *PS* na ekonomický růst. Zde se nabízí otázka, zda by se nemohlo jednat o přenosové kanály, prostřednictvím kterých by mohla korupce ovlivňovat ekonomický růst i nepřímo. Pro účely ověření této hypotézy byly zkonstruovány tři modely, v nichž se staly vysvětlovanými proměnnými *HOUSexp*, *INV* a *NX*⁴. Modely se zohledněním stacionarity proměnných byly sestaveny pomocí vzorců (8), (9), (10) následovně:

$$HOUSexp\_Growth_{it} = \beta_0 + \beta_1 CPI\_Growth_{it} + \beta_2 GDP\_Growth_{it} + \beta_3 INV\_Growth_{it} + \beta_4 GOVexp\_Growth_{it} + \beta_5 d\_NX_{it} + \beta_6 HC\_Growth_{it} + \beta_7 d\_PS_{it} \quad (8)$$

$$INV\_Growth_{it} = \beta_0 + \beta_1 CPI\_Growth_{it} + \beta_2 GDP\_Growth_{it} + \beta_3 HOUSexp\_Growth_{it} + \beta_4 GOVexp\_Growth_{it} + \beta_5 d\_NX_{it} + \beta_6 HC\_Growth_{it} + \beta_7 d\_PS_{it} \quad (9)$$

$$d\_NX_{it} = \beta_0 + \beta_1 CPI\_Growth_{it} + \beta_2 GDP\_Growth_{it} + \beta_3 HOUSexp\_Growth_{it} + \beta_4 INV\_Growth_{it} + \beta_5 GOVexp\_Growth_{it} + \beta_6 HC\_Growth_{it} + \beta_7 d\_PS_{it} \quad (10)$$

V případě těchto modelů bude sledován pouze vliv vysvětlující proměnné CPI na danou vysvětlovanou proměnnou. Aby mohly být vysvětlované proměnné označeny za přenosové kanály, musí proměnná CPI vykazovat kladné znaménko, neboť pokud vnímání korupce roste (hodnota CPI klesá), klesá i hodnota dané vysvětlované proměnné, která svým poklesem poškozují ekonomický růst.

Statistická a ekonomická verifikace

Následující odstavce jsou věnovány zjištění, zda byly modely zabývající se nepřímým vlivem korupce na ekonomický růst statisticky významné a zda v nich byly splněny Gauss-Markovy předpoklady.

Statistická významnost zmíněných modelů byla testována pomocí F-testů, jejichž výsledky ve všech případech zamítly nulovou hypotézu o statistické nevýznamnosti modelu jako celku. Na základě toho lze tvrdit, že všechny modely jsou jako celky statisticky významné.

První Gauss-Markův předpoklad, který požaduje ve všech výběrech identické rozdělení náhodných složek s nulovou střední hodnotou, byl ověřen pomocí testů normality reziduí. I v případě těchto modelů byla zamítnuta nulová hypotéza o normálním rozdělení náhodné složky. To znamená, že ani výsledky těchto modelů nemůžeme zobecňovat na širší populaci (tedy na jiné státy) či na jiná časová období.

---

⁴ U proměnné PS se v předchozích modelech nepodařilo prokázat statistickou významnost na vysvětlovanou proměnnou.

Další dva předpoklady, předpoklad homoskedasticity modelu a předpoklad nekorelovanosti náhodných složek, byly ošetřeny pomocí funkce Gretlu, která byla uvedena výše. Ani v tomto případě se uvedenými předpoklady nemusíme více zabývat.

Poslední požadavek, který požaduje lineární nezávislost všech sloupců matice X, byl testován pomocí VIF testu. I v tomto případě výsledky VIF testu naznačují, že kolinearita je v modelu únosná.

Odhad parametrů modelu

Jako první byl testován směr působení proměnné *CPI* na proměnnou *HOUSexp* pomocí modelu s fixními efekty. Výsledky tohoto modelu jsou uvedeny v Tabulce 11.

Tabulka 11: Odhad parametrů modelu pro proměnnou HOUSexp pomocí modelu s fixními efekty

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	3.13766	0.180984	17.3367	<0.0001	***
CPI_Growth	0.0547152	0.0229164	2.3876	0.0176	**
GDP_Growth	0.618408	0.0892517	6.9288	<0.0001	***
INV_Growth	0.0448448	0.0256457	1.7486	0.0814	*
GOVexp_Growth	0.0231396	0.0288934	0.8009	0.4238	
d_NX	-1.44036e-05	5.38703e-06	-2.6737	0.0079	***
HC_Growth	-0.00261428	0.0022945	-1.1394	0.2555	
d_PS	0.191469	0.787346	0.2432	0.8080	

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

Uvedený model vysvětluje 73 % variability ($R^2 = 0,73$) vysvětlované proměnné *HOUSexp*. Model byl shledán jako statisticky významný na pětiprocentní hladině významnosti s p-hodnotou $1,84e^{-65}$.

V provedeném modelu vykazovala proměnná *CPI* kladné znaménko a statistickou významnost. V tomto případě lze tvrdit, že se jedná o přenosový kanál, pomocí kterého korupce ovlivňuje hospodářský růst. Čím vyšší je vnímání korupce, tím nižší je spotřeba domácností, a jak bylo zjištěno v předchozí analýze, tím nižší je také ekonomický růst.

Dalším možným přenosovým kanálem byly shledány investice. I tato vysvětlovaná proměnná byla analyzována pomocí modelu s fixními efekty. Výstupy tohoto modelu jsou uvedeny v Tabulce 12.

Tabulka 12: Odhad parametrů modelu pro proměnnou INV pomocí modelu s fixními efekty

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	-5.78367	1.29468	-4.4673	<0.0001	***
CPI_Growth	-0.0531045	0.107718	-0.4930	0.6224	
GDP_Growth	0.943176	0.332392	2.8375	0.0049	***
HOUSexp_Growth	0.635935	0.369327	1.7219	0.0861	*
GOVexp_Growth	1.08321	0.055328	19.5779	<0.0001	***
d_NX	-2.7027e-05	1.23476e-05	-2.1889	0.0294	**
HC_Growth	0.000480106	0.012249	0.0392	0.9688	
d_PS	4.00897	2.03678	1.9683	0.0499	**

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

Koeficient determinace v případě tohoto modelu činil 0,78, model tak vysvětluje 78 % variability vysvětlované proměnné *INV*. Model jako celek byl shledán jako statisticky významný na pětiprocentní hladině významnosti s p-hodnotou $5,01e^{-78}$.

V tomto případě se nepodařilo prokázat statistickou významnost proměnné *CPI*, i když naznačovala negativní směr působení na vysvětlovanou proměnnou *INV*. Z toho vyplývá, že investice nelze označit za přenosový kanál, prostřednictvím kterého by korupce ovlivňovala ekonomický růst. V tomto případě korupce působí na investice pozitivním způsobem, ačkoliv velmi zanedbatelně. V případě kdy roste vnímání korupce (klesá hodnota *CPI*) a investice naopak rostou, což má za následek pozitivní vliv na ekonomický růst.

Poslední vysvětlovanou proměnnou byla proměnná *NX*. I v tomto případě byl použit pro odhad parametrů model s fixními efekty, jehož výsledky jsou uvedeny v Tabulce 13.

Tabulka 13: Odhad parametrů modelu proměnné NX pomocí modelu s fixními efekty

	Coefficient	Std. Error	t-ratio	p-value	
const	8196.97	2157.19	3.7998	0.0002	***
CPI_Growth	355.974	301.312	1.1814	0.2384	
GDP_Growth	1722.58	779.661	2.2094	0.0279	**
HOUSexp_Growth	-1774.04	678.631	-2.6141	0.0094	***
INV_Growth	-234.742	176.417	-1.3306	0.1843	
GOVexp_Growth	36.6948	271.086	0.1354	0.8924	
HC_Growth	-13.0526	10.2876	-1.2688	0.2055	
d_PS	3027.85	8211.63	0.3687	0.7126	

Zdroj: Vlastní zpracování, Gretl

Model vysvětluje pouze 7 % variability ($R^2 = 0,07$) vysvětlované proměnné *NX*. Model byl shledán jako statisticky významný na pětiprocentní hladině významnosti s p-hodnotou $0,08e^{-2}$.

Ani v tomto případě se nepodařilo prokázat statistickou významnost proměnné *CPI*, i když naznačovala pozitivní směr působení na vysvětlovanou proměnnou *NX*. I přesto lze proměnnou *NX* označit za přenosový kanál, prostřednictvím kterého korupce působí na ekonomický růst, i když velmi zanedbatelně. V případě kdy roste vnímání korupce, čisté vývozy klesají, což působí negativně na hospodářský růst.

5.5.3 Závěrečná shrnutí a vyhodnocení zjištěných poznatků

V diplomové práci byla ověřena platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst na vzorku členských zemí OECD v období let 1999 až 2014. Výsledky provedené analýzy tuto hypotézu v zásadě potvrzují, neboť ve většině odhadnutých modelů vystupovala proměnná *CPI* s kladným znaménkem a navíc jako statisticky významná. To znamená, že s vyšší mírou vnímání korupce v zemi se snižuje její ekonomický růst. Statistickou významnost vykazovala proměnná i v případě, kdy bylo u této proměnné nastaveno zpoždění ve výši jednoho roku. To naznačuje, že korupce může působit na ekonomický růst nejen bezprostředně, ale i s časovým zpožděním. Horší hodnocení země v žebříčcích vnímání korupce se odrazí například na investiční aktivitě potenciálních investorů.

Opačný směr působení a statistickou nevýznamnost bylo možné pozorovat u této proměnné v případě, kdy byly do modelu zařazeny další proměnné, konkrétně se jednalo o *HC* a *PS*. Po bližším prozkoumání bylo zjištěno, že proměnná *CPI* se takto chová v případě, kdy je do modelu zařazena proměnná *PS*. To je s největší pravděpodobností způsobeno existující závislostí mezi oběma proměnnými, přestože diagnostická kontrola v modelu neprokázala porušení klasických předpokladů. Mnoho studií potvrzuje skutečnost, že korupce opravdu úzce souvisí s politickou nestabilitou. V zemích s vyšší korupcí je i vyšší politická nestabilita, a to jednak z toho důvodu, že v žebříčcích vnímání korupce se politicky nestabilní země skutečně umisťují hůře než země politicky stabilní, a jednak také z důvodu oceňování politické stability, míry korupce, transparentnosti a čestnosti vlád zahraničními investory. Ti nechtějí investovat do zemí, pro které jsou charakteristické nízká politická stabilita a vysoká míra korupce.

Pomocí této analýzy se nicméně potvrdil i další výrok zahraničních autorů empirických prací o tom, že vliv korupce na ekonomický růst se stává statisticky méně významný po začlenění dalších determinantů ekonomického růstu.

Opačný směr působení, než se při specifikaci proměnných předpokládalo, vykazovala proměnná *GOVexp*. Podle provedené analýzy má tato proměnná ve zvoleném souboru zemí

negativní vliv na vysvětlovanou proměnnou *GDP*, ačkoliv je jednou z jejích základních složek. Vládní výdaje by však měly být pro ekonomiky jednotlivých států nezbytné, neboť umožňují zvyšovat úroveň lidského a fyzického kapitálu, podporovat technologický pokrok, a přispívat tak k ekonomickému růstu. Navíc vytvářejí i vhodné podmínky pro soukromé investice, například formou investičních pobídek a podobně. Na druhou stranu závisí na tom, jak efektivně jsou tyto výdaje vynaloženy. V uvedeném vzorku zemí jsou obsaženy státy, které se vyznačují velkou mírou přerozdělování a štedrými sociálními systémy. To ovšem také znamená, že občané těchto států odvádějí vysoké daně. Kvůli tomu mají jedinci menší motivaci pracovat a také menší tendenci investovat, což podkopává ekonomický růst.

Autorka diplomové práce na základě závěrů odborných studií dále předpokládala, že korupce ovlivňuje ekonomický růst nejen přímo, ale pomocí hlavních determinantů ekonomického růstu také nepřímo. Z toho důvodu se rozhodla otestovat rovněž hypotézu o nepřímém negativním vlivu korupce na ekonomický růst. Jako potenciální přenosové kanály se přitom jevily proměnné *HOUSexp*, *INV* a *NX*, neboť se v předchozích modelech podařilo prokázat jejich statistickou významnost a pozitivní vliv na vysvětlovanou proměnnou *GDP*.

Provedená analýza tento předpoklad potvrdila v případě proměnných *HOUSexp* a *NX*. Z toho důvodu je lze označit za přenosové kanály, prostřednictvím kterých korupce ovlivňuje ekonomický růst. To znamená, že se snižující se hodnotou CPI (tzn. nárůstem vnímání korupce) se snižují i spotřeba domácností a čistý vývoz, což působí nepříznivě na hrubý domácí produkt. Zde se nabízí otázka, jakým způsobem by mohla korupce ovlivňovat prostřednictvím těchto přenosových kanálů ekonomický růst. V případě proměnné *INV* se platnost uvedené hypotézy prokázat nepodařilo.

Přenosový kanál v podobě spotřeby domácností by mohl souviset s neefektivním hospodařením některých států OECD. Jako příklad lze uvést problém v podobě zadávání veřejných zakázek, který patří k nejčastějším oblastem korupce v celosvětovém měřítku a který má za následek neefektivní hospodaření států a plýtvání penězi daňových poplatníků. V důsledku tohoto problému pak dochází ke ztrátám ve státních rozpočtech a nutnosti států zvyšovat daně, což vede k omezování spotřeby domácností a potažmo i k snižování hospodářského růstu.

Ačkoliv byl vliv korupce na čisté vývozy shledán jako statisticky nevýznamný, lze čisté vývozy i přesto označit za přenosový kanál. Pověst zkorumpovaného státu může odradit potenciální zahraniční dovozce. Vývozce pravděpodobně nebude mít zájem obchodovat se zeměmi, které striktně vymáhají plnění spousty předpisů a neodůvodněných nařízení s cílem

získat určitý úplatek či pozornost nebo se zeměmi, jejichž státní orgány jsou značně zkorumpované a v nichž je velmi nízká vymahatelnost práva. Z toho důvodu klesnou v tomto vzorku země s růstem vnímání korupce čisté vývozy těchto zemí a bude tak poškozen i hospodářský růst těchto zemí.

Možným přenosovým kanálem se v této analýze jeví i investice. Negativní vliv korupce na investice se však neprokázal a z toho důvodu nebylo možné označit investice za přenosový kanál, prostřednictvím kterého by korupce negativně ovlivňovala ekonomický růst. Podle provedené analýzy má naopak korupce ve vybraném souboru zemí na investice pozitivní vliv, i když velmi zanedbatelný. Většina autorů empirických studií však dospěla k názoru, že existuje negativní vztah mezi korupcí a investicemi z důvodů nejistoty a zvýšeného nebezpečí nezdaru, neboť korupční dohody jsou nevymahatelné. Zvyšují se také dodatečné náklady, které je nutné vynaložit na utajení korupčních aktivit. Je ale možné najít i pozitivní vlivy korupce na investice. Jako příklad lze opět uvést problematiku veřejných zakázek. V případě, kdy je státem zadána veřejná zakázka například na stavbu nové dálnice, může podnik zaplatit za to, aby byl vybrán jako vítězný dodavatel. Jakmile se stane vítězným dodavatelem, může si účtovat přemrštěné ceny nebo ušetřit na kvalitě. V tomto případě firma těží z korupce a může dále vyvíjet své investiční aktivity.

Na závěr je nutné podotknout, že ve všech odhadnutých modelech byly splněny Gauss-Markovy předpoklady s výjimkou předpokladu o identickém rozdělení náhodných složek s nulovou střední hodnotou. Byla tak zamítnuta hypotéza o normálním rozdělení náhodných složek. Výsledky modelů tak nelze zobecňovat na širší populaci (tedy na jiné státy) či na jiná časová období.

ZÁVĚR

Diplomová práce pojednávala o problematice korupce a jejím vlivu na ekonomický růst. Jejím cílem bylo provedení analýzy současného stavu korupce ve zvoleném souboru zemí a komparace těchto zemí z hlediska míry zasažení korupcí. V práci byla rovněž ověřena platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst v tomto daném souboru zemí. Jako vzorek zemí bylo vybráno třicet čtyři členských států OECD.

Úvodní část práce se zabývala teoretickými východisky problematiky korupce, neboť korupce se může vyskytovat v různých formách a zahrnovat různé druhy jednání či chování, které je obtížné pojmenovat jednotně. Vzhledem k vysoké latenci korupčního jednání je velmi obtížné zmapovat jeho přítomnost, s čímž souvisí i jeho obtížná měřitelnost.

Řada odborných studií prokázala významný vliv korupce na ekonomický růst. Aby bylo možné tento vliv analyzovat, byla další kapitola věnována vymezení problematiky ekonomického růstu a způsobům jeho měření.

Obsahem diplomové práce je rovněž rešerše odborných zahraničních studií zabývajících se problematikou vlivu korupce na ekonomický růst. Zatímco někteří autoři této literatury zjistili, že korupce může ekonomický růst urychlovat, jiní ji považují za hlavní překážku ekonomického růstu. Jednoznačně však převažuje druhý názor a z toho důvodu byla v další části diplomové práce ověřena platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst.

Jako země s nejnižší mírou korupce jsou v rámci OECD dlouhodobě vnímány Nový Zéland a severské státy Evropy. Důvodem jejich přední pozice může být velmi silné postavení soudnictví, kontrolních orgánů a dalších institucí, které důsledně a účinně prosazují zákony týkající se omezení korupce. O něco vyšší riziko korupce je vnímáno ve státech západní Evropy, pro které je charakteristická transparentní a efektivní veřejná správa s vysokými etickými standardy. Oproti uvedeným zemím se v žebříčcích umisťují hůře státy ležící ve střední Evropě. Ačkoli i tyto státy mají protikorupční legislativu, tak vykazuje značné nedostatky. Vysoké riziko korupce je pocíťováno ve státech jižní Evropy, kde je zanedbána prevence v boji proti korupci. Zcela nejvyšší riziko korupce z členských států OECD je charakteristické pro Mexiko. Soudy, policie a další instituce jsou v tomto státě vnímány jako vysoce zkorumpované, nekompetentní a nespolehlivé.

Platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst byla ověřena pomocí ekonometrického modelu na souboru členských států OECD v časovém rozmezí let 1999-

2014. Model navazoval na empirickou práci zahraničních autorů, kteří se tímto tématem zabývali. Vysvětlovanou proměnnou této analýzy byl hrubý domácí produkt, zatímco jako vysvětlující proměnné byly zvoleny Index vnímání korupce, spotřeba domácností, investice, vládní výdaje, čistý vývoz, lidský kapitál a Index politické stability.

Z provedené analýzy vyplynulo, že zvýšení míry vnímané korupce v zemích OECD má negativní vliv na hrubý domácí produkt těchto zemí, což ve většině odhadnutých modelů dokládá kladný koeficient u proměnné CPI. Tato proměnná však vykazovala záporné znaménko v případech, kdy byla do modelu zařazena proměnná PS (Index politické stability). To naznačuje možnou existující závislost mezi těmito proměnnými. Pro méně stabilní země je tak charakteristická vyšší míra vnímané korupce. V podstatě tak byla potvrzena platnost hypotézy o negativním vlivu korupce na ekonomický růst, což je v souladu se závěry většiny zahraničních empirických studií. Navíc bylo zjištěno, že korupce neovlivňuje ekonomický růst jen bezprostředně, ale i se zpožděním. Pomocí provedené analýzy bylo rovněž zjištěno, že vliv korupce na ekonomický růst se stává statisticky méně významný po začlenění dalších determinantů ekonomického růstu, což je v souladu s některými dalšími tvrzeními autorů empirických studií.

Na základě provedené rešerše odborné literatury autorka diplomové práce předpokládala, že korupce neovlivňuje ekonomický růst jen přímo, ale pomocí hlavních determinantů ekonomického růstu také nepřímě. U některých ostatních proměnných se podařilo prokázat jejich pozitivní vliv na ekonomický růst, což naznačovalo, že by se mohlo jednat o přenosové kanály, prostřednictvím kterých korupce může ovlivňovat ekonomický růst. Ve druhé části kapitoly tak byla otestována hypotéza o nepřímém vlivu korupce na ekonomický růst. Z provedené analýzy vyplynulo, že s rostoucím vnímáním korupce se snižují spotřeba domácností a čistý vývoz, což má v obou případech za následek nepříznivý dopad na ekonomický růst.

S ohledem na provedenou analýzu je vhodné členskými zeměmi OECD doporučit, aby se zaměřily především na legislativu týkající se korupce a kontrolní mechanismy. Byť jsou protikorupční předpisy přítomny v každé zemi, jsou často nejednotné a nedokonalé a dochází navíc k selháním při jejich provádění a prosazování. Z toho důvodu je nutné, aby se prevence korupce stala politickou prioritou, a to i ve vyspělých zemích.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] AIDT, Toke, Jayasri DUTTA a Vania SENA. 2008. *Governance regimes, corruption and growth: Theory and evidence* [online]. 2008 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://jayasridutta.org/gcte-x.pdf>
- [2] BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.
- [3] *Consequences of corruption at the sector level and implications for economic growth and development*. Paris: OECD, 2015. ISBN 92-642-3076-9.
- [4] DRIDI, Mahamed. Corruption and Economic Growth: The Transmission Channels. *Journal of Business Studies Quarterly* [online]. 2013 [cit. 2016-03-18]. ISSN 2152-1034. Dostupné z: http://jbsq.org/wp-content/uploads/2013/06/June_2013_9.pdf
- [5] European Commission: *Anti-corruption report*. [online]. 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/index_en.htm
- [6] FIALA, Petr a Martin DLOUHÝ. *Základy kvantitativní ekonomie a ekonomické analýzy*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1087-1.
- [7] HODGE, Andrew, Sriram SHANKAR a Prasada RAO. *Exploring the Links Between Corruption and Growth* [online]. 2011 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.uq.edu.au/economics/abstract/392.pdf>
- [8] HOLMAN, Robert. *Základy ekonomie: pro studenty vyšších odborných škol a neekonomických fakult VŠ*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2008, xv, 372 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-890-3.
- [9] HORNÍK, Jan a Hana ŽUFANOVÁ. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 179 s. ISBN 978-80-7478-531-3.
- [10] HUŠEK, Roman. *Ekonometrická analýza*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1300-3.
- [11] CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6.
- [12] CHMELÍK, Jan. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003, 222 s. ISBN 80-7201-434-x.

- [13] JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 332 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3258-9.
- [14] JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013, 342 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4386-8.
- [15] KLÍMEK, Petr. *Úvod do ekonometrie a hospodářské statistiky*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2006. ISBN 80-7318-427-3.
- [16] KRÁLÍČEK, Vladimír a Jan MOLÍN. *Vnější a vnitřní kontrola z pohledu managementu*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. ISBN 978-80-7478-557-3.
- [17] LUKÁČIK, Martin, Adriana LUKÁČIKOVÁ a Karol SZOMOLÁNYI. *Panelová data v programe Gretl* [online]. In: . Fakulta hospodářské informatiky, 2011 [cit. 2016-04-18]. Dostupné z: <http://www.fhi.sk/files/katedry/kove/veda-vyskum/prace/2011/Lukacik-Lukacikova-Szomolanyi2011.pdf>
- [18] MAURO, Paulo. *Corruption and Growth* [online]. Oxford University Press, 1995, 681-712 s. [cit. 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2946696>
- [19] MAURO, Paulo. *Corruption and the composition of government expenditure*. [online]. 1998: International Monetary Fund. [cit. 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www1.worldbank.org/publicsector/anticorrupt/CoreCourse2005/Mauro.pdf>
- [20] MAURO, Paulo. *The Persistence of Corruption and Slow Economic Growth: IMF Working Paper 02/213* [online]. Washington: International Monetary Fund, 2002. [cit. 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2002/wp02213.pdf>
- [21] Ministerstvo práce a sociálních věcí: *Základní informace o OECD*. [online]. 2007 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/1028>
- [22] MEON, Pierre-Guillaume a Laurent WEILL. *Is corruption an efficient grease?*. Helsinki: BOFIT Discussion Papers, [online]. 2008. ISBN 1456-5889. [cit. 2015-12-23]. Dostupné z: <https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/8105/160134.pdf?sequence=1>
- [23] MO, Pak Hung. *Corruption and Economic Growth*. [online]. 2001. doi:10.1006/jcec.2000.1703. Dostupné z: <http://projects.iq.harvard.edu/files/gov2126/files/sdarticle-3.pdf>
- [24] Nadační fond proti korupci [online]. [cit. 2016-03-30]. Dostupné z: <http://www.nfpk.cz/>
- [25] NĚMEC, D. *Základy ekonometrie*. Brno: Masarykova Univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2012.

- [26] NYE, J. S. *Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis* [online]. In: American Political Science Review, 1967 [cit. 2016-03-18]. DOI: 10.2307/1953254. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/1953254?seq=1#page_scan_tab_contents
- [27] OECD [online]. 2016 [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/>
- [28] PELLEGRINI, Lorenzo. *The Effect of Corruption on Growth and its Transmission Channels*. Springer, 2011. [online]. Dostupné z: <http://dare.uvu.vu.nl/bitstream/handle/1871/12614/8135.pdf?sequence=5>
- [29] PELLEGRINI, L. AND GERLAGH, R., L. a R. GERLAGH. *Corruption's Effect on Growth and its Transmission Channels* [online]. 2004. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.0023-5962.2004.00261.x/abstract>
- [30] PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, 192 s. ISBN 978-80-86861-94-4.
- [31] Policie České republiky [online]. 2015 [cit. 2015-11-02]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/>
- [32] POTŮČEK, Martin. *Strategické vládnutí a Česká republika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 360 s. ISBN 978-80-247-2126-2.
- [33] Rada vlády pro koordinaci boje s korupcí [online]. 2014 [cit. 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www.korupce.cz/>
- [34] Růžový panter [online]. 2015 [cit. 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www.ruzovypanter.cz/>
- [35] RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. *Korupce: ekonomie vs. mýty*. Vyd. 1. Praha: Institut Václava Klause, 2013, 102 s. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-87806-03-6.
- [36] SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. Praha: Profess Consulting, 2007, 488 s. ISBN 978-80-7259-050-6.
- [37] SOUKUP, Jindřich. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2010, 518 s. ISBN 978-80-7261-219-2.
- [38] ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International - Česká republika, 2008, 212 s. ISBN 978-80-87123-04-1.
- [39] TANZI, Vivo. *Corruption Around The World*. International Monetary Fund [online]. 1998 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/Pubs/FT/staffp/1998/12-98/pdf/tanzi.pdf>

- [40] TANZI, Vivo a Hamid DAVOODI. *Corruption, Public Investment and Growth*. [online]. 1997: International Monetary Fund. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp97139.pdf>
- [41] Transparency international [online]. 2015 [cit. 2015-12-21]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/what-is-corruption/#define>
- [42] The Business Anti-Corruption Portal [online]. 2016 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.business-anti-corruption.com/>
- [43] The World Bank: *Indicators*, [online]. 2016 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator>
- [44] VARADZIN, F. *Ekonomický rozvoj a růst*. 1.vyd. . Praha: Professional Publishing, 2004. 329 s. ISBN 80-86419-61-4.
- [45] VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Praha: Profess Consulting, 2007, 390 s. Cesta k finanční svobodě. ISBN 978-80-7259-055-1.
- [46] Worldwide Governance Indicators: *Political stability* [online]. 2016 [cit. 2016-03-15]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>
- [47] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 22. 3. 2012. ISSN: 1211-1244.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A

Použitá data

Příloha A

Tabulka 14: Reálný hrubý domácí produkt pro členské státy OECD v letech 1999 až 2014 (USD/obyvatele)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	33 487	35 185	34 882	36 109	36 730	37 870	37 895	40 322	41 118	42 354	41 036	41 904	43 221	44 162	44 974	44 501
Australia	44 091	44 965	44 693	45 296	46 070	46 827	47 480	47 939	47 822	46 168	45 674	46 467	45 335	43 788	47 624	46 329
Belgium	31 910	34 127	34 512	35 757	35 394	35 742	36 164	37 516	38 335	38 901	38 380	39 303	40 311	40 553	41 108	41 177
Canada	36 181	36 556	37 009	37 338	37 808	38 434	39 892	40 748	40 935	40 287	39 762	40 085	40 204	40 342	41 653	41 611
Chile	15 611	15 020	15 106	14 947	14 780	14 959	15 080	16 319	16 783	16 322	15 534	16 074	17 299	18 093	17 790	17 386
Czech Republic	19 074	19 814	20 512	20 741	21 956	22 584	23 931	26 001	27 471	27 305	26 496	26 959	28 666	28 401	29 294	29 664
Denmark	35 902	37 405	37 337	38 097	37 154	38 590	38 556	41 148	41 772	42 370	40 899	41 841	42 987	42 845	43 572	43 528
Estonia	15 720	16 689	17 054	18 174	19 534	20 646	21 974	23 525	23 898	22 933	20 500	21 084	22 719	23 931	24 131	24 515
Finland	28 891	30 706	30 924	31 604	31 975	34 283	35 041	37 364	39 523	40 618	37 666	38 323	39 237	38 288	37 782	36 940
France	29 392	31 000	32 096	32 679	31 617	32 140	32 993	34 306	35 282	35 584	35 201	35 921	37 004	36 723	38 135	38 036
Germany	28 860	29 953	30 820	31 218	31 880	32 996	34 415	37 016	38 622	40 067	38 053	40 377	42 487	42 500	42 965	43 542
Greece	24 948	25 936	27 149	28 563	28 928	29 988	29 289	31 525	31 579	32 177	30 868	28 961	26 415	25 070	26 077	27 112
Hungary	20 544	20 116	20 426	20 598	20 479	20 522	21 074	21 928	21 578	22 119	21 332	21 577	22 116	21 459	22 045	22 262
Iceland	53 537	52 253	50 726	49 141	48 594	52 049	51 877	48 578	49 262	46 954	42 046	38 619	38 389	37 880	39 444	39 067
Ireland	32 119	33 787	34 122	35 110	35 557	36 724	38 017	40 416	42 505	40 996	40 861	43 253	44 756	44 943	45 897	47 604
Israel	27 189	29 344	28 905	27 962	26 520	28 120	27 382	27 917	29 589	28 842	27 980	28 912	30 049	30 269	30 919	30 906
Italy	32 213	33 454	34 439	32 891	32 488	32 001	32 336	34 159	35 144	35 739	33 990	34 419	34 980	34 465	34 088	33 734
Japan	21 314	22 746	23 574	24 565	25 644	27 320	28 666	30 275	32 024	32 611	31 171	33 768	34 980	36 754	37 869	33 363
Korea	21 386	23 369	23 926	25 145	25 026	26 095	27 236	29 124	30 652	30 675	29 291	30 465	30 838	31 393	31 553	32 079
Luxembourg	68 702	73 666	73 796	76 728	76 326	80 135	78 844	85 044	89 694	89 161	82 748	84 499	87 257	83 663	86 144	87 582
Mexico	16 111	15 875	15 220	14 757	14 586	14 252	14 589	15 035	14 988	14 743	13 924	14 019	14 379	14 437	14 193	14 434

Netherlands	37 114	39 042	38 993	38 939	37 877	39 222	40 540	43 256	45 311	46 733	44 774	44 783	46 323	45 742	46 584	46 487
New Zealand	27 726	28 144	28 265	29 221	29 433	29 942	30 064	31 610	31 758	31 298	31 317	30 907	31 578	31 873	34 286	35 145
Norway	51 643	54 143	54 686	55 564	55 817	58 423	60 144	62 563	63 088	62 714	59 532	58 775	58 765	60 134	57 941	57 046
Poland	12 364	12 084	12 107	12 493	12 885	13 386	13 808	14 873	15 959	16 466	16 807	17 701	18 496	18 925	19 568	20 087
Portugal	22 622	23 220	23 320	23 272	23 071	23 070	24 279	25 447	26 107	26 552	26 378	26 943	27 005	27 307	27 494	28 044
Slovak Republic	15 325	14 761	15 435	15 938	16 001	16 292	17 519	19 362	21 807	23 565	23 150	24 342	24 761	25 355	26 498	27 428
Slovenia	26 436	26 370	25 522	25 396	25 012	26 229	27 192	28 808	29 592	30 280	27 208	27 605	28 197	28 097	28 465	29 499
Spain	27 869	29 161	29 953	30 568	30 212	30 386	30 702	32 731	33 636	33 847	32 846	32 383	32 526	32 215	32 650	33 555
Sweden	33 149	35 272	34 926	35 498	36 330	38 651	38 423	41 296	43 332	43 304	40 050	41 756	43 197	43 453	43 612	43 160
Switzerland	35 931	37 571	38 215	39 431	39 109	40 397	41 641	45 249	48 412	50 578	49 849	51 156	54 442	57 212	59 370	59 981
Turkey	5 300	3 987	2 451	1 793	1 478	1 518	1 589	1 645	1 669	1 611	1 476	1 543	1 570	1 531	1 498	1 415
United Kingdom	33 398	35 461	36 858	37 531	37 868	39 061	39 689	41 078	40 593	39 738	37 503	35 884	35 824	36 207	36 975	37 362
United States	43 723	45 018	45 007	45 376	46 221	47 541	48 678	49 503	49 902	49 292	47 503	48 302	48 704	49 441	49 876	50 805

Zdroj: Vlastní zpracování dle[27], [43]

Tabulka 15: CPI pro členské státy OECD v období let 1999 - 2014

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	7,6	7,7	7,8	7,8	8,0	8,4	8,7	8,6	8,1	8,1	7,9	7,9	7,8	69	69	72
Australia	8,7	8,3	8,5	8,6	8,8	8,8	8,8	8,7	8,6	8,7	8,7	8,7	8,8	85	81	80
Belgium	5,3	6,1	6,6	7,1	7,6	7,5	7,4	7,3	7,1	7,3	7,1	7,1	7,5	75	75	76
Canada	9,2	9,2	8,9	9,0	8,7	8,5	8,4	8,5	9,7	8,7	8,7	8,9	8,7	84	81	81
Chile	6,9	7,4	7,5	7,5	7,4	7,4	7,3	7,3	7,0	6,9	6,7	7,2	7,2	72	71	73
Czech Republic	4,6	4,3	3,9	3,7	3,9	4,2	4,3	4,8	5,2	5,2	4,9	4,6	4,4	49	48	51
Denmark	10,0	9,8	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,4	9,3	9,3	9,3	9,4	90	91	92
Estonia	5,7	5,7	5,6	5,6	5,5	6,0	6,4	6,7	6,5	6,6	6,6	6,5	6,4	64	68	69
Finland	9,8	10,0	9,9	9,7	9,7	9,7	9,6	9,6	9,4	9,0	8,9	9,2	9,4	90	89	89
France	6,6	6,7	6,7	6,3	6,9	7,1	7,5	7,4	7,3	6,9	6,9	6,8	7,0	71	71	69
Germany	8,0	7,6	7,4	7,3	7,7	8,2	8,2	8,0	7,8	7,9	8,0	7,9	8,0	79	78	79
Greece	4,9	4,9	4,2	4,2	4,3	4,3	4,3	4,4	4,6	4,7	3,8	3,5	3,4	36	40	43
Hungary	5,2	5,2	5,3	4,9	4,8	4,8	5,0	5,2	5,3	5,1	5,1	4,7	4,6	55	54	54
Iceland	9,2	9,1	9,2	9,4	9,6	9,5	9,7	9,6	9,2	8,9	8,7	8,5	8,3	82	78	79
Ireland	7,7	7,2	7,5	6,9	7,5	7,5	7,4	7,4	7,5	7,7	8,0	8,0	7,5	69	72	74
Israel	6,8	6,6	7,6	7,3	7,0	6,4	6,3	5,9	6,1	6,0	6,1	6,1	5,8	60	61	60
Italy	4,7	4,6	5,5	5,2	5,3	4,8	5,0	4,9	5,2	4,8	4,3	3,9	3,9	42	43	43
Japan	4,7	6,4	7,1	7,1	7,0	6,9	7,3	7,6	7,5	7,3	7,7	7,8	8,0	74	74	76
Korea, Rep.	3,8	4,0	4,2	4,5	4,3	4,5	5,0	5,1	5,1	5,6	5,5	5,4	5,4	56	55	55
Luxembourg	8,8	8,6	8,7	9,0	8,7	8,4	8,5	8,6	8,4	8,3	8,2	8,5	8,5	80	80	82
Mexico	3,4	3,3	3,7	3,6	3,6	3,6	3,5	3,3	3,5	3,6	3,3	3,1	3,0	34	34	35
Netherlands	9,0	8,9	8,8	9,0	8,9	8,7	8,6	8,7	9,0	8,9	8,9	8,8	8,9	84	83	83
New Zealand	9,4	9,4	9,4	9,5	9,5	9,6	9,6	9,6	9,4	9,3	9,4	9,3	9,5	90	91	91

Norway	8,9	9,1	8,6	8,5	8,8	8,9	8,9	8,8	8,7	7,9	8,6	8,6	9,0	85	86	86
Poland	4,2	4,1	4,1	4,0	3,6	3,5	3,4	3,7	4,2	4,6	5,0	5,3	5,5	58	60	61
Portugal	6,7	6,4	6,3	6,3	6,6	6,3	6,5	6,6	6,5	6,1	5,8	6,0	6,1	63	62	63
Slovak Republic	6,0	3,5	3,7	3,7	3,7	4,0	4,3	4,7	4,9	5,0	4,5	4,3	4,0	46	47	50
Slovenia	6,0	5,5	5,2	6,0	5,9	6,0	6,1	6,4	6,6	6,7	6,6	6,4	5,9	61	57	58
Spain	6,6	7,0	7,0	7,1	6,9	7,1	7,0	6,8	6,7	6,5	6,1	6,1	6,2	65	59	60
Sweden	9,4	9,4	9,0	9,3	9,3	9,2	9,2	9,2	9,3	9,3	9,2	9,2	9,3	88	89	87
Switzerland	8,9	8,6	8,4	8,5	8,8	9,1	9,1	9,1	9,0	9,0	9,0	8,7	8,8	86	85	86
Turkey	3,6	3,8	3,6	3,2	3,1	3,2	3,5	3,8	4,1	4,6	4,4	4,4	4,2	49	50	45
United Kingdom	8,6	8,7	8,3	8,7	8,7	8,6	8,6	8,6	8,4	7,7	7,7	7,6	7,8	74	76	78
United States	7,5	7,8	7,6	7,7	7,5	7,5	7,6	7,3	7,2	7,3	7,5	7,1	7,1	73	73	74

Zdroj: Upraveno dle [41]

Tabulka 16: Spotřeba domácností členských států OECD od roku 1999 do roku 2014 (miliony USD)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	115 453	123 862	126 149	131 188	137 441	144 626	149 404	161 255	164 785	172 620	175 868	181 592	191 245	200 338	208 925	211 850
Australia	295 835	316 668	330 228	351 644	370 396	390 339	408 364	437 702	465 275	463 519	498 916	506 827	530 215	542 704	605 722	622 081
Belgium	136 785	150 210	155 861	162 063	163 147	165 975	171 872	183 060	191 092	203 547	206 148	216 677	227 731	236 071	244 851	245 520
Canada	462 393	477 348	501 934	527 461	552 801	575 560	617 201	654 882	691 176	709 013	730 067	757 022	777 408	799 486	849 749	875 519
Czech Republic	80 126	83 825	89 374	92 563	99 221	103 682	107 897	116 188	125 453	132 312	136 000	137 690	146 102	147 223	155 067	157 270
Denmark	69 201	71 855	73 172	77 141	77 047	82 913	85 582	92 853	97 233	103 336	103 077	107 603	112 540	115 379	119 473	120 075
Estonia	6 728	7 275	7 846	8 869	9 821	10 895	12 045	13 901	15 300	15 902	14 002	14 286	15 634	16 851	17 821	18 272
Finland	59 274	62 791	65 166	68 475	71 598	76 893	79 945	86 700	92 282	99 780	100 050	103 776	110 678	113 670	115 991	117 065
France	768 296	832 611	889 636	928 486	927 521	963 471	1 024 345	1 093 486	1 156 447	1 208 967	1 220 988	1 264 072	1 310 949	1 319 675	1 383 326	1 390 946
Germany	1 173 450	1 217 938	1 275 382	1 297 992	1 359 466	1 413 480	1 492 179	1 584 876	1 623 881	1 700 385	1 698 986	1 767 745	1 854 226	1 897 106	1 952 221	1 989 616
Greece	126 949	135 015	145 599	159 259	164 002	173 562	180 042	194 503	204 654	226 970	225 584	216 800	199 745	193 397	199 930	197 478
Hungary	60 773	65 190	72 875	80 309	86 639	88 610	92 569	97 162	102 396	108 537	108 421	109 487	114 894	117 129	120 431	120 258
Chile	88 610	94 366	99 432	102 815	107 163	111 853	121 668	140 129	154 743	166 425	162 412	183 299	212 684	232 310	240 497	251 797
Iceland	4 668	4 848	4 805	4 842	5 051	5 614	6 086	6 215	6 568	6 655	6 257	6 054	6 286	6 641	6 994	7 286
Ireland	46 685	52 432	55 506	59 730	63 247	67 027	72 665	81 492	91 852	93 868	88 028	91 262	93 559	93 663	96 184	98 864
Israel	72 175	81 112	85 459	89 552	86 075	93 420	93 382	98 767	110 320	113 530	113 666	122 912	131 923	136 727	145 464	150 647
Italy	859 656	911 291	952 145	935 384	962 329	972 415	1 012 866	1 095 715	1 156 568	1 222 324	1 212 291	1 244 220	1 298 672	1 305 145	1 303 029	1 309 387
Japan	1 746 857	1 824 905	1 899 489	1 973 504	2 016 972	2 108 421	2 202 555	2 305 660	2 396 673	2 451 378	2 400 240	2 506 808	2 584 583	2 696 192	2 773 233	2 752 373
Korea	387 739	446 403	485 916	536 600	534 857	551 370	591 572	641 265	687 815	713 599	696 921	731 918	766 581	793 200	796 248	808 146
Luxembourg	8 325	9 090	9 382	10 080	10 380	10 861	11 033	12 165	12 595	13 289	13 465	13 583	14 663	15 134	15 636	16 226
Mexico	589 996	651 401	691 826	711 898	750 802	798 014	877 836	949 569	1 006 304	1 077 460	1 060 584	1 134 420	1 229 483	1 310 739	1 352 549	1 446 457
Netherlands	227 347	246 789	256 870	268 924	266 511	277 210	287 826	303 788	320 566	336 285	325 929	326 541	341 403	342 903	354 818	356 503
New Zealand	45 519	46 945	48 220	51 746	54 151	57 607	60 453	66 366	68 951	71 843	75 213	77 243	82 246	84 353	92 812	95 393

Norway	61 339	67 265	69 863	73 506	78 021	84 276	89 723	98 183	103 752	109 264	109 176	115 278	119 344	124 091	129 741	130 426
Poland	239 275	255 492	267 375	290 925	295 423	314 487	327 706	352 651	384 300	420 078	443 682	481 333	519 120	544 894	559 220	569 331
Portugal	105 906	113 248	117 532	122 659	127 320	131 555	145 257	157 878	167 610	177 472	174 066	182 172	181 758	183 295	184 773	191 189
Slovak Republic	31 283	32 902	36 854	39 622	41 379	44 942	49 452	56 011	62 943	71 432	74 029	75 312	76 506	79 621	82 575	85 338
Slovenia	19 035	19 761	20 525	21 714	22 647	24 140	25 214	26 279	28 084	30 175	30 222	31 170	32 265	32 752	32 445	32 860
Spain	476 910	518 028	551 907	588 530	606 702	647 591	690 482	772 374	831 597	865 163	838 475	848 107	863 895	868 277	872 442	894 373
Sweden	110 122	118 200	118 787	123 430	128 662	136 509	137 632	147 712	159 218	166 591	168 179	176 153	185 249	190 640	195 554	196 777
Switzerland	134 212	140 156	144 950	150 183	151 780	157 386	162 616	175 481	188 559	201 576	206 680	212 589	225 726	240 966	252 727	256 235
Turkey	354 619	415 586	384 063	389 147	419 620	490 803	560 293	631 172	695 688	745 954	746 159	838 050	931 404	969 208	1 027 750	1 035 208
United Kingdom	923 814	1 005 601	1 062 029	1 108 798	1 143 624	1 220 927	1 278 866	1 358 578	1 392 136	1 426 250	1 389 522	1 382 285	1 416 148	1 479 381	1 551 339	1 600 105
United States	6 168 793	6 634 354	6 924 025	7 185 713	7 560 019	8 053 649	8 583 844	9 064 812	9 501 722	9 731 501	9 570 953	9 926 845	10 414 302	10 757 757	11 088 376	11 543 595

Zdroj: Upraveno dle [27]

Tabulka 17: Tvorba hrubého fixního kapitálu členských států OECD v období let 1999 až 2014 (miliony USD)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	54 272	50 476	48 924	50 166	63 005	70 886	72 721	75 799	88 878	99 967	89 389	84 455	96 494	92 337	96 444	97 686
Australia	99 007	108 005	88 123	96 052	121 695	163 068	187 471	209 382	236 921	303 323	261 325	316 813	371 043	430 776	441 833	397 655
Belgium	57 926	53 506	53 315	53 486	65 204	79 193	85 833	91 574	109 630	124 345	109 450	105 517	119 005	112 644	115 317	123 819
Canada	136 975	145 970	148 915	151 936	179 216	214 314	256 310	302 106	340 854	362 255	304 701	376 603	418 441	443 961	439 413	422 415
Chile	15 213	16 058	15 246	14 587	15 745	19 485	26 429	29 488	34 332	44 364	37 490	45 656	56 096	63 816	65 918	56 846
Czech Republic	19 072	18 861	20 595	23 953	28 631	33 499	38 477	43 502	55 800	68 261	55 787	55 817	60 409	53 741	52 364	51 329
Denmark	37 230	35 307	35 106	37 486	45 145	52 279	55 747	66 367	75 688	81 079	63 671	58 396	62 504	58 988	61 548	63 979
Estonia	1 491	1 513	1 700	2 236	3 216	3 832	4 608	6 232	8 132	7 545	4 466	4 139	6 070	6 118	6 842	6 677
Finland	30 345	28 982	29 602	30 182	37 305	43 870	46 933	49 346	61 734	69 203	57 220	54 216	60 855	57 162	56 834	55 203
France	310 609	293 079	296 124	313 104	387 142	452 020	478 699	520 541	616 013	688 623	593 665	584 195	641 599	602 737	621 295	613 577
Germany	503 749	448 255	422 816	416 637	488 830	540 070	545 655	595 121	691 994	762 867	654 933	664 171	761 497	714 211	739 955	776 257
Greece	34 925	32 122	33 689	36 308	51 137	58 675	51 611	64 738	82 847	84 410	68 612	52 580	43 935	31 017	28 793	27 351
Hungary	12 374	12 016	13 326	16 685	20 141	24 949	26 877	27 067	32 940	36 582	29 651	26 504	27 697	24 645	27 537	29 971
Iceland	2 080	2 162	1 872	1 806	2 410	3 394	4 928	6 082	6 249	4 450	1 931	1 855	2 256	2 275	2 353	2 843
Ireland	23 885	23 732	26 151	30 196	40 931	52 288	63 177	71 884	77 348	68 127	49 827	39 106	41 624	43 094	42 037	48 443
Israel	25 808	27 734	26 527	23 811	23 549	25 175	26 989	29 280	35 578	42 442	38 235	43 627	53 014	53 459	58 924	59 171
Italy	244 766	233 280	238 197	268 548	325 230	374 700	391 983	417 440	475 193	507 824	436 732	423 843	447 369	380 532	368 880	355 720
Japan	1 129 694	1 192 547	1 010 755	910 865	968 001	1 033 217	1 021 373	987 934	983 251	1 088 068	1 047 242	1 098 554	1 216 773	1 253 528	1 068 885	
Korea, Rep.	132 406	177 570	163 507	185 053	212 664	238 641	277 174	311 031	342 573	314 517	282 472	333 826	363 663	361 578	382 050	410 506
Luxembourg	5 081	4 302	4 737	5 063	6 372	7 537	7 461	7 902	10 124	11 851	9 905	9 481	11 877	11 287	10 905	12 064
Mexico	117 739	142 895	144 647	139 230	146 870	162 942	184 156	212 466	232 344	254 312	201 629	222 123	254 630	264 944	266 292	272 457
Netherlands	103 612	94 627	95 773	99 351	119 371	133 432	139 749	154 523	183 062	208 604	182 765	165 098	181 265	156 661	154 841	159 794
New Zealand	12 854	10 972	11 575	14 616	20 525	25 164	28 388	26 602	32 712	30 035	24 535	28 886	33 351	36 872	41 459	46 352

Norway	38 095	33 960	33 987	38 001	43 181	51 829	62 801	72 309	94 038	103 712	89 333	88 255	106 257	113 421	123 516	118 652
Poland	40 421	40 140	38 885	36 645	39 519	45 864	56 708	67 816	93 969	119 612	92 185	97 227	109 381	99 018	98 619	106 998
Portugal	35 153	33 130	33 264	34 689	39 171	44 258	45 572	46 929	53 993	59 836	51 552	48 924	45 110	34 270	33 355	34 192
Slovak Republic	9 387	7 939	9 260	10 137	12 063	14 297	17 145	19 244	23 127	25 631	19 343	19 748	23 556	19 793	20 304	20 917
Slovenia	6 288	5 562	5 501	5 823	7 482	9 018	9 686	11 015	13 835	16 449	12 234	10 234	10 357	8 909	9 386	9 717
Spain	157 504	155 664	164 203	187 737	250 787	305 077	345 930	392 681	459 283	477 609	364 683	329 784	319 550	268 743	263 011	270 796
Sweden	57 895	57 407	53 900	57 149	70 430	82 397	86 124	96 607	116 533	124 996	95 887	108 681	127 779	123 126	129 283	134 416
Switzerland	72 724	68 841	68 624	73 997	84 287	96 342	99 669	104 657	117 020	133 378	122 505	132 736	162 834	157 626	161 054	166 223
Turkey	47 301	54 361	31 245	38 881	51 547	79 773	101 574	118 337	138 613	145 290	103 689	138 286	169 053	159 867	167 339	160 715
United Kingdom	302 733	298 894	288 578	315 727	353 337	413 823	439 378	474 471	555 750	503 105	373 695	384 779	414 499	423 698	438 545	503 691
United States	2 191 844	2 369 468	2 380 555	2 350 064	2 473 921	2 701 280	2 981 170	3 166 024	3 201 496	3 091 436	2 672 714	2 691 107	2 836 000	3 064 346	3 185 509	

Zdroj: Upraveno dle [43]

Tabulka 18: Vládní výdaje na konečnou spotřebu v členských státech OECD v období let 1999 - 2014

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	42 579	37 394	37 059	39 775	49 160	56 204	60 475	64 016	72 134	82 033	81 814	79 535	84 863	80 510	84 777	87 015
Australia	69 314	73 260	66 759	68 723	81 503	106 156	120 568	129 125	146 519	180 297	162 112	205 138	247 540	277 331	281 384	259 532
Belgium	54 684	49 661	50 609	56 733	71 302	81 726	85 639	89 718	101 851	116 972	116 396	113 906	125 282	120 776	127 033	129 789
Canada	130 456	140 658	142 366	148 445	176 506	197 434	223 070	254 914	285 153	310 201	307 976	355 607	386 777	395 958	396 916	377 427
Chile	9 049	9 182	8 428	8 391	8 848	10 868	13 011	15 392	17 853	20 199	21 788	26 742	30 373	32 220	34 469	33 232
Czech Republic	12 868	11 973	13 138	17 098	21 683	24 675	27 738	30 967	36 052	44 841	42 580	42 395	44 761	39 978	40 953	39 899
Denmark	43 363	39 191	40 085	44 425	54 607	62 677	64 791	68 468	77 741	88 697	89 739	88 116	91 383	86 666	89 733	91 062
Estonia	1 236	1 087	1 141	1 314	1 738	2 086	2 347	2 673	3 559	4 512	4 142	3 922	4 310	4 249	4 731	5 078
Finland	27 452	24 864	25 843	28 884	36 209	41 848	43 950	46 348	53 292	61 501	60 906	59 205	64 625	62 550	66 800	67 533
France	335 535	302 200	302 975	337 620	423 628	485 037	503 998	525 019	593 010	655 128	644 532	630 706	675 760	639 327	674 490	684 443
Germany	416 179	363 946	362 102	391 498	474 935	520 180	526 049	539 955	601 889	670 230	668 529	653 425	702 934	671 610	719 553	748 339
Greece	25 629	23 762	25 488	29 578	38 283	46 072	49 607	55 089	65 357	73 448	76 920	66 475	62 696	53 404	48 932	46 930
Hungary	10 362	9 943	11 272	14 719	19 560	22 858	24 970	25 374	29 031	33 711	28 773	28 157	29 079	25 570	26 510	27 954
Iceland	1 955	2 003	1 823	2 212	2 802	3 262	3 937	4 001	4 879	4 126	3 194	3 267	3 626	3 478	3 750	4 149
Ireland	14 749	14 652	16 757	20 191	26 338	31 290	33 954	37 723	45 664	51 745	47 608	41 604	43 249	40 083	41 363	43 016
Israel	29 689	31 833	32 936	32 117	32 467	32 872	33 981	36 329	40 567	49 111	46 781	52 336	57 845	57 789	65 811	68 910
Italy	220 706	204 177	214 023	235 058	297 897	344 491	362 661	377 486	417 237	464 528	450 727	433 971	446 091	405 307	418 700	418 344
Japan	729 779	800 885	737 722	728 189	787 895	849 493	838 955	790 772	788 027	899 960	1 002 666	1 083 717	1 204 363	1 217 505	1 012 071	
Korea, Rep.	54 822	63 680	64 962	73 903	84 846	97 823	119 298	139 822	156 373	146 774	136 817	158 390	175 388	181 384	195 887	212 776
Luxembourg	3 275	3 046	3 231	3 685	4 729	5 642	6 150	6 413	7 361	8 361	8 591	8 658	9 563	9 419	10 267	11 072
Mexico	66 089	76 910	82 501	85 073	80 688	82 249	92 646	101 512	110 239	119 842	107 270	122 543	135 538	140 405	153 725	158 047
Netherlands	90 424	84 367	89 067	102 676	130 825	146 076	151 377	169 981	195 387	223 597	226 945	221 499	232 358	218 266	225 899	227 133
New Zealand	10 114	8 952	9 058	11 110	14 760	17 645	20 479	20 412	25 181	26 238	23 892	28 725	32 701	33 805	35 614	37 568

Norway	34 356	32 558	35 166	42 304	50 247	55 007	60 028	64 331	75 418	85 984	83 815	91 879	104 762	106 385	111 229	109 546
Poland	30 532	31 188	35 564	37 015	41 114	46 558	55 911	63 585	77 176	98 880	82 351	91 603	95 459	89 671	95 407	100 037
Portugal	23 157	22 515	23 568	26 422	33 317	38 866	41 608	42 676	47 469	52 150	52 242	49 364	48 629	40 058	43 152	42 675
Slovak Republic	5 878	5 635	6 099	6 878	9 291	10 591	11 294	13 089	14 626	17 456	17 647	17 279	18 180	16 679	17 793	18 896
Slovenia	4 059	3 764	3 947	4 400	5 585	6 434	6 790	7 300	8 320	10 020	10 079	9 739	10 477	9 374	9 442	9 442
Spain	106 627	99 607	103 715	117 223	152 018	183 532	200 336	219 457	261 486	306 901	307 069	293 662	305 356	263 700	268 699	268 580
Sweden	68 875	63 748	59 312	67 233	85 135	95 391	96 699	103 217	117 396	126 438	112 437	122 979	141 806	140 946	152 385	150 274
Switzerland	31 297	29 382	31 075	34 552	41 179	45 013	45 820	46 268	49 455	56 129	58 799	61 984	74 757	73 386	75 335	77 246
Turkey	30 542	31 259	24 297	29 601	36 967	46 862	56 936	65 471	82 751	93 493	90 341	104 813	107 885	117 099	124 272	122 530
United Kingdom	271 354	271 295	278 052	316 998	379 094	461 196	488 769	525 960	594 530	582 642	516 281	522 817	544 661	546 484	544 107	587 919
United States	1 357 572	1 444 173	1 545 131	1 651 364	1 755 592	1 868 942	1 980 048	2 089 846	2 209 721	2 368 565	2 442 062	2 522 209	2 530 861	2 544 150	2 521 970	

Zdroj: Upraveno dle [43]

Tabulka 19: Čisté vývozy v jednotlivých zemích OECD v období let 1999 – 2014 (miliony USD)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	-2 227	1 542	2 388	7 874	3 496	4 958	6 969	10 161	14 044	16 868	8 693	12 971	13 318	14 648	16 365	18 262
Australia	87 043	105 205	101 839	86 808	71 884	60 657	53 158	43 634	23 254	36 109	35 105	13 443	-3 100	11 031	33 849	54 793
Belgium	3 481	2 138	4 969	12 636	13 054	13 653	10 875	13 582	13 836	7 616	5 761	8 688	7 133	8 801	12 133	10 735
Canada	106 882	118 505	122 271	121 431	97 353	91 455	72 272	53 059	31 968	3 567	376	-30 927	-36 477	-42 464	-36 308	-18 584
Chile	26 798	26 948	29 506	30 125	31 284	34 238	29 518	28 120	26 488	19 282	26 013	13 902	7 462	3 744	5 248	11 804
Czech Republic	- 449	-371	-1 374	-3 755	-3 944	-2 605	1 615	4 626	3 140	4 564	5 637	6 415	10 445	13 148	13 104	12 847
Denmark	24 236	26 348	28 167	26 441	26 934	22 902	21 530	18 093	15 681	14 572	17 826	19 554	21 144	19 402	19 193	19 379
Estonia	861	694	356	-378	-725	-744	-549	-1 992	-2 299	-1 121	747	1 240	1 130	263	317	409
Finland	7 355	9 231	9 315	9 252	5 543	6 397	3 576	6 850	8 976	8 266	3 217	3 136	- 555	- 947	- 299	-1 209
France	30 500	21 596	24 960	25 275	13 597	7 982	-8 997	-9 166	-29 817	-36 751	-46 636	-49 813	-48 869	-35 359	-35 991	-48 432
Germany	-8 171	13 727	56 625	118 341	88 075	129 854	147 106	177 022	228 601	229 243	138 611	177 609	208 269	255 977	239 984	254 051
Greece	-21 399	-24 784	-25 526	-26 871	-33 155	-27 201	-25 887	-34 539	-43 195	-42 155	-32 154	-25 819	-17 110	-8 754	-5 900	-6 542
Hungary	-3 009	-3 046	-1 862	-3 461	-5 458	-6 043	-3 252	-809	1 011	1 961	5 281	6 947	9 517	11 114	11 903	11 804
Iceland	-1 451	-1 722	- 857	-562	-1 046	-1 448	-2 954	-4 022	-2 623	- 602	1 526	1 352	1 204	1 185	1 685	1 304
Ireland	11 398	13 862	16 800	21 069	22 147	23 004	18 216	13 562	19 073	24 159	28 091	35 208	42 917	42 428	48 285	49 058
Israel	-8 422	-4 122	-7 480	-7 832	-3 394	- 747	- 21	1 082	754	3 321	4 521	5 199	4 545	3 433	3 080	1 813
Italy	-308	6 895	9 706	-7 790	-21 286	-15 145	-13 853	-12 685	-8 811	-5 115	-34 647	-41 846	-17 126	42 688	58 910	60 738
Japan	-96 184	-97 243	-141 079	-103 040	-76 657	-46 437	-34 511	3 360	54 601	64 131	-20 993	68 988	20 546	-24 419	-40 783	-33 949
Korea	-12 712	-24 036	-20 225	-27 447	-22 516	-2 645	-2 819	-4 118	- 562	18 686	48 388	34 859	44 125	61 890	79 635	85 883
Luxembourg	9 359	11 421	11 609	12 711	11 795	12 908	13 445	15 432	17 990	16 511	15 607	16 688	15 986	14 981	17 010	17 089
Mexico	11 916	4 134	-481	-534	3 992	3 037	-1 792	-8 744	-15 851	-33 764	-10 684	-12 648	-13 144	-12 596	-13 902	-8 692
Netherlands	40 153	49 848	48 430	49 183	49 413	61 089	65 704	66 927	71 102	70 532	57 901	69 947	77 892	86 846	95 714	99 710
New Zealand	6 038	8 262	8 280	8 956	6 194	3 082	1 113	3 140	600	903	6 373	3 364	1 684	2 481	-1 105	-2 692

Norway	80 061	83 545	89 333	88 021	86 776	80 789	74 140	63 518	54 801	51 138	56 404	48 124	41 955	40 389	31 071	32 761
Poland	-19 407	-16 244	-7 579	-5 809	-1 821	-5 694	-1 847	-5 494	-14 978	-20 406	-6 812	-9 718	-6 347	3 722	13 320	6 360
Portugal	-19 254	-18 906	-18 499	-16 694	-14 547	-17 461	-18 845	-17 322	-16 991	-19 437	-17 719	-18 012	-7 811	96	1 930	-673
Slovak Republic	-3 387	-3 401	-6 168	-6 162	-3 501	-4 521	-6 268	-5 839	-3 292	-3 787	-1 656	-1 300	191	5 374	6 548	6 269
Slovenia	-2 079	-1 337	-795	-457	-1 119	-1 458	-666	-317	-1 265	-1 211	- 225	689	1 309	2 676	3 176	3 914
Spain	-9 374	-7 667	-7 446	-14 324	-22 744	-43 327	-63 578	-79 528	-87 417	-64 448	-25 282	-18 682	11 464	39 286	57 528	55 748
Sweden	13 034	14 492	18 159	22 132	23 542	32 214	33 772	37 439	33 319	30 411	25 169	26 702	25 862	27 181	25 568	20 519
Switzerland	21 188	33 028	30 729	30 826	27 373	42 835	37 854	48 350	68 857	68 530	43 178	62 343	52 101	64 975	80 795	79 876
Turkey	-8 600	-15 164	15 664	5 221	-11 023	-24 158	-32 427	-34 987	-43 586	-31 225	-12 136	-40 583	-49 255	-21 109	-40 942	-27 317
United Kingdom	-30 850	-34 010	-49 879	-69 157	-70 834	-84 534	-81 353	-75 138	-76 581	-53 937	-46 500	-66 512	-30 521	-47 282	-60 003	-70 473
United States	-416 764	-524 827	-549 387	-636 106	-697 300	-797 356	-848 913	-863 485	-779 242	-616 917	-442 764	-512 657	-515 165	-503 147	-472 697	-500 225

Zdroj: Upraveno dle [43]

Tabulka 20: Počet zápisů do sekundárního vzdělávání v období let 1999 – 2014, obě pohlaví (v tis.)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	487	487	486	490	498	478	481	480	477	471	461	450	439	431	447	
Australia	1 371	1 376	1 389	1 412	1 438	1 448	1 469	1 488	1 502	1 511	1 528	1 533	1 542	1 552	1 566	
Belgium	477	477	482	487	489	480	485	487	482	476	472	484	485	485	653	
Canada																
Chile	935	1 013		1 101	1 170	1 211	1 232	1 238	1 223	1 210	1 170	1 162	1 139	1 119	1 236	
Czech Republic	613	610	616	607	610	600	593	585	577	554	528	502	487	477	478	
Denmark	309	306	313	317	329	327	340	339	349	358	366	372	380	386	421	
Estonia	97	99	101	105	107	107	105	101	95	87	81	77	73	69	65	
Finland	333	329	323	321	319	306	307	308	307	305	301	295	289	281	289	
France	4 440	4 423	4 415	4 408	4 402	4 298	4 441	4 829	4 761	4 721	4 700	4 700	4 711	4 754	4 804	
Germany	6 455	6 571	6 647	6 712	6 717	6 591	6 477	6 372	6 255	6 166	6 158	6 107	6 070	5 997	5 951	
Greece	670	619	609	594	580	571	578	580	573			605	577	570		
Hungary	952	951	950	948	963	833	829	819	809	794	782	767	743	725	757	
Iceland	26	26	25	26	27	25	26	27	27	28	28	28	28	28		
Ireland	346	338	328	323	321	271	267	263	265	266	270	273	278	286		
Israel	491	536	542	547	546	543	548	556	562	562	565	576	583	592	606	
Italy	2 782	3 768	3 785	3 795	3 830	2 810	2 838	2 856	2 866	2 885	2 913	2 918	2 925	2 926		
Japan	7 788	7 638	7 480	7 302	7 083	6 879	6 717	6 601	6 505	6 466	6 428	6 437	6 428	6 440		
Korea, Rep.	3 317	3 205	3 111	3 081	3 099	3 178	3 283	3 370	3 423	3 471	3 505	3 484	3 452		3 408	3 383
Luxembourg	22	22	22	23	23	24	25	25	26	27		30	30	31		
Mexico	7 483	7 727	7 944	8 244	8 596	8 864	9 080	9 282	9 447	9 589	9 711	9 811	9 951	10 120		
Netherlands	908	914	915	921	926	672	685	766	773	776	772	777	790	803	990	
New Zealand				427								428	433	432	431	409

Norway	258	249	250	254	261	268	271	278	284	292	298	304	308	307	312	
Poland	2 224	2 239	2 248	2 612	2 714	2 603	2 631	2 538	2 422	2 279	2 142	2 028	1 930	1 845	1 992	
Portugal	745	733	699	682	660	572	559	551	556	538	532	538	543	549	579	
Slovak Republic	434	465	458	456	452	447	437	422	402	385	369	355	345	335	326	
Slovenia	132	134	134	134	131	124	120	115	96	94	91	89	87	85	86	
Spain	2 855	2 837	2 751	2 663	2 642	2 625	2 621	2 609	2 588	2 575	2 583	2 652	2 681	2 713	2 749	
Sweden	654	651	635	659	660	519	534	541	538	531	515	496	472	494	593	
Switzerland	369	370	373	375	380	388	395	402	402	402	398	396	398	396		
Turkey	4 295	4 529	5 298	5 496	5 590	5 265	5 305	5 520	5 651	5 532	5 682	5 891	6 671	5 928	8 293	
United Kingdom	4 194	4 256	4 323	4 375	4 475	4 402	4 415	4 382	4 317	4 639	4 750	4 805	4 549	4 379	4 414	
United States	22 445	22 594	23 087	23 196	23 854	24 186	24 432	24 552	24 731	24 693	24 525	24 193	24 214	24 122	24 095	

Zdroj: Upraveno dle [43]

Tabulka 21: Index politické stability za období 2000 - 2014⁵

	2000	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Austria	0,79	1,28	0,95	1,07	1,10	1,08	1,28	1,34	1,17	1,12	1,18	1,32	1,34	1,29
Australia	1,26	1,11	0,85	0,92	0,88	0,92	0,93	0,95	0,83	0,87	0,93	1,00	1,02	1,08
Belgium	1,05	1,17	0,84	0,70	0,78	0,85	0,77	0,62	0,79	0,78	0,93	0,90	0,92	0,71
Canada	1,10	1,14	1,03	0,85	0,79	0,99	0,97	1,01	1,10	0,90	1,06	1,09	1,03	1,18
Chile	0,43	1,00	0,75	0,68	0,85	0,58	0,40	0,41	0,59	0,67	0,46	0,34	0,38	0,49
Czech Republic	0,26	0,95	0,85	0,63	0,91	1,01	0,98	1,01	0,88	0,96	1,10	1,04	1,05	0,97
Denmark	1,43	1,44	1,17	1,05	1,04	1,03	1,11	1,05	0,97	1,03	1,10	0,91	0,95	0,94
Estonia	0,79	0,84	0,86	0,66	0,59	0,71	0,60	0,54	0,53	0,60	0,58	0,60	0,73	0,76
Finland	1,63	1,66	1,66	1,59	1,59	1,50	1,50	1,45	1,43	1,39	1,37	1,38	1,36	1,28
France	0,74	0,85	0,18	0,34	0,38	0,57	0,55	0,53	0,47	0,67	0,59	0,55	0,44	0,36
Germany	1,32	1,02	0,55	0,63	0,87	1,00	0,99	0,93	0,83	0,78	0,84	0,77	0,93	0,93
Greece	0,71	0,79	0,47	0,46	0,51	0,64	0,53	0,28	-0,22	-0,13	-0,10	-0,22	-0,17	0,02
Hungary	0,82	1,18	1,11	0,81	0,98	0,96	0,72	0,72	0,52	0,67	0,73	0,67	0,78	0,70
Iceland	1,50	1,54	1,51	1,44	1,45	1,44	1,49	1,22	1,18	1,01	1,23	1,22	1,26	1,24
Ireland	1,50	1,42	1,33	1,17	1,29	1,14	1,16	1,15	1,02	0,98	0,93	0,92	0,88	1,07
Israel	-1,07	-1,51	-1,56	-1,33	-1,29	-1,28	-1,27	-1,34	-1,62	-1,32	-1,19	-1,07	-1,09	-0,99
Italy	0,85	0,76	0,41	0,27	0,47	0,50	0,44	0,53	0,34	0,47	0,51	0,51	0,50	0,50
Japan	1,13	1,11	1,00	0,99	0,99	1,09	0,96	0,84	0,94	0,85	0,98	0,92	0,99	1,02
Korea, Rep.	0,30	0,17	0,21	0,40	0,45	0,38	0,53	0,40	0,38	0,29	0,39	0,24	0,25	0,19
Luxembourg	1,53	1,57	1,44	1,31	1,35	1,40	1,48	1,51	1,42	1,44	1,31	1,34	1,33	1,39
Mexico	-0,23	-0,10	-0,14	-0,22	-0,44	-0,64	-0,73	-0,80	-0,70	-0,74	-0,68	-0,68	-0,73	-0,76

⁵ Index politické stability za rok 1999 a 2001 není dostupný.

Netherlands	1,67	1,21	1,14	1,00	0,94	0,88	0,78	0,86	0,91	0,91	1,10	1,17	1,12	1,05
New Zealand	1,27	1,24	1,16	1,47	1,21	1,20	1,21	1,12	1,03	1,22	1,37	1,36	1,45	1,49
Norway	1,45	1,52	1,18	1,18	1,28	1,21	1,13	1,25	1,24	1,31	1,33	1,31	1,33	1,13
Poland	0,22	0,65	0,54	0,11	0,34	0,33	0,64	0,86	0,90	0,99	1,06	1,03	0,96	0,87
Portugal	1,34	1,36	1,27	0,95	1,02	0,92	0,78	0,97	0,76	0,70	0,72	0,76	0,73	0,79
Slovak Republic	0,57	0,85	0,91	0,54	0,85	0,76	1,01	1,07	0,88	1,02	0,96	1,07	1,10	1,02
Slovenia	0,79	1,21	1,15	1,03	1,05	1,06	1,07	1,12	0,90	0,83	0,94	0,92	0,87	0,79
Spain	0,42	0,39	-0,04	-0,04	0,18	-0,19	-0,31	-0,40	-0,47	-0,29	0,04	-0,01	0,03	0,32
Sweden	1,32	1,39	1,32	1,33	1,30	1,26	1,25	1,11	1,06	1,09	1,23	1,16	1,13	1,07
Switzerland	1,49	1,46	1,23	1,21	1,18	1,27	1,25	1,23	1,28	1,23	1,28	1,40	1,37	1,24
Turkey	-0,85	-0,87	-0,81	-0,84	-0,60	-0,60	-0,82	-0,85	-1,03	-0,92	-0,96	-1,19	-1,20	-1,06
United Kingdom	0,98	0,60	0,25	0,15	0,09	0,64	0,56	0,46	0,11	0,40	0,35	0,41	0,49	0,44
United States	1,01	0,21	0,05	-0,20	-0,09	0,49	0,37	0,56	0,43	0,44	0,60	0,63	0,63	0,62

Zdroj: Upraveno dle [46]